

Rapport från projektet
Förstudie Alkolåsombud
projektbeteckning EK 50A 2007:4240
Skylltfonden

Tomas Jonsson
och Lars Olov Sjöström
MHF 2010

Innehåll

Förord	4
Syfte med projektet.....	4
Metod	5
Redovisade resultat från försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse	6
Rättssäkerhet.....	7
Alkolås är inte lämpade för bevisprov	7
Behovet av säkerhetsavdrag.....	7
Trafiksäkerhetsaspekter på alkolåsprogrammet.....	9
Politiska intentioner för alkolåsprogrammet	11
Lag, förordning och föreskrifter för alkolåsprogrammet.....	12
Lag.....	12
Förordning	12
Föreskrifter	12
Deltagande i alkolåsprogrammet.....	13
Körkortsenheternas handläggning.....	14
Vägverkets roll i alkolåsprogrammet	14
Alkolåsens grundläggande funktioner	15
Alkolåsets delar.....	15
Minnesfunktion och skydd mot manipulering.....	15
Mätning av alkohol i utandningsluft	15
Tillförlitlighet.....	16
Fysiologiska fakta om alkohol och alkoholpåverkan	17
Absorption	17
Relationen mellan blodalkoholkoncentration och mängd alkohol i kroppen.....	17
Alkoholförbränning.....	18
Orimliga bedömningar utifrån alkolåsets dataminne	18
Tekniska begränsningar hos alkolåsen	20
Munalkohol.....	20
Våtservetter	21
Störande ämnen	21
Endogena ämnen	22
Exogena ämnen.....	23
MHFs erfarenheter av störande ämnen vid daglig användning av alkolås	23
Alkolåsprogrammet och kunskaperna om störande ämnen och munalkohol.....	24
Begreppet ”påverkat tillstånd” i förarbetena till alkolåsförsöket.....	24
Begreppet ”startförsök under alkoholpåverkan”	25
Elektroniska störningar	25
Klimatförhållanden	26
Utandningsvolymens betydelse.....	27
Hur mycket utandningsluft behövs?	27
Service och kalibrering	29
Standarder för alkolås	30

Handhavande av alkolås.....	30
Några rättsfall från länsrätt och kammarrätt.....	32
Rättsfall 1	32
Sammanfattning	32
Domstolens beslut och domskäl	32
MHFs fakta och synpunkter i fallet	32
Rättsfall 2	34
Sammanfattning	34
Domstolens beslut och domskäl	35
MHFs fakta och synpunkter i fallet	35
Rättsfall 3	37
Sammanfattning	37
Domstolens beslut och domskäl	37
MHFs fakta och synpunkter i fallet	37
Rättsfall från regeringsrätten	40
Sammanfattande diskussion och rekommendationer.....	42
Lagstiftning	42
Föreskrifter	42
Praktisk handläggning av verksamheten	45
Tolkning av registrerad information i alkolåset	45
Förslag till förbättringar	46
Förhållningssätt till deltagare i programmet	47
Myten om det felfria alkolåset.....	47
Behovet av tredjepartsgranskning beträffande tvisteärenden.....	48
Behovet av ett system för teknisk kontroll	48
Källor och litteratur	50
Bilagor: sammanställning av material från tre rättsfall samt föreskrift VVFS 2005:44	53
Rättsfall "Peter"	54
Rättsfall "Jan"	86
Rättsfall "Kjell"	116
Vägverkets föreskrift VVFS 2005:44.....	133

Layout, framsida: Lisa Possne

Förord

Rapporten är framtagen med ekonomiskt bidrag från Vägverkets Skyltfond. Ståndpunkter och slutsatser i rapporten reflekterar författaren och överensstämmer inte med nödvändighet med Trafikverkets ståndpunkter och slutsatser inom rapportens ämnesområde. MHF är en stark förespråkare för alkolås. De tekniska system som finns på alkolåsmarknaden i dag håller överlag en mycket god kvalitet. Vi kan dock konstatera att all teknik har sina begränsningar och det gäller hela tiden att avväga nyttan och möjligheten med en produkt mot de svagheter som kan finnas. Dessutom kan en från början tillförlitlig produkt få försämrade funktionalitet till följd av dåliga rutiner och eftersatt service.

Genom sitt konsumentupplysningsarbete har MHF konfronterats med en rad problem kring alkolåsens tekniska funktionalitet, service och kalibrering. Av naturliga och förståeliga skäl är kunskaperna inom detta område än så länge mycket begränsade hos myndigheter, organisationer, företag och allmänhet. Det innebär att användarna/kunderna ofta står ensamma med de problem som kan uppstå kring alkolås. Behovet av en oberoende och tekniskt kompetent granskning av alkolåsleverantörernas verksamhet med försäljning, utyrning, service och kalibrering av alkolås har blivit alltmer påtagligt.

Därför har MHF tagit initiativ till denna förstudie. Vi har i projektarbetet haft ett gott stöd från Vägverket, där Liza Jakobsson, Sven Hultman och Sarah Kers har medverkat som sakkunniga vid ett möte där de övergripande frågeställningarna i förstudien dryftades. Vid mötet deltog också Johanna Segerheim och Åsa Bergqvist från Länsstyrelsen i Stockholm samt Anders Hjalmarsson från Länsstyrelsen Västra Götaland. Vi vill också tacka alla övriga personer som har medverkat med sin sakkunskap och erfarenhet i projektet.

Syfte med projektet

Syftet med projektet har varit att genom en förstudie undersöka förutsättningarna för att genom en oberoende instans stödja alkolåskunderna i förhållande till alkolåsleverantörerna samt till de myndigheter som på olika sätt ansvarar för alkolåsanvändning och alkolåsprogram i Sverige.

En viktig målsättning har varit diskutera och utbyta erfarenheter och problem från den praktiska handläggningen av alkolåsprogrammet. Utgångspunkten har varit att goda rutiner för kvalitetsuppföljning av teknik och rutiner kring alkolås bidrar till trafiksäkerheten och gynnar den utveckling för alkolås som regering och riksdag vill se. Genom vårt deltagande i det internationella standardiseringsarbetet i Cenelec har vi också kunnat inhämta synpunkter från alkolåstillverkarna beträffande de tekniska krav som ställs i standard EN 50436-1 och alkolåsprogrammets utformning och författningskrav i olika länder.

Metod

Vi har studerat gällande regelverk enligt Lag (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, Lag (2003:217) om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse samt Förordning (1998:1822) om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, m.m. Vidare har Vägverkets meddelade föreskrifter gällande villkorlig körkortsåterkallelse genomgått.

Befintlig skriftlig och publicerad dokumentation och utvärderingar från den pågående försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse har lästs. Vi har fört personliga samtal med deltagare i alkoholprogrammet, körkortshandläggare på Länsstyrelsen, alkoholstillverkare och alkohollieferantörer samt beroendeläkare och annan expertis. Diskussioner har också förts vid ett särskilt möte med en grupp bestående av sakkunniga i alkoholprogrammet. Ett antal rättsfall med koppling till alkoholprogrammet har detaljgranskats.

I vårt alkohollaboratorium har vi gjort tester med inriktning på munalkohol, störande ämnen i kupéluft samt kroppsegna ämnen. Syftet med testerna har varit att skilja mellan ogrundade myter om felindikeringar i alkohol från verkliga mättekniska problem och driftsstörningar.

Redovisade resultat från försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse

Alkolåsprogrammet har utvärderats i flera omgångar under den pågående försöksverksamheten. I juni 2009 redovisades en slutrapport från Statistiska Centralbyrån om försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse (alkolåsprogrammet). Rapporten visar att 59 procent av deltagarna, en imponerande hög andel, fullföljer försöket enligt de krav som finns i föreskrifterna. Dessa deltagare har alltså på sin höjd haft något enstaka misslyckat startförsök med alkolåset under sitt deltagande i programmet. Dessutom har de uppvisat normala värden för de alkoholmarkörer som studeras vid de regelbundna läkarkontrollerna med blodprovstagning under det andra året i programdeltagandet. Positiva hälsoeffekter har påvisas för de individer som återfått körkortet efter att ha genomfört en "godkänd" läkaruppföljning som inkluderat upprepade provtagningar av alkoholmarkörer . I denna grupp har det skett en halvering av sjukfrånvaron, från 62 till 32 sjukdagar per år.¹

Beträffande risken för återfall i rattfylleribrott visar utvärderingsrapporten att andelen rattfylleribrott per person och år i hela den grupp som gått in i alkolåsprogrammet har minskat från 4,7 till 3,2 procent. Bland de programdeltagare som har lyckats fullfölja programdeltagandet är minskningen ännu större, från 5,2 till 2,2 procent. Av de individer som avbrutit försöket med alkolås har så mycket som 51 procent gjort det uteslutande på grund av misslyckade startförsök. Enbart 22 procent avbryter försöket på grund av ej styrkt nykterhet, d.v.s. de medicinska resultaten från de återkommande läkarkontrollerna. Fyra procent avbryter försöket på grund av ej styrkt nykterhet i kombination med misslyckade startförsök.²

Mera detaljerade studier av alkolåsförsökets effekter har också publicerats i en rad artiklar som främst fokuserar på hälso- och rehabiliteringseffekter.³

De utvärderingar som har gjorts av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse har fokuserat starkt på programmets direkta och indirekta trafiksäkerhets- och hälsoeffekter på deltagarna. De tekniska aspekterna kring alkolåsens funktionalitet samt de juridiskt praktiska frågorna kring tillämpning av lag och föreskrifter har däremot inte problematiserats och utvärderats.

¹ Statistiska Centralbyrån, *Alkolåsförsöket – slutrapport från Statistiska Centralbyrån*, Stockholm 2009, s. 26 och 40

² Statistiska Centralbyrån, *Alkolåsförsöket – slutrapport från Statistiska Centralbyrån*, Stockholm 2009, s. 6, 29

³ Bjerre, B., Marques, P., Selén, J., Thorsson, U., "A Swedish alcohol ignition interlock programme for drink-drivers: effects on hospital care utilization and sick leave". I: *Addiction* 102, 2007, s. 560-570; Bjerre, B., Kostela, J., Selén, J., "Positive health-care effects of an alcohol ignition interlock programme among driving while impaired (DWI) offenders". I: *Addiction* 102, 2007, s. 1771-1781;

Bjerre, B., Thorsson, U., "Is an alcohol ignition interlock programme a useful tool for changing the alcohol and driving habits of drink-drivers?", I: *Accident Analysis & Prevention* 40, 2008, s. 267-273

Rättssäkerhet

För den enskilde körkortshavaren är körkortet oftast oerhört betydelsefullt för att kunna klara sina personliga transportbehov. Det kan gälla resor till och från arbetet, resor i tjänsten och resor på fritiden. Därför måste regelverk och praxis för körkortsåterkallelse kunna garantera körkortshavaren en hög rättssäkerhet. Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse i Sverige har som helhet varit framgångsrik ur ett trafiksäkerhets- och folkhälsoperspektiv. Det finns dock, helt naturligt, fortfarande brister beträffande författningar och praktisk tillämpning i alkolåsprogrammet.

Vi anser därför att de föreskrifter som reglerar verksamheten bör genomgå en revidering utifrån de erfarenheter som har gjorts i försöksverksamheten och de kunskaper som vi idag har om alkolåsens tekniska funktionalitet. En ganska stor andel av deltagarna i programmet, cirka en tredjedel, blir uteslutna från fortsatt deltagande på grund av att för många misslyckade startförsök har registrerats i alkolåsets dataminne. Det är i och för sig inte en överraskande hög andel med tanke på att rehabilitering från alkoholproblem generellt sett är svårt. I jämförelse med andra rehabiliteringsprogram måste sägas att alkolåsprogrammet (villkorlig körkortsåterkallelse) uppvisar ett imponerande gott resultat.

Det har dock tyvärr visat sig att ett antal av de misslyckade startförsök som lett till att den villkorliga återkallelsen undanröjs orsakats av tekniska fel och inte att föraren har varit alkoholpåverkad. Detta problem, som beskrivas närmare längre fram i rapporten, kan inte nonchaleras. Vi anser dessutom att nuvarande ordning för teknisk kontroll av alkolåsen kan ifrågasättas ur rättssäkerhetssynpunkt. Det som vi framförallt ser som olämpligt är att leverantörerna själva, utan insyn av oberoende part, tillåts intyga sin utrustnings tekniska funktionalitet när den ifrågasätts.

Alkolås är inte lämpade för bevisprov

Mättekniken i de bränslecellsbaseerade alkolås som används idag motsvarar den som används i polisens sållningsinstrument för kontroll av trafiknykterhet. Sållningsinstrumenten har en god men inte hundra procentig tillförlitlighet. Vid misstanke om rattfylleri måste därför sållningsinstrumentets resultat verifieras med ett bevisprov. Detta prov tas i första hand med Evidenzer, det utandningsinstrument som Statens kriminaltekniska laboratorium har fastställt utgör en tillförlitlig teknisk bevisning i samband med misstanke om rattfylleribrott. I vissa fall kan polisen i stället begära blodprovstagning med hjälp av sjukvårdspersonal. Det är bevisprovet, inte sållningsprovet, som ligger till grund för de rättsliga påföljderna och för ett eventuellt körkortsingripande. På motsvarande sätt bör inte enstaka registrerade startförsök tilldelas en avgörande roll i regelverket för Villkorlig körkortsåterkallelse.

Behovet av säkerhetsavdrag

I de alkolås som används i körkortsprogrammet så är mätnoggrannheten bra men inte exakt, vilket bör beaktas. Utifrån vetskapen att alkolås inte uppfyller de tekniska krav som gäller för bevisinstrument så borde ett säkerhetsavdrag införas, åtminstone motsvarande det som gäller för polisens bevisinstrument (Evidenzer).

Statens kriminaltekniska laboratorium SKL skriver följande på sin hemsida:

Säkerhetsavdraget är inte att betrakta som en rabatt man får från "den sanna alkoholhalten" man har i kroppen. Avdraget är till för att kompensera för den mätosäkerhet som finns hos alla analysinstrument. Sedan 15 september 2005 används ett säkerhetsavdrag som är 15 procent av medelvärdet från de båda delproven. I avdraget ingår dels det systematiska fel som finns på instrumenten och dels täcks även den ytterst lilla mängd munalkohol och de störande ämnen som instrumentet eventuellt inte skulle upptäcka. Avdraget är så beräknat att det redovisade värdet med tillräcklig säkerhet (minst 99,9 procent) understiger den verkliga alkoholkoncentrationen i utandningsluften. Eftersom avdraget är proportionellt till det uppmätta värdet varierar avdragets storlek beroende på resultat. Vid gränsen rattfylleri (0,10 mg/l) är avdraget 0,018 mg/l och vid gränsen för grovt rattfylleri (0,50 mg/l) är avdraget 0,088 mg/l.⁴

Vår bedömning är att säkerhetsavdraget i ett alkolås bör vara ännu större än för den IR-baserade mätutrustning som används av polisen idag, eftersom precisionen hos alkolåsen är mindre exakt än hos bevisinstrumentet Evidenzer.

⁴ Information om bevisinstrument för alkoholutandningsprov, Statens kriminaltekniska laboratoriums webbplats: <http://www.skl.polisen.se/sv/Vad-gor-SKL/SKLs-enheter/Droganalysenheten/Alkoholutandning-Evidenzer/Bevisinstrument-for-alkoholutandningsprov/> den 12 november 2009

Trafiksäkerhetsaspekter på alkoholprogrammet

Reglerna om körkortsingripande är ett instrument som används för att uppnå en säkrare vägtrafik. Verksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse har därmed också ett tydligt syfte att bidra till en ökad trafiksäkerhet.

Ett känt och väl dokumenterat problem är att alltför många av dem som fått sitt körkort återkallat på grund av rattfylleri ändå fortsätter att köra bil utan körkort. De gör sig då skyldiga till olovlig körning och återfaller ofta i rattfylleribrott. Brottsförebyggande rådet har i sina undersökningar visat att rattfyllerister ofta återfaller i brott eftersom en stor del av rattfylleribrotten hänger samman med ett alkoholberoende. En specialstudie som BRÅ genomförde på uppdrag av Dagens Nyheter, visar att av samtliga som år 2004 lagfördes för rattfylleri var 35 procent tidigare dömda för rattfylleri under de senaste 12 åren. BRÅ understryker dock att detta är minimiskattningar, eftersom upptäcktsrisken vid rattfylleri är mycket liten.⁵

Traditionell körkortsåterkallelse för rattfyllerister har alltså inte gett önskat resultat ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det bör också beaktas i utformningen av regelverket för villkorlig körkortsåterkallelse. Detta påtalades redan 2002 av Bo Bjerre, läkare och trafikmedicinsk expert vid Vägverkets trafikantavdelning, i en utvärderingsrapport om de tre första årens försöksverksamhet. I rapporten skriver Bjerre bl.a. följande:

Ett väsentligt problem med den nuvarande utformningen av alkoholprogrammet är den höga frekvensen av uteslutningar (undandröjanden). Inte mindre än 35 % av de ursprungliga deltagarna under det första försöksåret 1999 har således uteslutits. Dessa uteslutningar har i mer än 80 % av fallen föranletts av att deltagarna inte förmått att ändra sina alkoholvanor och/eller minska sin alkoholkonsumtion. Upprepade startförsök med alkohol i utandningsluften eller ej verifierad nykterhet under det andra försöksåret har således medfört att dessa deltagare inte uppfyllt de villkor som är stipulerade enligt gällande föreskrift. Dessa uteslutningar är till mycket stor nackdel från trafiksäkerhetssynpunkt eftersom det visar sig att dessa personer i hög frekvens genast återfaller i trafiknykterhet och olovlig körning. *Därför bör de deltagare i alkoholprogrammet som inte lyckas uppfylla nu gällande villkor med verifierad nykterhet under det andra försöksåret kunna erbjudas förlängt deltagande i försöket. Detta med kvarstående villkor enligt föreskriftens 6n§ om verifierad nykterhet under en 12-månadersperiod för återfående av tidigare körkortsbehörigheter. Alternativt bör dessa personer ges möjligheten att ånyo påbörja en 2-årig försöksverksamhet.*⁶

Samma slutsats dras också i Statistiska Centralbyråns utvärdering av alkoholprogrammet där rapportörerna konstaterar en statistiskt ökad risk för återfall i rattfylleribrott för de individer som fått körkortet återkallat och som inte har fått tillbaka det. "Detta belyser det kända faktum att en stor del av dem som blir av med körkortet ändå fortsätter att köra bil", skriver rapportörerna.⁷

⁵ Brottsförebyggande rådet, *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*, Stockholm 2008, s. 296

⁶ Bjerre, Bo, *Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse. En uppdaterad och kompletterande utvärdering*, Borlänge 2002, sid. 18

⁷ Statistiska Centralbyrån, *Alkoholprogrammet – slutrapport från Statistiska Centralbyrån*, Stockholm 2009, s. 29

Trafiksäkerhetsintentionerna för alkoholprogrammet framgår tydligt i den regeringsproposition som låg till grund för försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse:

Enligt nu gällande regler skall ett körkort ovillkorligt återkallas om körkortshavaren gör sig skyldig till vissa typer av brott som äventyrar trafiksäkerheten. En körkortsåterkallelse har betydande effekter på den enskildes tillvaro. Den personliga ekonomin och det sociala livet kan slås i spillror om körkortsåterkallelsen medför att körkortshavaren förlorar sitt arbete som en följd av att han inte längre kan ta sig till sitt arbete eller företa resor i tjänsten eller skjutsa barnen till daghem innan arbetet börjar osv. Möjligheten att genom villkorlig återkallelse i vissa fall begränsa körkortsingripandets effekter utan att samtidigt utsätta de övriga trafikanterna för fortsatt risk bör därför närmare utforskas. Användningen av alkohol bedöms kunna ha en betydande potential för minskning av antalet återfall i rattfylleri och därmed också för en förbättring av trafiksäkerheten. Innan alkohol används mera generellt bör dock uppgifter om vilken effekt bruket kan medföra samlas och utvärderas. Detta bör ske genom en försöksverksamhet där speciellt effekten av alkohol i förhållande till effekten av körkortsåterkallelse undersöks.⁸

Vi anser att det ur trafiksäkerhetssynpunkt är bättre att med hjälp av alkohol kontinuerligt övervaka en högriskkonsument av alkohol än att återkalla körkortet utan andra åtgärder. Rattfylleristatistiken talar sitt tydliga språk – körkortsåterkallelse är ett ineffektivt sätt att bekämpa rattfylleriproblemet. Återfallsfrekvensen för rattfyllerister med återkallat körkort är mycket hög.

⁸ Regeringens proposition 1997/98:124 *Ny körkortslag m.m.*, s. 32

Politiska intentioner för alkolåsprogrammet

De politiska förespråkarna för alkolåsprogrammet villkorlig körkortsåterkallelse har främst framhållit två aspekter – trafiksäkerhet och alkoholrehabilitering. Denna inriktning har inte bara präglat ovan nämnda proposition som behandlar alkolåsprogrammet utan också en rad riksdagsmotioner och debattinlägg av riksdagsledamöter och regeringsföreträdare.

Lars Gustafsson och Ester Lindstedt-Staaf (kd) påpekade i en motion från 2001/2002 att en vanlig körkortsåterkallelse kan vara kontraproduktiv när det gäller alkoholproblemet:

”– Ett förlorat körkort kan göra att missbruket förvärras om följderna blir att personen isoleras eller mister sitt arbete.”⁹

Sven Bergström © framhöll i en motion från 2002/2003 de dubbla positiva effekterna av alkolås:

”– Dels har en förbättrad trafiksäkerhet uppnåtts under försökstiden, dels har alkolåsprogrammet medfört klart förbättrade alkoholvanor hos deltagarna.”¹⁰

En grupp kristdemokratiska riksdagsledamöter med bl.a. Mats Odell och Göran Hägglund som undertecknare ansåg 1998 att det hade tagit onödigt lång tid att få klart ett förslag till ett svenskt alkolåsprogram för rattfyllerister och underströk samtidigt vad partiet ville uppnås med alkolåsprogrammet:

”– Vi är dock kritiska till att detta ärende under oförsvarligt lång tid förhalats. Vi har vid ett flertal tillfällen efterfrågat en proposition i syfte att förebygga mänskliga tragedier. Tekniken har varit tillgänglig länge. Behovet har funnits länge.”¹¹

Motsvarande argument för alkolås har under senare år används av politiker från alla riksdagspartier. Beslutsfattarna är tydliga med att deklarerat att alkolås ska användas både som verktyg för ökad trafiksäkerhet och för att hjälpa människor med alkoholproblem. Bl.a. har infrastrukturminister Åsa Torstensson uttalat följande om alkolåsens framtid:

Vi tror att ett alkolås skulle få stor betydelse sett ur två aspekter. Dels skulle de personer som dömts för detta inte kunna köra påverkade igen och dels är det viktigt för de drabbade personerna att få stöd då det ofta handlar om personer som har alkoholproblem.¹²

Den politiska intentionen med alkolåsprogrammet villkorlig körkortsåterkallelse är således *både* att öka trafiksäkerheten genom att förhindra onykt körning *och* att stödja människor som är i riskzonen för ett eskalerat alkoholmissbruk. Detta synsätt borde självfallet också präglat utformningen av föreskrifter samt den praktiska handläggningen av alkolåsprogrammet.

⁹ Motion 2001/02:T405 Villkorlig körkortsåterkallelse, Riksdagens webbsida: <http://www.riksdagen.se>, den 14 oktober 2009

¹⁰ Motion 2002/03:T1 med anledning av prop. 2002/03:55 Vissa ändrade regler för körkort och alkolås, m.m. Riksdagens webbsida: <http://www.riksdagen.se>, den 14 oktober 2009

¹¹ Motion 1997/98:T47 med anledning av prop. 1997/98:124 Ny körkortslag m.m. Riksdagens webbsida: <http://www.riksdagen.se>, den 14 oktober 2009

¹² *Sundsvalls Tidning* den 22 februari 2010

Lag, förordning och föreskrifter för alkoholprogrammet

Lag

Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse regleras genom *Lag (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse*. Ändringar av lagen har skett genom *Lag (2003:217) om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse* samt *Lag (2008:1410) om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse*. De generella reglerna om återkallelse av körkort och körkortstillstånd framgår av *Körkortslag (1998:488)* och *Körkortsförordning (1998:980)*.

Försöksverksamheten avgränsades inledningsvis till tre län och till körkortbehörigheten B men har från år 2003 utvidgats till alla körkortshavare med förarbehörighet B, BE, C, CE, D eller DE som är folkbokförda i Sverige och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

Förordning

Enligt *Förordning om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, m.m.* får Vägverket meddela föreskrifter om avgifter för deltagande i försöksverksamheten och de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse. Vägverkets roll i detta avseende övertas från och med år 2010 av Transportstyrelsen genom *Förordning (2008:1411) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse*.

Föreskrifter

Vägverket har under försöksperioden meddelat följande föreskrifter:

- Vägverkets föreskrifter (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse
- Vägverkets föreskrifter (VVFS 2005:44) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse
- Vägverkets föreskrifter (2007:1) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse
- Vägverkets föreskrifter (2007:2) om upphävande av föreskrifterna (VVFS 1998:110) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse
- Vägverkets föreskrifter (2008:318) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse
- Vägverkets föreskrifter (2008:174) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Genom Transportstyrelsens föreskrifter om ändring i Vägverkets föreskrifter (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse beslutade den 16 december 2009 övertar Transportstyrelsen från den 1 januari 2010 det ansvar och de befogenheter som tidigare innehafts av Länsstyrelsen .

Deltagande i alkoholprogrammet

Följande är utdrag från Transportstyrelsens publikation *Alkohol i stället för körkortsåterkallelse* beskriver förutsättningar och villkor för deltagande i alkoholprogrammet utifrån gällande regelverk och praxis:

”Försöksverksamheten omfattar numera körkortsbehörigheter för personbil, lätt och tung lastbil samt buss (B, BE, C, CE, D, DE). Den som har körkort med provotid får inte vara med. Endast körning inom Sverige är tillåten. Villkorstiden är två år. Deltagandet sker på egen bekostnad. Böter eller fängelsestraff utdöms även om man deltar i alkoholförsöket. Deltagandet i försöket påverkar alltså inte straffet.”

— — —

”Personer som använder beroendeframkallande droger eller läkemedel får inte delta i försöket med alkohol. Användande av beroendeframkallande lugnande och smärtstillande läkemedel kan under försökstiden inte accepteras annat än tillfälligt och då endast efter läkares ordination.”

— — —

”Före start av fordonet måste föraren blåsa i ett munstycke där utandningsluften kontrolleras. Om den innehåller alkohol motsvarande 0,2 promille eller mer går motorn inte att starta. Under färd måste föraren också blåsa vid slumpmässiga kontroller. Om det finns alkohol i utandningsluften registreras det i alkoholsäts minnesfunktion.”

— — —

”Ansökan skickas till länsstyrelsen tillsammans med ett läkarintyg som utfärdats av anvisad läkare, en viljeförklaring där föraren går med på att följa de särskilda villkor som gäller för försöksverksamheten, ett avtal som upprättats mellan föraren och en alkohollieferantör samt en ansökningsavgift (1000 kronor). Länsstyrelsen gör en prövning om den sökande kan anses lämplig att delta i försöksverksamheten. Om länsstyrelsen beslutar att bevilja alkohol ska föraren kontakta en alkohollieferantör för montering av alkoholsäts. Transportstyrelsen utfärdar körkort med särskild villkorskod. En deltagaravgift (5 300 kr) ska betalas till länsstyrelsen, hälften inom två månader och hälften inom 14 månader efter länsstyrelsens beslut. Ny läkarundersökning ska genomföras senast fyra veckor efter länsstyrelsens beslut och därefter var tredje månad under hela försökstiden. Kontroll av alkoholsäts sker varannan månad. Informationen i alkoholsäts minne förs då över till länsstyrelsen.”

— — —

”Manipulation av låset och startförsök efter alkoholförtäring leder som regel till uteslutning ur försöksverksamheten. Observera att före varje blåsning ska munnen sköljas med vatten så att felaktiga registreringar undviks. Den som deltar i alkoholprogrammet är personligen ansvarig för allt som registreras i alkoholsäts minne.”¹³

I den viljeförklaring som ska godkännas och undertecknas av varje deltagare i programmet enligt föreskrift VVFS 2005:44 förbinder sig deltagaren bl.a. till följande:

- Att ta ansvar för alla blåsningar som registreras i alkoholsäts minne, även om någon annan har försökt starta fordonet med alkohol
- Att acceptera villkoret som innebär att mer än ett enstaka startförsök med otillåten alkoholkoncentration som regel leder till att den villkorliga återkallelsen undanröjs

¹³ Transportstyrelsen 2009, *Alkohol i stället för körkortsåterkallelse?*

Körkortsenheternas handläggning

Hittills har landets 21 olika länsstyrelser haft hand om körkortshandläggningar inklusive programmet Villkorlig körkortsåterkallelse. Arbetet har skötts av särskilda körkortshandläggare på Länsstyrelserna.

Från den första januari 2010 tar Transportstyrelsen tar över ansvaret från Länsstyrelserna. Verksamheten kommer att bedrivas på sex orter. Körkortshandläggarnas uppgift är att handlägga tillstånds- villkors- och omprövningsärenden enligt gällande regelverk samt att besvara allmänhetens och andras frågor inom körkortsområdet.

I förhållande till deltagare i Villkorlig körkortsåterkallelse är det av stor betydelse att körkortshandläggarna ger tydliga instruktioner till deltagarna (t.ex. om fenomenet munalkohol). Detta bör understrykas, särskilt som de broschyrer och den viljeförklaring som används i dagsläget måste betraktas som otillräckliga ur informationssynpunkt.

Vägverkets roll i alkoholprogrammet

Vägverkets, och från år 2010 Transportstyrelsens, roll beträffande programmet Villkorlig körkortsåterkallelse är att *”meddela föreskrifter om avgifter för deltagande i försöksverksamheten och de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse”*.

I Vägverkets (nu Transportstyrelsens) uppdrag ingår också ansvaret för att ta ut och administrera ansökningsavgifter för deltagande i programmet m.m.

Detta har skett och sker med stöd av *Förordning om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, m.m. (SFS 1998:1822) med ändringar genom Förordning (2008:1411) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse samt Förordning om ändring i förordningen (2008:1411) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (SFS 2009:1371)*.

Mot bakgrund av att verksamheten med Villkorlig körkortsåterkallelse när den startade hade en ganska begränsad erfarenhet att falla tillbaka på är det naturligtvis angeläget att föreskrifterna efter hand anpassas till gjorda erfarenheter så att intentionerna bakom gällande lagstiftning så långt det är möjligt kan förverkligas. Sedan försöksverksamheten har inte många ändringar gjorts i föreskrifterna. Som vi ser det finns det ett akut behov av revidering av gällande föreskrifter. Allvarligast är att föreskrifterna enligt vår mening ger uttryck för en övertro på alkoholsteknikens ofelbarhet som saknar stöd från tekniska fakta. Detta problem beskrivs närmare längre fram i rapporten.

Alkolåsens grundläggande funktioner

Alkolåsens delar

Alkolåset består vanligtvis av en handenhet och en kontrollenhet integrerad med fordonets elektronik. Handenheten innehåller komponenter som mäter förekomsten av alkohol i utandningsluften. Kontrollenheten hanterar information från handenheten och kontrollerar nödvändiga delar av bilens elektronikfunktioner. Resultatet från mätningen i handenheten av utandningsluften avgör om kontrollenheten tillåter start av motorn.

Minnesfunktion och skydd mot manipulering

De alkolås som används vid villkorlig körkortsåterkallelse är alltid utrustade med en minnesfunktion som kontinuerligt lagrar data om alkolåset och fordonet. Minnets data töms av alkolåsleverantören och skickas vidare till körkortsmyndigheten. Dataloggen ger information om bl.a. tidpunkt och resultat för alla utandningsprov, tider för när motorn har startat, stannat eller gått, missade utandningsprov under körning, vissa former av försök att manipulera systemet m.m. Alkolåsen är utrustade med varierande funktioner som försvårar att någon manipulerar tekniken eller försöker kringgå systemet. Krav på sådana funktioner definieras i den europeiska standard för alkolås som har fastställts av Cenelec (Alkolås för körkort med villkor: EN 50436-1).

Mätning av alkohol i utandningsluft

För mätningen av utandningsluften i alkolåsens handenhet används så kallad bränslecellsteknik, d.v.s. elektrokemisk mätning. Det är samma mätteknik som används i polisens sållningsinstrument. Den enklaste formen av bränslecell är uppbyggd av två tunna platinaplattor genom vilka gas kan passera. Mellan dessa plattor finns en något tjockare porös platta indränkt med en elektrolytvätska. När etanolmolekyler i utandningsluften passerar genom den ena platinaplattan och kommer i kontakt med både elektrolytvätska och platina omvandlas etanolen till ättiksyra samtidigt som elektroner (–) och vätejoner (+) frigörs.

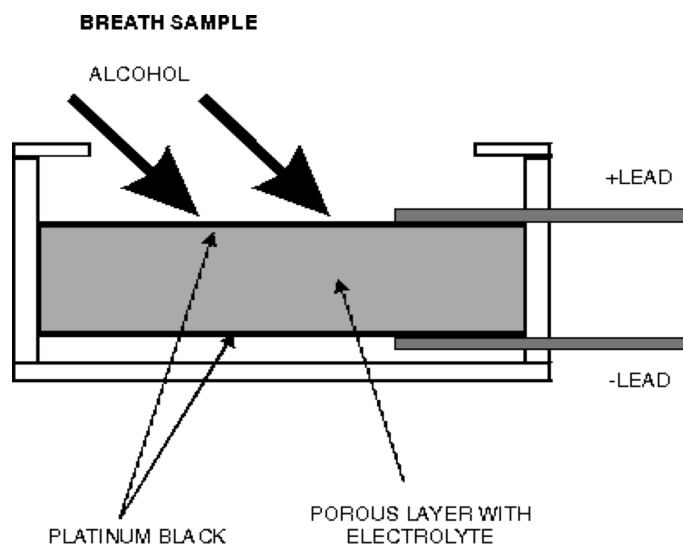

Illustration Bränslecell

Vätejonerna vandrar (diffunderar) genom elektrolyten ned till den andra platinaplattan där de tillsammans med luftens syre bildar vatten. I denna process infångas en elektron. Det uppstår därför ett överskott av elektroner vid den ena platinaplattan och ett underskott vid den andra. Med andra ord uppstår en elektrisk cell vars energi kommer från förbränning av etanol. Eftersom varje omvandlad etanolmolekyl frigör två elektroner utgör cellens förmåga att avge ström ett direkt mått på hur mycket etanol som omvandlats.

Genom att koppla ihop dessa två olikladdade områden till en elektrisk krets så neutraliserar områdena och blir neutrala. Den ström/laddning som bildas (en topp) är en indikation på hur mycket alkohol som bränslecellen har förbrukat och ur det resultatet kan man läsa hur mycket och hur stor alkoholkoncentrationen är.

Tillförlitlighet

Bränslecellstekniken har generellt sett en god mätnoggrannhet och specificitet för alkohol och en hög driftsäkerhet, förutsatt att instrumentet kalibreras regelbundet och på rätt sätt. Tekniken är dock inte 100-procentigt tillförlitlig, t.ex. avseende specificitet för alkohol, vilket är en anledning till att ett positivt utandningsprov i polisens sållningsinstrument alltid följs av ett utandningsprov i ett särskilt bevisinstrument (Evidenzer) eller ett blodprov.

Fysiologiska fakta om alkohol och alkoholpåverkan

För att kunna göra en korrekt tolkning av de data som kan avläsas ur alkoholåsets minne måste man ha generella kunskaper om hur alkohol absorberas, distribueras och elimineras i kroppen. Det handlar t.ex. om att känna till hur mycket en person skulle behöva dricka för att komma upp i en viss uppmätt alkoholpåverkan och hur en normal förbränningskurva ser ut. I de fall då loggade data från alkoholåset inte överensstämmer med vad som är alkoholfysiologiskt möjligt finns anledning att reflektera över möjliga orsaker till detta.

Absorption

Alkohol tas upp i kroppen via magen, tolvfingertarmen och framförallt via tunntarmen. Det tar normalt mellan 15 och 60 minuter för alkohol att absorberas i kroppen. Det förekommer dock stora skillnader mellan olika individer och även hos samma person vid olika tidpunkter. En betydelsefull faktor är magsäcksinnehållets sammansättning och mängd vid tidpunkten för intag av alkohol.

Relationen mellan blodalkoholkoncentration och mängd alkohol i kroppen

Förhållandet mellan blodalkoholkoncentration och mängden ren alkohol i kroppen har beräknats i olika undersökningar. Vi har här valt att gå efter de uträkningar som docent Wayne Jones vid rättsmedicinalverkets rättskemiska avdelning har räknat fram och som framgår av nedanstående tabell.

Promille	Gram alkohol i kroppen									
	Män (kg)					Kvinnor (kg)				
	60 kg	70 kg	80 kg	90 kg	100 kg	40 kg	50 kg	60 kg	70 kg	80 kg
0,2	9	10	11	13	14	5	6	8	9	10
0,3	13	15	17	19	21	8	9	11	13	15
0,5	21	25	29	32	36	12	15	18	21	25
0,8	34	40	46	51	57	20	25	30	35	40
1,0	43	50	57	64	71	25	31	37	43	50
1,2	51	60	69	77	86	30	38	45	53	60
1,5	64	75	86	96	107	37	46	56	65	75
2,0	85	100	114	128	143	50	62	75	87	100

Källa: Andreasson, Rune och Jones, Wayne, *Alkohol och trafikbrott – en uppgift för rättskemin*, Stockholm 1999, s. 98-99

Wayne Jones understryker att värdena i ovanstående tabell är teoretiskt beräknade och kan anses som genomsnittliga värden. I det enskilda fallet kan värdena variera med omkring 20 procent över eller under de angivna. Det bör vidare poängteras att de ovan redovisade mängderna alkohol endast tar sikte på den mängd alkohol som finns i blodet (och övriga

kroppsvätskor) vid provtagningstillfället, inte den totala mängden alkohol en person med en viss blodalkoholkoncentration har förtärt.¹⁴

Följande uppställning över vissa alkoholhaltiga drycker kan ge en uppfattning om vad de angivna mängderna ren alkohol innebär.

33 cl lättöl =	6 gram ren alkohol
33 cl folköl =	9 gram ren alkohol
12 cl lättvin =	11 gram ren alkohol
33 cl starköl =	15 gram ren alkohol
6 cl starksprit=	19 gram ren alkohol
37 cl starksprit =	117 gram ren alkohol
75 cl starksprit =	237 gram ren alkohol

Förhållandet mellan antalet gram 100 % ren alkohol och 40 volymprocent sprit kan beskrivas med formeln: xxx gram/ 31,6 x 10 = cl 40 volymprocent sprit. Relationen mellan viktprocent och volymprocent är dock inte linjär vid olika alkoholkoncentrationer och påverkas dessutom av vätskornas temperatur. Formeln är därför inte generellt tillämplig för andra alkoholkoncentrationer.

För att uppnå exakt en viss promillenivå hos försökspersoner, t.ex. 0,3 promille, utifrån de teoretiskt beräknade värdena i tabellen på föregående sida behövs dock en extra mängd alkohol tillföras, vilket har visat sig i försök som genomförts av MHF.

Alkoholförbränning

En vuxen person förbränner ca 1 gram ren alkohol per timme och 10 kg kroppsvikt.¹⁵ Det innebär i praktiken att om personen i fråga väger 100 kg så förbränner han/hon c:a 10 gram ren alkohol per timme vilket skulle motsvara ca 3 cl starksprit eller en halv 50 centiliters burk starköl. Förbränningen av alkohol, medicinskt benämnd eliminationen, sker framförallt i levern och med konstant hastighet. Eliminationsfasens längd skiljer sig åt mellan olika individer och är t.ex. något större hos storkonsumenter av alkohol. De flesta "huskurer" för att påskynda alkoholförbränningen är dock verkningslösa.

Orimliga bedömningar utifrån alkolåsets dataminne

Mot bakgrund av kända fakta om hur alkohol uppträder i människokroppen är det inte rimligt att alkoholfysiologiska omöjligheter accepteras som sanningar i alkolåsprogrammet på det sätt som kan förekomma idag.

Ett exempel ur verkligheten: En deltagare i programmet får sin villkorliga körkortsåterkallelse undanröjd på grund av att han haft en registrerad alkoholhalt i sitt alkolås på 1,64 promille. Detta trots att han tidigare under dagen blåst flera gånger med 0,0 promille. 21 minuter efter det senaste 0,0 promille blåset visar alkolåset plötsligt 1,64 promille. Sex minuter senare visar alkolåset igen 0,0 promille. För att ytterligare bevisa sin oskuld beger sig

¹⁴ Andreasson, Rune och Jones, Wayne, *Alkohol och trafikbrott – en uppgift för rättskemin*, Stockholm 1999, s. 98

¹⁵ Andreasson, Rune och Jones, Wayne, *Alkohol och trafikbrott – en uppgift för rättskemin*, Stockholm 1999, s. 97

klienten till beroendeenheten på sjukhuset där han legitimerar sig och även där blåser 0,0 promille. Dessa fakta påverkar dock inte handläggningen av den villkorliga körkortsåterkallelsen i det aktuella fallet och deltagaren blir utesluten från programmet.

Den volym alkohol som alkoholsklienten skulle behövt inta för att uppnå nivån 1,64 promille är följande: 8 flaskor starköl, eller 37 cl starksprit, eller 13 flaskor folköl, eller 11 glas vin. Alkoholsklienten väger runt 100 kg detta innebär i praktiken att han förbränner ca 10 gram ren alkohol per timma vilket motsvarar ca 1 flaska folköl eller 3 cl 40 % sprit eller en halv flaska starköl. För att förbränna en alkoholnivå av 1,64 promille (117 gram ren alkohol) skulle det ta en tid av ca 12 timmar innan Alkoholsklienten skulle uppvisa 0,0 promille.

Vår bedömning är att det registrerade värdet på detta utandningsprov i alkoholset inte kan bero på en regelrätt överträdelse enligt lagstiftarens andemening. Det är ur en medicinsk bedömning väldigt svårt att på 21 minuter dricka den volym av alkohol som skulle krävas för att först och främst komma upp i en alkoholnivå av 1,64 promille. En ännu större omöjlighet är att på bara 6 minuter nyktra till från 1,64 promille till 0,03 promille. Dessutom har alkoholsklienten besökt Tillnyktringsenheten 49 minuter efter och där blåst 0,0 promille i deras alkoholmätare, vilket också skulle vara en medicinsk omöjlighet.

Tekniska begränsningar hos alkolåsen

De alkolåsen som förekommer på den svenska marknaden håller generellt sett en god kvalitet. Tillkomsten av europeiska standarder för alkolåsen genom Cenelec och en aktiv konsumentupplysning i Sverige på detta område bidrar till att hålla direkt undermåliga produkter borta från marknaden. Detta faktum innebär dock inte att alkolåsprodukterna är ofelbara eller att de inte har tekniska begränsningar. I det följande redogörs för några viktigare faktorer som kan skapa problem vid användning av alkolåsen.

Munalkohol

Ett känt problem beträffande alkoholutandningsprov är förekomst av s.k. munalkohol. Mätinstrumenten kan av förklarliga skäl inte skilja mellan den etanol som kommer från alveolärluften (den djupa lungluften) och eventuella rester av etanol som finns kvar i munhålan efter förtäring av t.ex. alkoholhaltig dryck, likörpraliner, mediciner eller vissa livsmedel. De vanligaste munsköljprodukterna innehåller också alkoholer, vanligen etanol, propanol eller isopropanol.¹⁶

Försök i MHFs testlaboratorium visar att munvatten kan ge utslag i ett bränslecellsbaserat sållningsinstrument så lång tid som 7 minuter efter användning, *även när munnen har sköljts i enlighet med punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse enligt föreskrift (VVFS 2005:44).*¹⁷

Statens kriminaltekniska laboratorium påpekar på sin webbplats beträffande intagande av punschpraliner eller användning av munsköljmedel att "munalkoholen kan dröja kvar i munhålan i cirka 15 minuter och i vissa undantagsfall något längre".¹⁸

I den viljeförklaring som varje deltagare i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse enligt gällande författning måste underteckna berörs fenomenet munalkohol. I en passus står det: "För att undvika att tillfällig munalkohol registreras i alkolåsets minne förstår jag att jag skall skölja munnen med rent vatten före varje blåsning".¹⁹

Det finns därför starka skäl att ändra formuleringen i den viljeförklaring som ingår i författning VVFS 2005:44 eftersom nuvarande skrivning ger vilseledande information.

¹⁶ Helander, Anders, Ivarsson Walther, Ragnhild och Jones, Wayne, "Bestämning av alkohol i utandningsluft kan ge fel mätvärde", I: *Läkartidningen* nr 3, Stockholm 2010

¹⁷ MHF Testlab, *Testprotokoll - Förekomst av munalkohol – "kontaminering" av munhåla vid förtäring eller brukande av produkter eller preparat avsedda för munsköljning*, Tibro den 15/12 2008

¹⁸ Statens kriminaltekniska laboratoriums hemsida: <http://www.skl.polisen.se/sv/Vad-gor-SKL/SKLs-enheter/Droganalysenheten/Alkoholutandning-Evidenser/Bevisinstrument-for-alkoholutandningsprov/>, den 12 december 2009

¹⁹ VVFS 2005:44, Bilaga 3 punkt 8.

Våtservetter

Våtservetter används ofta för handtvätt och för rengöring av rutor, paneler och andra detaljer i bilens kupéutrymme. Deltagare i programmet Villkorlig körkortsåterkallelse samt yrkesförare med alkohol i sina fordon har vid många tillfällen pekat ut användning av våtservetter som en anledning till alkoholindikationer i alkoholåsen. MHF har därför låtit göra tester i MHF Test Lab med syfte att klarlägga eventuell i vilken utsträckning våtservettanvändning i kupéutrymmen kan påverka resultaten av utandningsprov i alkoholåsen.

Dessa laboratorietester visar klart att munhålan och andningsorganen är kontaminerade i upp till minst 10 minuter efter det att testpersonerna har rengjort händerna med våtservett och inte ventilerat bilen. Tester har också utförts för att se om någon större skillnad skulle ske om testpersonen skulle ha sköljt mun med vatten före blås. Ingen större skillnad avseende resultatet i mätutrustningen har kunnat noteras varpå vi kan konstatera att tillämpningen av punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse VVFS 2005:44 inte går att uppfylla under dessa förhållanden.²⁰

Störande ämnen

Utandningsluft innehåller en mängd olika ämnen. Nära 3 500 olika flyktiga organiska föreningar har kunnat identifieras i utandningsluft med hjälp av gaskromatografi och masspektrometri.²¹

Etanol eller etylalkohol, i vardagligt tal kallat alkohol, är en vattenlöslig kolväteförening med den kemiska formeln C_2H_5OH . Ett problem som är förknippat med mätning av detta ämne i utandningsluft är förekomsten av s.k. "störande ämnen", d.v.s. ämnen vars sammansättning liknar etylalkohol och som därför kan ge utslag i alkometrar, sållningsinstrument för polisarbete samt alkoholåsen. Dessa ämnen kan vara endogena (kroppsegna) eller exogena (kroppsfrämmande).

Elva potentiellt störande ämnen anges i de standarder för alkoholåsen som har fastställts av Cenelec.²² Dessa är acetaldehyd, aceton, kolmonoxid, dietyleter (eter), etylacetat, n-Heptan, n-Hexan, metan, metanol, n-Oktan, n-Pentan, 2-Propanol (isopropanol) och toluen. Dessa ämnen härrör från OIML R 126, som anger teknisk standard för alkometrar. Vid tester enligt Cenelecs standarder för alkoholåsen kontrolleras instrumentens analytiska specificitet för alkohol mot vart och ett av ovan nämnda ämnen. Alkoholåset ska då inte ge utslag för något av de störande ämnena i gasform.

²⁰ MHF Testlab, *Testprotokoll - Förekomst av alkohol "kontaminering" av munhåla och andningsorgan vid användande eller brukande av produkter eller preparat*, Tibro den 5/5 2009

²¹ Phillips, M., Herrera, J., Krishnan, S., Zain, M., Greenberg, J., Cataneo, R.N., "Variation in volatile organic compounds in the breath of normal humans", i: *J Chromatogr B Biomed Sci Appl.*, 729 1999, s. 75–88,

²² SIS, EN 50436-1 *Alkoholåsen - Fordringar och provning - Del 1: Alkoholåsen för körkort med villkor* samt EN 50436-2 *Alkoholåsen - Fordringar och provning - Del 2: Instrument som mäter alkohol i utandningsprov med munstycke och används förebyggande i kvalitetssäkringssyfte*

Vissa av de nämnda ämnena är vanliga, medan andra är mera sällsynt förekommande. Testerna utförs med en koncentration som motsvarar 50 % av den koncentration som är specificerad i en lista i dokumentet OIML R 126:1998.²³ Denna lista ligger till grund för tester i polisens bevisinstrument.

Det bör noteras att medan denna lista främst används för tester i system som är IR-baserade har bränslecellsinstrument en helt annan reagens på störande ämnen. Sammantaget kan man säga att det saknas bra vetenskapliga fakta och bakgrundskriterier till de koncentrationer av dessa värden som Cenelecstandarderna testas mot. Främst anser vi att det inte är klarlagt hur höga koncentrationer av störande ämnen en människokropp kan alstra endogent eller hur höga koncentrationerna skulle kunna vara i ett kontaminerat fordonsutrymme. Bl.a. kan vi i våra tester se att vissa vardagligt förekommande händelser, t.ex. att man i kupéutrymmet haft en läckande flaska med spolarvätska har visat på flera hundra procent starkare koncentrationer än vad utrustningarna testas mot enligt Cenelecstandarden.

I den finska doktorsavhandlingen *Breath Testing by Fourier Transform Infrared Spectroscopy for Solvent Intoxication Diagnostics* slås fast att varken elektrokemiska sensorer (bränsleceller) eller IR-mätning är absolut specifika för alkohol och fria från problemet med störande ämnen.²⁴

MHF har genom tester i MHF Test Lab identifierat följande potentiellt störande ämnen för alkolås med elektrokemisk mätning (bränslecellsteknik): Aceton, Acetaldehyd, Butanol, Bensen, Isopren, Isopropanol, Thinner och Metanol.²⁵ Detta innebär att alkolåsprogrammet inte kan bortse från fakta som visar att både mänsklig utandningsluft och kontaminering av fordonskupén kan leda till positiva utslag i alkolåset trots att alkoholpåverkan inte har förekommit. Längre fram i rapporten redogör vi för hur man med förbättrade rutiner och analys av resultat kan få en bättre rättssäkerhet genom att utesluta vad som är kontamineringar från störande ämnen och vad som är alkoholpåverkan.

Endogena ämnen

Bland de vanligast förekommande ämnena i utandningsluft är aceton och Isopren som förekommer i cirka 50 procent av utandningsproven.²⁶ Förekomst av Isopren i utandningsluft och en ny mätmetod för analys har studerats av forskare vid Rättsmedicinalverket i Linköping. Medelvärdet (\pm SD) koncentration av isopren i andedräft var $3,69 \pm 0,60$ nmol/l vid utförda tester med nio prov i rad.²⁷

²³ Bureau International de Métrologie Légale International Recommendation OIML R 126: *Evidential breath analyzers*, Paris 1998

²⁴ Laakso, Olli, *Breath Testing by Fourier Transform Infrared Spectroscopy for Solvent Intoxication Diagnostics*, Helsingfors 2006. S. 60

²⁵ Jonsson, Tomas, *Redovisning avseende projektet Kvalitetsprovning av alkolås Nr EK50A2002:2645 inklusive beskrivning av en strukturmodell för klassificering av alkolås i Sverige*, Stockholm 2006, s. 24

²⁶ Laakso, Olli, *Breath Testing by Fourier Transform Infrared Spectroscopy for Solvent Intoxication Diagnostics*, Helsingfors 2006, s. 14

²⁷ Jones, A W, Lagesson, V och Tagesson, C, "Determination of isoprene in human breath by thermal desorption gas chromatography with ultraviolet detection", I: *Journal of Chromatography B: Biomedical Sciences and Applications*, Volume 765, Issue 2, Amsterdam december 2001, s. 113-210

Förekomsten av endogent alstrad isopropanol i utandningsluft är ett känt fenomen som kan skapa problem vid luftalkoholanalys. Ämnet kan under vissa omständigheter bildas genom reduktion av endogent aceton, t.ex. vid diabetes eller bantning.²⁸

Exogena ämnen

En lång rad exogena (kroppsfrämmande) ämnen ingår i produkter som förekommer i fordons kupéutrymmen varav vissa kan störa alkoholmätning i alkolås. Det handlar då främst om spolarvätska, våtservetter, handsprit och läckande reservdunkar med bränsle. Spolarvätska innehåller 2-propanol. Handsprit och våtservetter innehåller oftast både etanol och 2-propanol. Bensin har ingen enhetlig kemisk sammansättning, men innehåller ämnen som n-Hexan, etanol och toluen vilka alla kan störa specifik mätning av utandningsluft.²⁹

MHF:s erfarenheter av störande ämnen vid daglig användning av alkolås

Vi på MHF har under de senaste fem åren haft olika alkolås i våra testbilar och vi kan bara konstatera att det är i stort sett helt omöjligt att vid daglig användning av alkolås undgå misslyckade startförsök som beror på kontaminering av utandningsluften eller luften i kupéutrymmet. Det är, enligt vår bedömning, inte realistiskt att räkna med att den som deltar i villkorlig körkortsåterkallelse ska klara av två års deltagande i programmet utan att drabbas av ett och annat misslyckat startförsök som inte beror på alkoholpåverkan. Detta gäller även om personen i fråga noggrant har följt anvisningarna i den avsiktsförklaring som är en förutsättning för deltagande i programmet.

Listan kan göras lång av händelser och preparat som kan göra utslag i alkolåset utöver vanlig alkoholpåverkan. Det vanligaste är förmodligen användning av handsprit eller spolarvätska. Olika former av preparat som används för tvättning av mattor och klädsel i bil kan göra utslag i alkolåset långt efter att man tvättat bilen.

All dryck eller föda som innehåller någon form av socker kan också påbörja en jäsning som kan resultera i munalkohol. Kroppen producerar också ett flertal egna gaser som skulle kunna ge utslag i alkolåsen bl.a. Isopropanol, Aceton, Acetaldehyd m.fl. Förekomsten av dessa ämnen och att de skulle kunna finnas i utandningsluften har inte tagits hänsyn till över huvud taget i föreskrifterna.

²⁸ Andreasson, Rune och Jones, Wayne, *Alkohol och trafikbrott – en uppgift för rättskemin*, Stockholm 1999, s. 89

²⁹ OKQ8, *Säkerhetsblad – Bensin*, 2009-12-03

Alkolåsprogrammet och kunskaperna om störande ämnen och munalkohol

Kunskaperna om hur störande ämnen och ren munalkohol kan påverka ett alkolås så att det ger ett missvisande värde har tyvärr varit bristfälligt hos de myndigheter som ansvarar för föreskrifter och praktisk handläggning av verksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse.

Tyvärr kan vi konstatera att det bitvis förefaller ha gått någon form av prestige i frågan hos vissa enskilda tjänstemän. Trots att vi med stöd av kända fakta från standardiseringsorganet Cenelec har påvisat att detta är ett omfattande problem har ansvariga tjänstemän inte velat ta till sig denna information. Vi informerade t.ex. om detta på ett möte som hölls en tid innan Vägverket hade en utbildningsdag gällande alkolåsprogrammet med tjänstemän från Länsstyrelsen. När frågan togs upp på mötet förnekade Vägverkets personal att detta skulle vara ett problem. Detta synsätt har sedan blivit normerande och används i muntliga förhandlingar i Länsrättsdomar där klienter överklagat med anledning av just detta problem.

Vid en av dessa muntliga förhandlingar där vi från MHF var med som observatörer frågade Länsrättens lagman länsstyrelsens representant om alkolåsen skulle kunna reagera på annat än en ren alkoholberusning. Svaret från länsstyrelsens representant var glasklart – ”Nej alkolåset kan inte reagera på något annat än en ren alkoholpåverkan. Om så skulle vara fallet så skulle vi fått information om detta från Vägverket.”

Begreppet ”påverkat tillstånd” i förarbetena till alkolåsförsöket

I förarbetena till *Lag (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse* diskuterades utformning och tillämpning av regelverk för verksamheten. Lagförslaget remissbehandlades på sedvanligt sätt innan lagen fastställdes och MHF var en av remissinstanserna. Förarbetena har betydelse för rättspraxis i fall där Länsstyrelsens beslut har prövats i domstol.

Länsstyrelserna, länsrätterna (förvaltningsdomstolen), kammarrätterna och Regeringsrätten har upprepade gånger argumenterat med hänvisning till att det i framgår i förarbetena inför lagstiftningen att man skall ha en restriktiv bedömning och att det skall betraktas som en stor förmån att man som dömd rattfyllerist kan få ett villkorat körkort med alkolås.

Vi har gått igenom hela förarbetet och då främst propositionen 1997/98:124 som legat till grund för införandet av försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse. MHF medverkade i remissbehandlingen av den lag som nu ligger till grund för gällande lagstiftning gällande alkolåsprogrammet. I många av de fall som vi granskat inom den villkorade körkortsverksamheten med alkolås fastslår länsstyrelser och domstolar att man skall ha en restriktiv bedömning när det gäller positiva blås som lagrats i alkolåsets loggbok. Detta görs med hänvisning till att regeringens proposition 1997/98:124 framhåller att flera tunga instanser yrkat på att körkortsklientens medverkan skall avslutas om upprepade fall av onykterhet eller försök till manipulering upptäcks.

Följande text återfinns i Propositionen 1997/98:124:

Remissinstanserna: Länsrätten i Östergötlands län, Körkortsföreningen och Motorförarnas Helnykterhetsförbund anser att deltagande i försöksverksamheten skall avbrytas av bl.a. rättvise- och trafiksäkerhetsskäl om försökspersonen försökt starta bilen i påverkat tillstånd eller försökt manipulera alkolåset.

Eftersom vi var remissinstans så vet vi hur resonemanget och andemeningen var med denna skrivning. Meningen var just vad det står på fjärde raden i citatet: **påverkat tillstånd**. Det innebär att försöket ska avbrytas om alkolåsklienten haft en verklig alkoholpåverkan överstigande lagstadgad gräns. Som remissinstans menade vi **inte** att den villkorliga körkortsåterkallelsen ska undanröjas om alkolåsklienten skulle ha ätit något som kan tillfälligt kontaminera munhålan eller att han/hon använt spolarvätska eller liknande som av annat skäl än alkoholpåverkan skulle kunna leda till ett positivt utslag i alkolåset.

Begreppet "startförsök under alkoholpåverkan"

När det gäller begreppet "startförsök under alkoholpåverkan", som förekommer i gällande föreskrifter för villkorlig körkortsåterkallelse, används det generellt sett utan någon problematisering och närmare reflektion. Det är uppenbart så att de som utformat föreskrifterna ser registrerade misslyckade startförsök som liktydigt med startförsök i påverkat tillstånd. Så enkelt är det inte, vilket framgår av denna rapport.

Inför en eventuell permanentning av den pågående försöksverksamheten med alkolås är det angeläget att regelverket utformas med hänsyn till alkolåsens tekniska begränsningar. Det bör innebära att begreppet startförsök under alkoholpåverkan inte används så vårdslöst som idag. Vidare måste nuvarande tolkning av logginformationen från alkolåsen förändras så att bättre helhetsbedömningar kan göras. Mot bakgrund av ovanstående ger vi några förslag till förändringar av gällande föreskrifter och tillämpningsrutiner i avsnittet "Sammanfattande diskussion och rekommendationer" längre fram i denna rapport.

Elektroniska störningar

För elektronisk utrustning i fordon är det viktigt att den kan fungera tillfredsställande utan att orsaka elektromagnetiska störningar på annan utrustning. På motsvarande sätt bör den utrustning som installeras i fordon, t.ex. alkolås, inte heller störas av annan utrustning. Därför eftersträvas elektromagnetisk kompatibilitet (EMC) vid utformning av internationella tekniska standarder.

När det gäller alkolås har tidigare tekniska krav varit otillräckliga i detta avseende. Ett exempel är den kanadensiska testspecifikation som har tagits fram av "Province of Alberta Solicitor General", med projektnummer 355A02-01. Att gällande föreskrifter för försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (VVFS 2005:44) fortfarande hänvisar till denna gamla (1993) och bristfälliga testspecifikation efter tillkomsten av en ny europeisk standard från Cenelec är anmärkningsvärt. Vår bestämda uppfattning är att Albertaspecifikationen inte bör godkännas som kvalitetsnorm.

Att bristande EMC-avstörning kan påverka funktionaliteten hos alkolås har MHF kunnat konstatera i ett antal fall där alkolås använts för kvalitetssäkring av transporter. Problemen har då varit koncentrerade till vissa platser där elektromagnetiska störningar har varit särskilt starka. Dessa problem har kunnat åtgärdas genom förbättringar av de alkolåsprodukter som detta har gällt.

Det finns flera exempel på att tekniska brister gällande alkolås har lett till uteslutande ur alkolåsprogrammet. Här kan vi nämna ett fall med en deltagare i alkolåsprogrammet från Värmland. Personen i fråga stod utanför serviceverkstaden för att vänta på kalibrering. När kalibreringsteknikern i verkstaden vinkade in honom startade alkolåsklienten upp sitt alkolås, fattade munstycket och blåste i alkolåset. Samtidigt hörde han i bilradions högtalare ett störande ljud och mobiltelefonen ringde. Detta bevittnades av verkstadens kalibreringstekniker. Alkolåset blockerade starten och det visar sig sedan att alkolåsets logg registrerat en hög alkoholhalt. Innan detta misslyckade startförsök hade han använt bilen hela förmiddagen med ett antal starter och återblås utan problem. Kalibreringen av alkolåset utfördes i verkstaden och när det var klart cirka 15 minuter efter det misslyckade startförsöket gjorde alkolåsklienten ett nytt startförsök som lyckades och som registrerades till 0 promille i alkolåset. Därmed får det anses säkerställt att det misslyckade startförsöket inte berodde på verklig alkoholpåverkan. Trots detta har han fått den villkorliga körkortsåterkallelsen undanröjd.³⁰

Klimatförhållanden

Alkolåsens funktionalitet i svenskt klimat är betydelsefull för tillförlitlighet och användarvänlighet. Den nya Cenelecstandarden EN 50436-1 beaktar detta på ett föredömligt sätt och föreskriver en rad klimattester i varierande temperatur och luftfuktighet. En förändring av § 1 i föreskriften VVFS 2005:44 avseende gällande teknisk kvalitetsnorm för alkolåsen skulle säkerställa funktionalitet och användarvänlighet i svenskt klimat.

³⁰ Tomas Jonsson, Dokumenterad intervju med alkolåsklient och kalibreringstekniker i Värmland

Utandningsvolymens betydelse

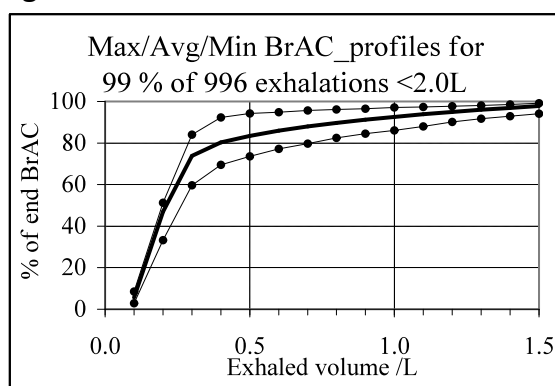
En av de allra viktigaste förutsättningarna för att ett alkolås skall visa rätt värde är att mätningen görs på den s.k. "djupa lungluften", alveolärluften. Relationen mellan alkohol i alveolärluft och alkohol i blod har definierats i det som brukar kallas "Henrys lag". Det innebär att förhållandet mellan ett ämnes partialtryck i gasfas (alveolär luft) och koncentration i lösning (blodet) är konstant vid konstant temperatur.³¹ Vad detta innebär närmare beträffande nödvändiga luftvolymen vid utandningsprov beskrivs längre fram i texten.

Ett flertal klienter från den pågående försöksverksamheten har i intervjuer framfört en samstämmig åsikt som rör utandningsvolymen i det alkolås som varit mest frekvent i det villkorade körkortsprogrammet. Klagomålen har främst gällt upplevda skillnader i blåsfordarandet mellan olika alkolås av samma modell. Dessa åsikter har framkommit efter att ett flertal alkolåsklienter blivit tvungna att byta ut sin handenheter efter att den slutat att fungera. Flera av dem har upplevt de "nya" handenheter som helt annorlunda i blåsfordarande vid jämförelse med den tidigare enhet som klienten använt i alkolåsprogrammet. Eftersom beskrivningarna från de olika alkolåsklienterna varit samstämmiga och klienterna kommer från olika delar av landet så anser vi att trovärdigheten för denna uppgift är hög. Att främst blåsvolymen i alkolåsens handenheter är så varierande anser vi mycket oroande. Detta efter som just utandningsvolymen i alkolåsen är en viktig grundpelare för att kunna garantera att alkolåsen mäter rätt.

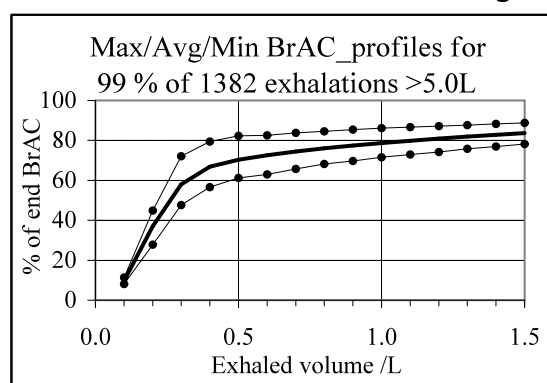
Hur mycket utandningsluft behövs?

Figurerna 1 och 2 visar max- min- och medelvärden för hur alkoholkurvan kan se ut för 99 procent av alla som lämnat bevisprov hos polisen i Sverige under tiden 2002-09-01 till 2004-08-31. Figur 1 är beräknad från 996 utandningar med slutvolym mindre än 2,0 L, och figur 2 är beräknad från 1382 utandningar med slutvolymen större än 5,0 L.

Figur 1

Figur 2

³¹ Jones, A.W., "Physiological aspects of breath alcohol measurement". I: *Alcohol, Drugs and Driving*, Los Angeles 1990, s. 1-25

Vid volymen 1,5 L har proven med liten slutvolym (fig. 1) i genomsnitt nått till 98 procent av alkoholhalten vid slutet av utandningen, medan de med stor slutvolym (fig. 2) i genomsnitt nått till 84 procent av alkoholhalten vid slutet av utandningen.

Sammanfattningsvis kan man säga att förutsättningen för att uppnå ett tillförlitligt mätvärde är att man måste lämna ett utandningsprov som motsvarar minst 1,2 liter luft gärna 1,5 liter luft. Om alkoholåset t.ex. tar provet före 0,7 liter så rasar värdet enormt. Eftersom vi inte har haft tillgång till klienternas alkoholåset och kunnat göra en teknisk utvärdering av varje produkt så vet vi inte hur stort detta problem är och hur det påverkar mätresultaten i alkoholåset i det villkorliga körkortsprogrammet. Dock kan vi konstatera att det finns samstämmiga uppgifter som vittnar om att just utandningsvolymen varit väldigt olika i alkoholåset WR2 som varit den mest frekventa utrustningen i alkoholåsetprogrammet. Det saknas också kalibreringsrutiner för kalibrering av just denna funktion.³²

³² Jonsson, Tomas, *Redovisning avseende projektet Kvalitetsprovning av alkoholåset Nr EK50A2002:2645*, Stockholm 2006, bilaga 6: Andersson, Lars, "Utandningsvolym och mätning av alkohol i utandningsluft"

Service och kalibrering

Idag ställer gällande föreskrifter inga krav på kvalitetssäkring av kalibreringsrutiner för alkolås och för tillsyn och kontroll av serviceverkstäderna. Det finns inte heller någon tredjepartsgranskning av hur arbetet utförs.

MHF har i flera fall konstaterat brister beträffande byte av kalibreringsvätskor m.m. hos de serviceverkstäder som kalibrerar och utför service på alkolås som används i alkolåsprogrammet. Utebliven eller försenad kalibrering av alkolås kan leda till betydande avvikelser i mätvärden, likaså kalibrering med gamla eller dåligt kontrollerade kalibreringsvätskor. Sådana brister leder till att även kalibrerade alkolås blir missvisande.

Om till exempel en våtgassimulator som används vid kalibrering av alkolås inte har kommit upp i rätt temperatur (34°C) så kommer mätvärdet för varje grad som den visar fel att sjunka med ca 6 %. Vid ett av våra besök i en verkstad som utför kalibreringar hade värmen helt lagt av i simulatorn vilket gjorde att vätskan höll en temperatur på ca 19°C. En verkstad hade helt glömt bort att kalibrera. Det innebär att när alkolåsklienten kom in på verkstaden efter mer än 18 månaders deltagande i alkolås programmet så kalibrerades utrustningen för första gången. Detta trots att det klart framgår att kalibrering skall ske var åttonde vecka. Det behövs tydliga regler i föreskrifterna och en ordnad tillsyn av serviceverkstädernas arbete med alkolåsen, lämpligen av en oberoende tredjepartsgranskare.

Detta kan ske på flera sätt. En möjlighet kan vara att uppdra åt Swedac att kontrollera alla verkstäder. Den enskilda verkstaden behöver då vara ackrediterade enligt ISO 17020, en ackreditering som dock är ganska dyr. Bara det årliga besöket från Swedac kostar i storleksordningen kring 20 000 kronor. Kvalitetsrutinerna ska dessutom arbetas fram och dokument skall skapas. Det är ett arbete som både är tidsödande och kostsamt. För de verkstäder som tidigare har en ackreditering för ISO 17020 kostar kompletteringen dock inte så många tusenlappar.

Ett viktigt hänsynstagande i detta sammanhang är att man inte bör införa nya rutiner som gör att kostnaderna blir orimligt höga för såväl verkstäder som för användare. Om man för det villkorliga körkortsprogrammet inför denna metod så kan det innebära att en verkstad som t.ex. har 5 kunder på ett år får en så hög kostnad för ackrediteringen så att verkstaden väljer att avstå från detta uppdrag. Det kan i sin tur resultera i att vi bara får verkstäder i storstadsområdena, något som skulle inskränka möjligheten för att alkolåsklienter från olika delar av landet att få samma service.

En bättre lösning är förmodligen att införa ett krav på årlig kontroll och kalibrering av de simulatorer som används vid kalibreringarna på respektive verkstad. Kostnaden för detta skulle vara mindre, uppskattningsvis 3-4 000 kr per år. Detta system kunde kompletteras med någon form av utbildningsprogram för användarna av utrustningen förslagsvis med behörighetsbevis. Huvudman för denna utbildning kan vara alkolåsleverantörerna tillsammans med en tredje part som kontrollerar eller examinerar användarna. Ett register skulle föras av någon som håller ordning på vilka service tekniker som innehar behörighet för att kalibrera alkolås. Med regelbundna intervall, förslagsvis vart tredje år kunde uppföljning göras för att säkerställa att personalen fortfarande innehar rätt kompetens.

Standarder för alkolås

Det europeiska standardiseringsorganet Cenelec har fastställt den tekniska standarden EN 50436-1 för alkolås. Denna europeiska standard specificerar testmetoder och prestandakrav för alkolås som används för rehabilitering av rattfyllerister. Denna europeiska standard är framtagen för testlaboratorier och för tillverkare av alkolås. Den får också betydelse för utformning av tekniska krav vid upphandling av alkolås.

Tidigare var de tekniska standarder som utvecklats i USA och Kanada i början av 1990-talet normerande för de funktionskrav som har ställts på alkolås. I USA tog NHTSA (National Highway Traffic Safety Administration) fram en standard år 1992. Året därefter publicerades i Kanada testspecifikationen *Qualification Test Specification for Breath Alcohol Ignition Interlock Devices for use in the Province of Alberta*. Såväl den amerikanska som den kanadensiska standarden bör idag ses som antikverade för Europas räkning. Albertaspecifikationen bör följaktligen tas bort som kvalitetsnorm i de författningstexter som gäller för försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse.

De alkolås som testats enligt Albertaspecifikationen har sin legitimitet i alkolåsprogrammet baserad på tester som utfördes för över 15 år sedan under dåvarande förhållanden, och då sannolikt med två alkolås som inlämnats just för detta test. Såvitt vi känner till har inga kompletterande opartiska tester gjorts av dessa produkter sedan dess. Dessutom finns det inga garantier på att alkolåsen fortfarande uppfyller dessa krav då det med all sannolikhet har uppdaterats både avseende mjukvara och andra komponenter.

MHF:s erfarenhet är att det hela tiden byts komponenter inom elektronikbranschen och att de komponenter som fanns att köpa för 15 år sedan är i vissa fall helt omöjliga att få tag på idag. Det innebär att tillverkare väljer andra komponenter med likvärdig funktion för sina produkter, komponenter som inte ingår i tidigare utförda tester. Samma förfarande finns även när det gäller de produkter som testats enligt den europeiska standarden framtagen av CENELEC. Problemet är dock inte lika stort i relation till denna standard, eftersom den är nyare och framtagen utifrån dagens rådande förhållanden gällande främst EMC-krav m.m.

Handhavande av alkolås

Ett korrekt handhavande av alkolåsen är av stor betydelse för att försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse ska fungera på ett bra sätt. Deltagarna i programmet bör självfallet få en bra introduktion beträffande alkolåsens funktioner och användning. Det är också viktigt att de föreskrifter som gäller för verksamheten är tydliga och att de inte innehåller felaktiga antaganden om hur alkolåsen fungerar i vardaglig användning. Instruktionerna till deltagare i alkolåsprogrammet får inte vara vilseledande.

Punkterna 8 och 9 i bilaga 3 till gällande föreskrift (VVFS 2005:44) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse behöver därför revideras. I punkt 8 sägs t.ex. följande: "För att undvika att tillfällig munalkohol registreras i alkolåsens minne förstår jag att jag skall skölja munnen med rent vatten före varje blåsning."

Som tidigare nämnts i denna rapport har MHF genom laborieförsök kunnat visa att munvatten ger utslag i ett bränslecells-baserat sållningsinstrument så lång tid som 7 minuter efter användning, även när munnen har sköljts i enlighet med punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse enligt gällande föreskrift (VVFS 2005:44). Likaså har vi kunnat se att munhålan och andningsorganen är kontaminerade i upp till minst 10 minuter efter det att testpersonerna har rengjort händerna med våtservett och inte ventilerat bilen. Inte heller i detta fall påverkas resultaten avseende munalkohol nämnvärt av munsköljning med vatten.

Några rättsfall från länsrätt och kammarrätt

Rättsfall 1

Alkolåsklient nr 1, fingerat namn "Peter"

Ålder: 49 år

Kön: man

Körkort: B

Sammanfattning

Peter har haft tre misslyckade startförsök två stycken på samma dag den 18 februari 2008 och ett försök den 26 augusti 2008.

De två startförsöken den 18 februari beror på ett återfall som också erkänts av klienten. Dock finns det en hel del frågetecken kring blåsningen den 26 augusti.

Enligt Peter så kände han sig den aktuella dagen hängig han har haft den känslan tidigare då han känt av sockerfall. Hans lösning vid dessa tillfällen är att ta dextrosol (druvsockertabletter) vilket också i detta fall skedde. I stort sett direkt efter intagningen av dextrosol så blåste Peter i alkolåset och fick ett utslag. Enligt loggboken 1,64 promille. Han väntar i 5 minuter och klarar där efter att blåsa igång bilen.

Peter blir oerhört förvånad när alkolåset ger utslag varpå han omgående beger sig till TNE (Tillnykterhetsenheten på Universitetssjukhuset i Linköping) för provtagning. Detta prov tas 49 minuter efter att alkolåset indikerat rött. Provet visar 0,0 promille.

Handlingar från rättsfallet redovisas som bilaga till denna rapport.

Domstolens beslut och domskäl

Länsstyrelsen undanröjer den 21 januari 2009 Peters villkorliga körkortsåterkallelse. Peter överklagar beslut till Länsrätten som håller en muntlig förhandling i ärendet. Rätten konstaterar att det finns brister i körkortsprogrammet men avslår Peters överklagande. Peter överklagar då till kammarrätten som väljer att fastslå länsrättens dom. Peter försöker då att överklaga till regeringsrätten. Regeringsrätten nekar prövningstillstånd varpå domen vinner laga kraft.

MHFs fakta och synpunkter i fallet

Enligt tillämpningen så åker man ur programmet vid tredje misslyckade starförsöket. I domen som meddelades från Länsrätten den 9 mars 2009 slås fast att de två första misslyckade startförsöken skall räknas som ett, eftersom tiden mellan försöken bara har varit några minuter (Se dom 413-09 sidan 6 första stycket) Trots detta får Peter inte gå in i

alkolåsprogrammet på nytt. Den tredje blåsningen, som vi i våra utredningar konstaterat inte skulle kunna bero på alkoholpåverkan hos Peter, bemöts med att Länsstyrelsen har haft samtal med Vägverket som då uppgett att låset bara reagerar på alkohol (se dom 413-09 sidan 6 stycke två). Det är ett påstående som inte överensstämmer med de vetenskapliga studier som gjorts gällande de elektrokemiska sensorer som använda i alkolås och sållningsinstrument, vilket också Vägverket har känt till. Dessa sensorer är inte 100-procentigt specifika för alkohol.

Vår bedömning är att det tredje positiva utandningsprovet inte kan vara en regelrätt överträdelse enligt lagstiftarens andemening. Det är ur en medicinsk bedömning väldigt svårt att på 21 minuter dricka och fysiskt absorbera den mängd alkohol som skulle krävas för att komma upp i en alkoholnivå av 1,64 promille. Att på bara 6 minuter nyktra till från 1,64 promille till 0,03 promille är fysiskt omöjligt.

Vad behöver då göras för att upprätthålla en god rättssäkerhet i detta fall?

För att kunna garantera Peter en rimlig rättssäkerhet hade följande krävts:

– Vägverket hade behövt bättre kunskaper gällande alkolåsens begränsningar och tekniska brister

– Länsstyrelsen hade i sin praxis behövt följa den bedömning som gjorts i domstol. I det här fallet bedömde länsrätten att två positiva blås hade skett. Om länsstyrelsen i sin handläggning hade gjort samma bedömning som länsrätten hade inte undanröjande av den villkorliga körkortsåterkallelsen skett.

– Vägverket borde i viljeförklaringen till ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort (Bilaga 3 till föreskrifterna (VVFS 2005:44) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse) ha skrivit in att klienten vid ett positivt blås omgående, d.v.s. så snart alkolåset tillåter ett nytt utandningsprov, ska avge ytterligare ett utandningsprov. Då hade handläggande myndighet haft mer data att analysera. I detta fall hade man kunnat dra slutsatser huruvida det hela handlar om en verklig alkoholpåverkan eller om en störning av typ EMC eller munalkohol. Detta förfarande skulle ligga mera i linje med polisens rutiner, där man först blåser i ett sållningsinstrument och därefter i ett bevisinstrument.

– Om regelverket hade tillåtit en opartisk expertbedömning, t.ex. av läkare med kunskap om alkoholens absorption, distribution och elimination i kroppen så skulle denna resurs kunnat hjälpa Länsstyrelsen med bedömningen och analysen av logginformation. På detta sätt skulle de tekniska bristerna kunnat identifieras och berörda handläggare skulle med en större säkerhet kunnat avgöra om det rört sig om en felaktig indikation på grund av störning eller kontaminering av munhålan.

Rättsfall 2

Alkolåsklient nr 2, fingerat namn "Jan"

Ålder: 35 år

Kön: Man

Körkort: BE CE

Sammanfattning

Jan har haft 5 positiva registrerade utandningsprov i alkolåset, varav tre stycken under samma dag den 5 februari 2008, ett registrerat den 29 augusti 2007 samt ett den 30 juli 2008.

Jan har haft alkolås i både sin privata personbil som i den lastbil som han har på sitt arbete och som ägs av hans arbetsgivare. Samtliga positiva blås har skett i lastbilen.

De tre blåsningar som registrerades den 5 februari 2008 skedde i lastbilen under en dag då Jan var sjukskriven. En vikarie hade då varit på fest dagen innan och blev hastigt inringd till arbetsplatsen på morgonen varpå de tre positiva blåsen uppstod. Detta har styrkts av såväl företagsledning som timkort och lönespecifikationer med sjuklöneavdrag för aktuell dag. Dessutom har vi talat med den aktuella vikarien, som också skriftligen medgivit till kammarrätten att det var han som orsakade de aktuella positiva blåsningarna.

De andra två blåsen har båda skett under färd vid ett återblås. Det registrerade blåset den 29/8 -07 som visade 0,44 promille har skett vid ett återblås. ur loggen kan vi läsa att Jan har blåst över 20 gånger i alkolåset under den aktuella dagen. Samtliga blås utom just detta har visat på 0,0 promille. Vid återblåset så hamnade alkolåset i en lockout i 5 minuter. Efter dessa minuter har Jan blåst 0,0 promille. Han uppger att han vid tillfället ätit någon kaka av choklad eller liknande och innan han blåste i alkolåset så har han sköljt mun enligt instruktionerna.

Det registrerade positiva blåset den 30/7-08 visade en alkoholhalt på 0,51 promille och skedde vid ett återblås. Vid blåset så drabbas alkolåset av en lockout och 8 minuter efter blåser Jan 0,0 promille.

Vid intervju med Jan så uppger han att han startat sitt arbetspass kl 04:30 och blåser 0,0 promille 18 gånger under förmiddagen innan det positiva blåset sker. Efter lockouten blåser Jan 0,0 promille ytterligare 13 gånger innan arbetsdagen är slut. Detta styrks också med fakta som är hämtade ur loggboken från alkolåsets dataminne. Enlig Jan så hade han med sig sin lille son under dagen och innan han blåste så hade han smakat på någon godis från sonens lösgodispåse. Han säger också att han sköljt munnen enligt instruktionerna.

Handlingar från rättsfallet redovisas som bilaga till denna rapport.

Domstolens beslut och domskäl

Länsstyrelsen undanröjde den 16 oktober 2008 Jans villkorliga körkortsåterkallelse. Jan överklagade beslutet till Länsrätten som meddelade dom den 4 februari 2009. Länsrätten medger i sin dom att det alkoholås som Jan haft i företagets lastbil inte verkar helt tillförlitligt men gömmer sig bakom att Jan skrivit under viljeförklaringen och att det är en försöksverksamhet som Jan medverkat i. Man hänvisar också till Praxis och att det i förarbetet lyfts fram att man skall ha en restriktiv hållning.

Jan överklagar då till kammarrätten som väljer att gå på Jans linje och friar honom för de tre blåsningar som skett av vikarien under hans sjukskrivning. Däremot så fastslår man att de två blåsningar som skett den 29 augusti 2007 och den 30 juli 2008 är två registreringar som Jan är ansvarig för. Kammarrätten skriver: "Han kan därför inte anses ha iakttagit de villkor som gäller för att få delta i försöket. Det saknas därför skäl att ändra på länsrättens dom. Anledning saknas även att ändra den av länsstyrelsen bestämda spärrtiden." Jan överklagar därefter till Regeringsrätten men nekas där prövningstillstånd.

MHF:s fakta och synpunkter i fallet

När det gäller de tre positiva blås som skedde den 5 februari 2008 har kammarrätten friat Jan. Detta tycker vi är rätt efter som det är orimligt att kräva att en alkoholåsklient skall kunna ansvara för de blås som skett i en företagsägd lastbil under en sjukskrivning. När det gäller de två positiva blåsen som registrerades den 29 augusti 2007 respektive den 30 juli 2008 kan vi bara konstatera att det inte finns något som tyder på att Jan försökt att framföra sitt fordon under alkoholpåverkan. Såväl Länsrättens som Kammarrättens beslut strider mot lagstiftarens intention med hela försöksverksamheten med införandet av villkorat körkort med alkoholås. En yrkesförare som ingår i alkoholåsprogrammet kommer att blåsa mellan 13 000 – 15 000 gånger i alkoholåset under sin tvååriga period som man deltar i programmet. Efter stor erfarenhet av testverksamhet och skapande av den standard som bygger på de tekniska begränsningarna hos de alkoholås som används i det villkorade körkortsprogrammet så kan vi bara konstatera att det är frågan om missvisande utandningsprov kommer att ske utan *när*. Med den praxis som gäller idag så kommer en förare som blåser mellan 13 000 – 15 000 gånger i alkoholåset under villkorstiden inte att kunna fullfölja programmet utan bli utkastad i förtid på felaktiga grunder.

Vad behöver då göras för att upprätthålla en god rättssäkerhet i detta fall?

För att kunna garantera Jan en rimlig rättssäkerhet krävs följande:

– Den avsiktsförklaring som skrivs under av klienten i början av alkoholåsprogrammet måste formuleras om så att klienten inte skall behöva ta ansvar för sådana händelser som sker utanför han/hennes makt att påverka. Hit hör exempelvis ovan nämnda exempel där Jan varit sjukskriven och en vikarie blåst positivt. Andra delar som skulle kunna täckas in är slarv och fel hos kalibreringsverkstaden eller brister och begränsningar i skälva alkoholåset.

– I Länsstyrelsernas (körkortshandläggarnas) tolkning av informationen från loggboken måste större hänsyn tas till hur de registrerade utandningsproven före och efter det registrerade positiva utandningsprovet ser ut.

Viljeförklaringen bör skrivas om så att om klienten blåst positivt så skall munhålan sköljas med vatten och därefter skall omgående

– Ansvarig myndighet för föreskrifterna borde i viljeförklaringen till ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort (Bilaga 3 till föreskrifterna (VVFS 2005:44) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse) skriva in att klienten vid ett positivt blås omgående, d.v.s. så snart alkolåset tillåter ett nytt utandningsprov, ska avge ytterligare ett utandningsprov. Då hade handläggande myndighet haft mer data att analysera. I detta fall hade man kunnat dra slutsatser huruvida det hela handlar om en verklig alkoholpåverkan eller om en störning av typ EMC eller munalkohol. Detta förfarande skulle ligga mera i linje med polisens rutiner, där man först blåser i ett sållningsinstrument och därefter i ett bevisinstrument.

– I viljeförklaring och den dokumentation som lämnas till personer som deltar i alkolåsprogrammet saknas viktig information om tiden det tar för en kontaminerad munhålla att inte visa några sår av alkohol. I föreskrifterna har man helt enkelt förutsatt att om man sköljer mun med vatten så är all eventuell alkohol eller liknade preparat borta. Så är inte fallet, vilket vi har påvisat i de laborietester som utförts med personer som intagit bl.a. kakor innehållande alkohol som smakhöjare samt tester utförda med Listerin och andra typer av munvatten. Hade rätt information getts till klienten hade de två blås som utfördes den 29 augusti 2007 och den 30 juli 2008 inte uppstått.

– Vid tveksamma fall skulle en opartisk tredjepartsgranskning ha hjälpt både Jan och Länsstyrelsen att fatta rätt beslut.

– Kammarrätten behöver i Jans fall också se över praxis gällande deras slutsatser. Man friar honom för tre blås i alkolåset i domens text men i domslutet så väljer man att inte ändra på Länsstyrelsens spärrtid eller länsrättens dom trots att praxis hos Länsstyrelserna är att klienten undanröjs från alkolåsprogrammet på det tredje blåset. I Jans fall så har han enligt domen bara två positiva blås. Dessutom har MHF i sin utredning pekat på att även dessa två blås varit fel.

Rättsfall 3

Alkolåsklient nr 3, täcknamn "Kjell"

Ålder: 64 år

Kön: Man

Körkort: BE CE

Sammanfattning

Kjell har haft 3 positiva registrerade alkoblås, varav två under samma dag den 22 mars 2007 och ett blås daterat den 10 juli 2008

De två blås som skedde den 22 februari 2007 skedde enligt Kjell då han hade parkerat bilen i garaget och där inne fyllt på spolarvätska. Kjell hävdar där med att det skulle vara spolarvätskan som kontaminerat hans utandningsluft och gett dessa två utslag. Då vi inte kunnat ta del av den dokumentation i form av logg m.m. som legat till grund för dessa två blås så kommer vi inte kommentera dessa vidare.

Det positiva alkoholblås som daterats den 10 juli 2008 ser vi dock anledning att kommentera och utreda. Enligt Kjell så begav han och hans fru sig till Norrköping på kvällen för att titta på fotboll. När matchen var slut och på väg till bilen så tog Kjell och hans fru var sin korb med senap. När de båda kom in i bilen så kände de att händerna var kletiga efter korb och senap, varpå de tog fram var sin våtservett av märket DAX. I väntan på att alkolåset skulle värmas upp torkade makarna rent händerna med våtservetterna. När alkolåset därefter signalerade att det var klart för att avge ett utandningsprov så blåste Kjell i låset. Låset reagerade och bilen gick inte att starta.

Han vädrade då ur bilen och väntade tills alkolåset var färdigt för blås ytterligare en gång och blåste därefter i handenheten. Denna gång gav alkolåset klarsignal och Kjell och hans fru kan åka hem. När loggen senare tankades ur så kunde man se att det första blåset registrerats med värdet 0,22 promille. Det senare blåset fem minuter senare hade värdet 0,0 promille. Inte heller de två efterföljande återblåsen på väg hem från matchen indikerade alkohol i utandningsluften.

Handlingar från rättsfallet redovisas som bilaga till denna rapport.

Domstolens beslut och domskäl

Länsstyrelsen undanröjde Kjells villkorliga körkortsåterkallelse. Kjell överklagade då till Länsrätten. Länsrätten valde att gå på Länsstyrelsens linje och Kjell förberedde en ny överklagan till kammarrätten nu med information hämtad från MHF där utredning har genomförts på våtservetter. Även kammarrätten väljer dock att gå på länsstyrelsens linje och fastställer länsrättens beslut.

MHF:s fakta och synpunkter i fallet

När det gäller det positiva blåset som registrerades den 10 juli kan vi bara konstatera att det inte finns något som tyder på att Jan försökt att framföra sitt fordon under alkoholpåverkan.. Av testprotokollet från MHF:s utredning gällande våtservetter som beskrivits här ovan framgår tydligt att även om Kjell hade sköljt mun med vatten så hade han ändå uppvisat ett

positivt alkoholblås. Dessutom har vi genom laboratorietester konstaterat att kontamineringen av fordonskupén och därmed även Kjells utandningsluft kan ha en varaktighet på över 10 minuter om man inte vädrar ur bilen. När MHFs testpersonal vid dessa tester vädrade ur bilen fick man öppna upp dörrarna och vädra ur i mer än 3 minuter för att uppnå 0,0 promille i vår testutrustning. Detta faktum framgår inte av de anvisningar som har lämnas av myndigheterna till deltagare i alkolåsprogrammet.

Vad behöver då göras för att upprätthålla en god rättssäkerhet i detta fall?

För att kunna garantera Kjell en rimlig rättssäkerhet hade följande krävts:

– Den avsiktsförklaring som skrivs under av klienten i början av alkolåsprogrammet behöver få en ny formulering (se bilaga 3 till föreskrifterna (VVFS 2005:44) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse). Det är inte rimligt att deltagare i alkolåsprogrammet ska behöva ta ansvar för sådana händelser som sker till följd av naturlagar och tekniska begränsningar i alkolåsen. En kontaminering av luften i fordonskupén är ett relativt vanligt fenomen. Såväl spolärenska som andra preparat för t.ex. rengöring av fordonsutrymmen eller händer innehåller nämligen olika alkoholer som då också kan göra utslag i alkolåset.

Avsiktsförklaringen borde vara formulerad så att klienten vet att kontaminering av fordonsmiljön också kan ske på flera andra sätt än genom användning av spolärenska. Även då bör vädring av kupéutrymmet ske. Med tanke på att kontaminerad kupéluft ibland leder till att ett positivt utandningsprov registreras bör påföljande utandningsprov efter fem minuter tillmätas särskild betydelse för att avgöra om verklig alkoholpåverkan har förelegat. Denna del i avsiktsförklaringen bör vara formulerad utifrån de kunskaper vi idag har om alkolås och om alkoholens uppträdande i kroppen i stället för på lösa antagande baserad på dålig kunskap.

– Vid den körkortshandläggande myndighetens tolkning av informationen från loggboken måste större hänsyn tas till hur registrerade utandningsprov före och efter ett prov med positivt utslag ser ut. Dock skall det beaktas att en kontaminerad fordonsmiljö i vissa fall kan ge liknade resultat som en berusad förare. I vissa fall kan behövas en extern expert för göra en bedömning av vad som är mest sannolikt – en kontaminering av kupéutrymmet eller en berusad förare.

Idén med att analysera registrerat alkoholvärde i loggen i relation till föregående och efterkommande registrerat utandningsprov kan jämföras med polisens rutiner när man griper en berusad förare. Först tas ett utandningsprov i ett sållningsinstrument. Om detta ger ett positivt utslag får den misstänkte blåsa ytterligare två gånger i polisens bevisinstrument. Det är bevisproven som ligger till grund för ett eventuellt rättsligt ingripande

– I Kjells fall finns det också några frågor gällande registrerade 0,22 promille, alltså precis över tillåten gräns. Kan det betraktas ett faktiskt och tillförlitligt värde? Är kalibrering ordentligt utförd? När kalibrerades utrustningen senast och hur mycket driver alkolåsets mätvärde i väg mellan kalibreringarna? Polisen använder idag ett säkerhetsavdrag i sitt

bevisinstrument på 15 % det vill säga 0,036 promille vid gränsen 0,2 promille. Med tanke på att vi vet att polisens bevisinstrument har en mycket hög mätsäkerhet i jämfört med bränslecellsmätare vore det rimligt att också tillämpa ett säkerhetsavdrag i alkoholprogrammet. I Kjells fall hade det inneburit att det positiva utandningsprovet hade räknats som 0,18 promille, ett tillåtet värde som hade möjliggjort ett fortsatt deltagande i rehabiliteringsprogrammet.

Rättsfall från regeringsrätten

Vi har granskat de rättsfall som varit föremål för regeringsrättens prövning. Vi kan konstatera att det finns en handfull med fall från regeringsrätten som de gamla länsrätterna (nuvarande förvaltningsrätterna) samt kammarrätten oftast hänvisar till vid överklaganden från deltagare i alkolåsförsöket. Dessa fall har blivit prejudicerande, d.v.s. vilket juridiskt innebär att tidigare dom, beslut eller utslag i domstol eller av myndigheter fungerar som regel eller vägledning i senare inträffade mål eller ärenden med likartade omständigheter. Dessa rättsfall kan delas in i tre olika kategorier.

- rättsfall med bärighet på för många positiva blås i alkolåset
- rättsfall med bärighet på att deltagaren inför år två inte klarar de medicinska bedömningarna
- rättsfall med bärighet på att deltagaren kört annan bil utan alkolås eller gjort sig skyldig för annat trafikbrott, så som fortkörning m.m.

I samtliga fall så fungerar dessa beslut eller utslag i högre rättsinstans som rättesnöre för såväl förvaltningsdomstolarna som kammarrätten. Klienter som överklagar nekas prövningstillstånd eller får en felaktig dom i de fall de prejudicerande besluten bygger på felaktig information.

Många av fallen från regeringsrätten har flera år på nacken och skapades utifrån de första klienterna som överklagade i det villkorliga körkursprogrammets begynnelse. Det har därför inte gått att få tag på fullständig dokumentation i form av kompletta loggböcker m.m. för att göra en fullständig bedömning. Vi har i vår granskning dock konstaterat en rad allvarliga brister i rättsfallen som tagits upp till prövning i regeringsrätten. Bl.a. kan vi konstatera följande:

- Informationen till berörda deltagare i alkolåsprogrammet har i flera av fallen varit missvisande och ej fullständig, bl.a. avseende förekomst av munalkohol och kontaminering av fordonskupé.
- Flera deltagare har vetat med sig att de inte druckit någon alkohol, och när de ändå fått positiva utslag i alkolåset så har de trott att det skall lösa sig efter som de slaviskt följt de instruktioner som man fått av länsstyrelsen och alkolåsföretaget. På grund av dålig kunskap hos såväl handläggare på länsstyrelsen, Vägverkets personal, alkolåsleverantörer som länsrätten har systemet kring tillämpningen av alkolås byggts på felaktiga fakta och således drabbat den enskilde alkolåsklienten. Överklagandena har lett till en fällande dom trots att deltagaren i alkolåsprogrammet varit nykter.
- Det har även funnits en övertro på de tekniska kvalifikationerna i alkolåsen. Bl.a. har man fastställt en dom från länsrätten där man fastslår att den alkolåsklienten som haft ett flertal positiva utslag i alkolåset skulle ha gjort sig skyldig till ett flertal fall av rattfylleri om inte alkolåset skulle ha stoppat färderna. I detta fall kan vi i loggen se att 5 minuter efter samtliga blås så har föraren blåst 0,0 promille vilket gör att det inte kunnat bero på en alkoholpåverkan utan enbart en kontaminering av munhålan. Om föraren i stället skulle ha blivit kontrollerad av

en polisman så hade föraren i samtliga fall blivit friad när bevisprovet skulle ha lämnats i bevisinstrumentet Evidenzer. Att på detta sätt upphöja alkolåsen till samma verifieringsnivå som polisens bevisinstrument eller ett blodprov är inkonsekvent och orimligt ur rättssäkerhetsperspektiv. Alkolåsen kan beträffande mätnoggrannhet och specificitet för alkohol närmast jämföras med polisens sållningsinstrument, och resultaten från utandningsprov i sållningsinstrument används aldrig för bevisning vid misstänkt rattfylleri. Skälet är att ett bränslecells-baserat utandningsinstrument inte i tillräckligt hög utsträckning kan skilja på verklig alkoholpåverkan och inverkan av munalkohol eller s.k. störande ämnen.

Eftersom vi dessutom har funnit stora brister hos de kalibreringsverkstäder som utför kalibrering av alkolås kan vi bara konstatera att det inte med säkerhet går att säga att alkolåsen som används av klienterna och som legat till grund för den rättsliga prövningen varit rätt kalibrerade. Efter intervju med flera av de klienter som varit föremål för de aktuella prejudikaten så kan vi misstänka att kalibreringen inte varit rätt utförd. Av deras berättelse att döma samt aktuella vittnen i den muntliga förhandlingen så skulle det vara mer troligt att alkolåsen varit felkalibrerade än att de skulle ha förekommit någon alkoholpåverkan.

Vid ett besök på en kalibreringsverkstad för 3,5 år sedan så medgav verkstaden att de tidigare inte haft någon bra kontroll beträffande hur länge de använt kalibreringsvätskan i sin simulator. Verkstaden uppgav till och med att man varit utan kalibreringsutrustning under en längre tid och ändå utfört "vad de kallat för kalibrering" på klienters alkolås som ingått i alkolåsprogrammet.

Det är en allvarlig brist om en verkstad använder en gammal lösning. Det är nämligen så att för varje blås som man gör i en alkolåssimulator mattas lösningen med 0,25 %. Används samma lösning exempelvis 200 gånger så kommer alkolåsets nivå att vara satt på 0,5 mg/l luft i stället för 0,10 mg/l. När det verkliga gränsvärdet i instrumentet blir så lågt vet vi genom vår testverksamhet att en mängd substanser i olika födoämnen kan ge utslag vid utandningsprov. Resultatet blir att alkolåset loggar en promillehalt som är helt fel i förhållande till verkligt värde och att alkolåsklienten blir felaktigt anklagad för att ha varit alkoholpåverkad över 0,10 mg/l.

Några praktiska exempel från beslut som utfärdats av Regeringsrätten, bl.a. beslut i mål nr: 3768-03/RÅ 2004 ref 56 samt Regeringsrättens Underrättelse i mål nr: 8344-03. Även här förekommer en hel del faktafel och felaktiga slutsatser. Efter granskning av kalibreringsrutiner m.m. hos de verkstäder som i vissa av fallen varit inblandade kan vi med fog påstå att felet mer ligger där än hos klienterna. Det finns inget som verifierar att de alkolås som använts i dessa klienters bilar har varit rätt kalibrerade. Detta påstående grundar vi på det personliga besök som vi på uppdrag av Vägverkets trafiksäkerhetsdirektör Clas Tingvall genomfört vid en av de serviceverkstäder som använts inom det villkorliga körkortsprogrammet. Vid detta besök hittade vi alarmerande brister som i detta fall mycket skulle kunna förklara varför alkolåset reagerat som det har i mål nr 3768-03.³³

³³ Regeringsrätten, avgörande den 2 juni 2004 målnummer 3768-03 samt Regeringsrättens underrättelse i mål nr 8344-03, Regeringsrätten dok. ID 11465

Sammanfattande diskussion och rekommendationer

Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse har visat övervägande goda resultat. Det är en effektiv trafiksäkerhetsåtgärd för personer med hög risk för återfall i rattfylleribrott. Alkolåsprogrammet är också en förhållandevis effektiv rehabiliteringsform, vilket har belagts i de utvärderingar av alkolåsprogrammet som har gjorts. Det finns därför starka skäl för att permanenta den nu pågående försöksverksamheten.

Det finns dock brister i programmet som vi anser bör åtgärdas så snart som möjligt och allra senast i samband med en permanentning av den nu pågående försöksverksamheten. De åtgärder som vi ser ett behov av kan sorteras under rubrikerna *lagstiftning*, *revidering av föreskrifter* samt *praktisk handläggning* enligt nedanstående.

Lagstiftning

Beträffande Lag (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse anser vi inte att den behöver ändras vid en eventuell permanentning av verksamheten i andra avseenden än beträffande övergången från försöksverksamhet till permanent verksamhet.

Föreskrifter

När de första föreskrifterna skrevs var kunskaperna om tekniken och dess begränsningar fortfarande mycket begränsade. Med de kunskaper vi har idag står det emellertid klart att föreskrifterna behöver revideras på flera avgörande punkter.

Med den kunskap som är tillgänglig beträffande alkolåsens tekniska funktionalitet och människans alkoholfysiologi är det möjligt att i stora drag skilja på om det positiva utslaget i alkolåset berott på en kontaminering av utandningsprovet eller på en verklig alkoholpåverkan hos föraren. Dessa kunskaper bör ligga till grund för revidering av föreskrifter gällande villkorlig körkortsåterkallelse.

I föreskrifterna (VVFS 2005:44 samt VVFS 2007:1) vill vi peka på några brister och ge förslag till ändringar.

1. I föreskrifterna anges att alkolåsen ska "uppfylla kraven antingen i europastandarden EN 50436-1:2005 som tagits fram av European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC) eller i den testspecifikation som tagits fram av "Province of Alberta Solicitor General" med projektnummer 355A02-01. Vi vill understryka att Albertaspecifikationen inte är tekniskt heltäckande och dessutom föråldrad i förhållande till dagens alkolåsteknologi. Den hänvisning till Albertaspecifikationen som finns i 1 § i föreskrifterna bör därför helt ersättas med en hänvisning till den aktuella europeiska CENELEC-standarderna för alkolås EN 50436-1 (Alkolås för körkort med villkor). Detta för att säkerställa dagens tekniska krav och en kontinuerlig uppdatering av kravspecifikationen.

2. Texten i viljeförklaringen (bilaga 3, punkt 8) där deltagaren i alkoholprogrammet informeras om att han/hon bör skölja munnen före varje startförsök är missvisande, eftersom vi genom laboratorietester har visat att det inte är en tillräcklig åtgärd för att eliminera tillfällig munalkohol. I viljeförklaringen bör i stället instrueras om att om man mot förmodan skulle få ett positivt utslag så skall munnen sköljas ytterligare en gång med rent vatten.
3. Likaså behöver formuleringen om spolärvätska i punkt 9 kompletteras med utgångspunkten att det även kan finnas andra kontaminerande ämnen inne i fordonskupén som kan påverka utandningsprov. Också då bör vädring ske före startförsök. Även i detta fall bör alkoholsklienten instrueras om att om man mot förmodan skulle få ett positivt utslag så skall munnen sköljas ytterligare en gång med rent vatten.

Det viktiga med ändringsförslagen gällande punkt 8 och 9 i viljeförklaringen (bilaga 3) i VVFS 2005:44 är att alkoholsklienten instrueras att blåsa direkt efter lockouttiden som uppkommer om denne har fått ett positivt utslag, d.v.s. efter 5 minuter. Om alkoholset fortfarande skulle reagera bör proceduren göras om en gång till. Handläggaren på Transportstyrelsen som går igenom logginformationen från alkoholset kan då jämföra resultaten av minst två prov. Om resultatet av de olika alkoholvärdena är större än $\pm 10\%$ så är det med all sannolikhet en kontaminering. I sådana fall skall inte det registrerade utandningsprovet under några omständigheter påverka alkoholsklientens fortsatta deltagande i programmet, oavsett hur ofta det har förekommit. Skulle resultatet ligga inom $\pm 10\%$ så kan det bara i undantagsfall bero på kontaminering men i 99,5% av fallen så rör det sig med all säkerhet om en påverkad förare som försökt att starta fordonet.

4. Punkt 8 i bilaga 3 behöver också ses över i ett annat avseende. När alkoholsetförsöket nu har utvidgats till de flesta körkortsbehörigheter och alltfler har alkohol i såväl privatfordon som i ett fordon som används i tjänsten och som dessutom ägs av arbetsgivaren är nuvarande skrivning problematisk. Fordon som används i yrkesmässig trafik disponeras oftast av mer än en förare och kommer i vart fall att köras av en vikarie när ordinarie förare är sjukskriven eller ledig. Att en deltagare i alkoholprogrammet ska vara ansvarig för sin vikaries startförsök är enligt vår mening inte praktiskt genomförbart.

Vi föreslår att punkt 8 omformuleras så att deltagaren i alkoholprogrammet inte behöver ta ansvar för blåsningsregisterats i alkoholsets minne i fordon som ägs av annan än denne om det kan visas att deltagaren i alkoholprogrammet inte har haft tillgång till fordonet vid den tidpunkten. Nuvarande skrivning i författningen skulle dock kunna behållas om det ställs krav på att alkoholset ska kunna identifiera föraren med hjälp av fotoregistrering. Tekniska lösningar för detta finns och har använts i motsvarande verksamhet i USA. Alkohol med dessa lösningar testas för närvarande mot den Cenelecstandard som tagits fram för alkohol för körkort med villkor. De alkoholmodeller som hittills har använts i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse i Sverige har dock inte denna funktion.

5. Ansvaret för hanteringen av alkolåsutrustningen i punkt 7 i bilaga 3 är också problematisk när deltagaren i alkolåsprogrammet inte äger fordonet. Detta bör på lämpligt sätt beaktas i samband med nästa revidering av föreskrifterna.
6. I föreskrifterna (VVFS 2005:44) saknas idag tydliga regler avseende kalibrering och service av alkolåsen i bilaga 2. Där sägs att uthyraren genom intyg skall garantera att alkolåset omöjliggör start av motor om lämnat prov på utandningsluft har en alkoholkoncentration om minst 0,10 milligram alkohol per liter utandningsluft. Idag saknas emellertid kalibreringsrutiner och kvalitetssystem som borgar för att spårbarhet till riksmätplats fullföljs.

Vi kan konstatera att det genom åren varit stora problem med verkstäder som till exempel har använt undermåliga simulatorer vid kalibrering av alkolås. Vissa verkstäder har även vid flera tillfällen använt gammal simulatorlösning som med tiden förändrats till sin sammansättning så att alkoholvivån inte längre motsvarar 0,10 mg/l utan mycket lägre nivå, vilket då också resulterar i att alkolåsklienterna får fler misslyckade starförsök eftersom mindre mängder alkohol finns i en många olika livsmedel så som övermogen frukt, viss yoghurt, vaniljbullar, torkade aprikoser m.m.

För att säkerställa att de intyg som begärs enligt författningen är tillförlitliga så måste ett kvalitetssystem införas där man årligen kalibrerar sina simulatorer samt fortbildar och kvalitetssäkrar kompetens hos handhavande verkstadspersonal runt om i hela Sverige. Dessutom anser MHF att det är ytterst olämpligt att en alkolåsuthyrare skall kunna intyga den egna produktens och de egna rutinernas förträfflighet utan granskning av oberoende part.

I bilaga 2 kan man också läsa att uthyraren skall lära körkortshavaren och vid behov dennes familjemedlemmar eller arbetsgivare att använda alkolåset samt lämna utförlig information om förutsättningarna för deltagandet. Informationen till deltagarna i alkolåsprogrammet måste enligt vår mening präglas av korrekthet och bygga på fakta och användarerfarenheter. Tekniska begränsningar och påvisade funktionsproblem hos alkolåsen bör självfallet tas upp. Risken för att alkolåsuthyrarna förmedlar en retuscherad bild av hur alkolåsen fungerar i dagligt användande är uppenbar.

Alkolåsuthyraren skall i enlighet med bilaga två till föreskrifterna svara för kontroll av låset var åttonde vecka efter utlämnandet av detsamma. Kontrollen skall genom kalibrering säkerställa att alkolåset omöjliggör start av motor om lämnat prov har en alkoholkoncentration om minst 0,10 milligram alkohol per liter utandningsluft. Vidare skall alkolåsets minne tömmas och uppgifterna skickas till länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd. Genom en noggrann okulärbesiktning skall också kontroll ske om alkolåset eller tillhörande ledningar och kopplingar utsatts för åverkan.

Här hittar vi samma brister som vi hittade beträffande intyg. Det saknas kvalitetssystem och spårbarhet till riksmätplats. I vissa fall har kunskapen varit låg hos den kalibrerande verkstaden. En möjlighet till bättre kvalitetsstyrning av

serviceverksamheten är att utöka utbildningsinsatserna och genomföra årlig kalibrering av verkstädernas utrustning. Ett annat sätt att visa på att klientens alkolåsutrustning är fullt funktionell är att kalibreringsverkstaden innan kalibrering utför ett referensblås med en känd alkoholkoncentration för att kontrollera om och i så fall hur mycket alkolåset har avvikit från korrekt värde. Resultatet av referensmätningen skall också sparas och dokumenteras för att kunna användas vid en eventuell teknisk utredning.

Idag genomförs kalibreringarna oftast genom att man blåser in en koncentration som ställer om alkolåset till "rätt" värde. Därefter bekräftas värdet med ytterligare ett blås. En metod som funkar bra för att tillfälligt kunna garantera att alkolåset inom en snar framtid visar rätt. Däremot får man med denna metod ingen vetskap om alkolåset verkligen visat rätt värde under hela tiden sedan förra kalibreringen.

Praktisk handläggning av verksamheten

Tolkning av registrerad information i alkolåset

Idag tolkas den registrerade informationen från alkolåset helt strikt. Om det har förekommit ett positivt blås så räknas det som en överträdelse mot viljeförklaringen. Detta gäller oavsett om det beror på alkoholpåverkan eller på någon kontaminering av utandningsluften, t.ex. när en deltagare i alkolåsprogrammet har ätit något som påverkar utandningsprovet. Det samma gäller om användning av spolarvätska, våtservetter eller vissa rengöringsmedel har påverkat luften i kupén. Inte heller risken för EMC-störningar som kan påverka alkolåsets funktionalitet beaktas. Som vi har redovisat tidigare i denna rapport (under rubriken "service och kalibrering") har vi även sett exempel på undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse som kan härledas till tydliga svagheter när det gäller service- och kalibreringsrutiner för alkolåsen.

Nuvarande föreskrifter och arbetssätt bygger i princip på antagandet att alkolåsen är fullständigt tekniskt tillförlitliga. Genom avsiktsförklaringen i föreskrift (bilaga 3) i VVFS 2005:44 är det deltagaren i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse som görs ansvarig för och drabbas av konsekvenserna av tekniska brister i utrustningen. Även om den som deltar i alkolåsprogrammet kan bevisa sin oskuld via utandningsprov hos polis, vårdcentral eller beroendeenhet så hjälper inte detta. Detta framgår klart i de bilagor med rättsfall som finns med i denna rapport.

De exempel på allvarliga brister i programmet som refererats tidigare i denna rapport med bilagor visar att det nu är angeläget att göra en översyn av alkolåsprogrammet avseende föreskrifternas utformning och praktiska tillämpning. Det bör göras mot bakgrund av intentionerna bakom tillkomsten av försöksverksamheten samt de kunskaper som idag finns om alkoholfysiologi och om alkolåsens tekniska funktionalitet. Rättssäkerheten för deltagare i alkolåsprogrammet är otillfredsställande och vi har ännu inte funnit ett enda fall bland de rättsliga överklaganden som skett som har varit till fördel för deltagaren.

Förslag till förbättringar

Rutinerna för hur den registrerade informationen från alkolåsen tolkas och användas måste förändras. Enstaka registrerade positiva blås med hög alkoholhalt i nära anslutning till andra blås utan luftalkohol måste t.ex. kunna problematiseras vid en bedömning. Det kan kräva vissa förändringar i gällande föreskrifter för verksamheten.

Alkolåsen bör inte betraktas som "bevisinstrument" motsvarande den utrustning som polisen använder vid provtagning vid misstänkt rattfylleri. Dagens alkolås har generellt sett en god kvalitet men bör inte tillmätas större betydelse i rättsligt avseende än polisens sållningsinstrument. Det är därför förkastligt att likställa utslag i alkolås med begrepp som "alkoholpåverkat tillstånd" eller att anta att personen ifråga skulle ha gjort sig skyldig till rattfylleri vid en polisundersökning med bevisprov utfört med instrumentet Evidenzer eller genom blodprovstagning. Ett lågvattenmärke i detta avseende har vi hittat i en dom i länsrätten där det i domskälen konstateras följande om en deltagare i alkolåsprogrammet:

Hade inte alkolåset hindrat henne från att köra bilen vid dessa tillfällen hade det varit frågan om sju nya rattnykterhetsbrott. Följer man inte de regler som är uppställda får man inte delta i projektet. Dessa regler präglas av trafiksäkerhetstänkande. NN har inte på något sätt styrkt att hon inte förtärt alkohol vid de ifrågavarande tillfällena. Om man sköljer munnen innan man startar bilen eller om man väntar i fem minuter efter att man intagit livsmedel så försvinner eventuell munalkohol. Denna information ges till samtliga personer som beviljas villkorlig körkortsåterkallelse.³⁴

Här blottläggs en skrämmande okunskap inom rättsväsendet beträffande innehållet i Lag (1951:649) om straff för vissa Trafikbrott, Lag (1976:1090) om alkoholutandningsprov samt om Rikspolisstyrelsens föreskrift 2004:8 FAP 333-2 om alkoholutandningsprov med sållningsinstrument och bevisinstrument m.m.³⁵

Av nämnda bestämmelser framgår sammantaget att ingen kan påstås vara skyldig till rattfylleribrott om det inte har visats genom att bevisprov har tagits som blodprov eller utandningsprov i särskilt bevisinstrument för vilket de tekniska kraven är betydligt högre ställda än för sållningsinstrumenten. Ändå hävdade länsrätten att en person skulle ha gjort sig skyldig till rattfylleri utan att ha tillgång till sådana bevis som krävs för lagföring enligt gällande lagstiftning! Länsrättens dom fastställdes senare av Kammarrätten och Regeringsrätten utan korrigerande kommentarer.³⁶ De högre rättsinstanserna har således fastslagit en dåligt underbyggd dom.

³⁴ Länsrätten i Stockholms län, *Mål nr 18440-02*

³⁵ *Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott*, källa: www.notisum.se, *Lag (1976:1090) om alkoholutandningsprov*, källa: www.notisum.se, Rikspolisstyrelsens föreskrifter om alkoholutandningsprov med sållningsinstrument och bevisinstrument m.m. (RPSFS 2004:8, FAP 333-2), Rikspolisstyrelsens författningssamling, Rikspolisstyrelsens hemsida: www.polisen.se

³⁶ Regeringsrätten, *Mål nummer 3768-3*

Förhållningssätt till deltagare i programmet

Vi har i vårt arbete med den här rapporten anmärkningsvärt ofta kunnat se en attityd hos enskilda handläggare och även i berörda myndigheter som går ut på att deltagarna i försöksverksamheten överhuvudtaget inte borde ha körkort. De värderingarna förekommer också inom rättsväsendet. Påståenden som ” Dessa klienter är bara manipulativa och ljuger hela tiden” har mött oss då och då i vår undersökning.

En handläggare på Regeringsrätten yttrade i en intervju följande: ”Dessa alkoholister skall inte ha några körkort och för min del så vore det lika bra att lägga ner hela alkoholprogrammet”. När vi då påpekade: – Ja men det vet ju även du, att om dessa inte skulle ingått i alkoholprogrammet så skulle en stor del kört bilen ändå fast då berusade och utan körkort. Svaret från handläggaren blev då: – Ja med då hamnar ärendena inte på mitt bord.

Att man ser allvarligt på rattfylleribrott anser vi vara bra, men i förhållande till den enskilde deltagaren i alkoholprogrammet är det viktigt att inte låta fördomar inverka negativt på handläggningen. Många deltagare är fast beslutna att förändra sitt beteende gällande alkohol och trafik och har gjort sitt yttersta för att fullfölja hela programmet. När en del av dem stöter på tekniska problem av den art som vi redogjort för i denna rapport och därtill bemöts på ett negativt sätt av myndigheterna är det ett problem som måste tas på allvar. Det vi ser är att deltagare återkommande kommer i kläm och förlorar arbete, inkomst och möjlighet till försörjning när de får sin villkorliga körkortsåterkallelse undanröjd på tvivelaktiga grunder.

De negativa attityder som förekommer strider helt mot den politiska intention med alkoholprogrammet som vi har redovisat tidigare i rapporten. Lagstiftarna ville bidra till en ökad trafiksäkerhet men också stödjade människor att komma till rätta med sina alkoholproblem. Vi ser ett behov av att övertyga handläggare och ansvariga på berörda myndigheter att alkoholen faktiskt också är en hjälp för de dömda rattfylleristerna.

Verksamheten bör framförallt präglas av insikten att en rattfyllerist utan körkort är en större trafiksäkerhetsrisk än en rattfyllerist som ingår i programmet. Många har dödats och skadats av onyktra förare utan körkort men ingen har dödats av deltagare i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse. Det enkla skälet till detta är att de ingår i ett kontrollerat system som effektivt eliminerar risken för onykter körning och trafikolyckor.

Myten om det felfria alkoholåset

En förutsättning för en framgångsrik verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse med alkohol är att förväntningarna på vad alkoholen klarar av i tekniskt-funktionell mening är realistiska. Vi vet att alkoholen har tekniska begränsningar som man inte kan bortse ifrån. Den alkoholutrustning som varit ledande inom försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse är över 15 år gammal. Den är testad enligt ett testprotokoll som inte är uppdaterat utifrån den kunskap och de förutsättningar som gäller för dagens fordonspark, t.ex. när det gäller elektromagnetisk kompatibilitet. Det innebär bl.a. att elektriska störningar skulle kunna störa ut ett alkohol så att det indikerar felaktiga värden.

Idag finns en övertro på produkterna som i många fall upphöjts till skyarna för sin förträfflighet från såväl leverantörer som handläggare på Vägverket och Länsstyrelsen samt inom rättsystemet. Myten om det felfria alkolåset måste konfronteras med fakta som ger en mera realistisk bild av alkolåsens funktionalitet.

Vid en eventuell permanentning av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse är det viktigt att ta hänsyn till den utveckling av alkolåsen som skett de senaste tio åren samt att lägga in rutiner och krav gällande service, kalibrering, utbildning och rättsäkerhet m.m. som man kan kräva av ett modernt program för rattfyllerister.

Den 27 mars 2006 fastslogs en ny internationell standard för alkolås för kortkort med villkor, en standard som är tillämpligt på verksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse i Sverige. Anledningen till att denna standard togs fram var just de stora tekniska brister och föråldrade lösningar som vi kunde se bland de äldre alkolåsen som användes i körkortsprogram runt om i världen. Tyvärr har ingen större justering gjorts i författningen för att kunna implementera denna standard i Sverige. För att kunna underlätta för länderna inom EU beträffande hur man skall utforma författningar och tillämpningar så kommer Cenelec under året att presentera en användarguide där bl.a. rekommendationer kommer att ges om hur man skall tolka informationen i alkolåsens dataminne.

Behovet av tredjepartsgranskning beträffande tvisteärenden

Utifrån våra undersökningar och granskningar av rättsfall gällande villkorlig körkortsåterkallelse ser vi ett tydligt behov av att införa möjligheten till tredjepartsgranskning i fall där bedömningar av teknisk art rörande alkolåsen behöver göras. Med nuvarande system kan alkolåsleverantörerna vidhålla att utrustningen är tillförlitlig utan att ifrågasättas av handläggare och rättsystem, även i fall då det är uppenbart att tekniska brister finns. Utformningen av ett nytt system som medger tredjepartsgranskning skulle stärka rättssäkerheten för deltagarna i alkolåsprogrammet och allmänhetens tilltro till verksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse.

Behovet av ett system för teknisk kontroll

Vid en eventuell permanentning av försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse anser vi att regelverket beträffande hur alkolåsen fungerar och regelbundet kontrolleras behöver stärkas. Denna bedömning delas också av den alkolåsutredning som arbetade 2004-2006:

När lagreglerade krav på alkolås kommer att träda i kraft, utöver i nuvarande begränsade försök med villkorlig körkortsåterkallelse, är det nödvändigt att det finns ett formellt regelverk som styr vilka krav på funktion, provning och fortlöpande kontroll som ska gälla.³⁷

³⁷ Statens offentliga utredningar, *Öppna möjligheter med alkolås – Slutbetänkande av Alkolåsutredningen (SOU 2006:72)*, Stockholm 2006, s. 109

Regler om teknisk provning och kontroll av alkolås kan lämpligen utformas som öppna system, så som de beskrivs i lagen (1992:1119) om teknisk kontroll och förordningen (1993:1065) om teknisk kontroll. Ett öppet system innebär att provning, certifiering och besiktning m.m. utförs av ackrediterade organ i konkurrens.

Ett vanligt förfaringsätt för att säkerhetsställa en produkts kvalitet över tid är systemet med typgodkännanden. Tillämpat på de alkolås som används inom körkortsprogrammets skulle det innebära att alkolåsen kontinuerligt testas allteftersom de produceras. Dessutom skulle leverantören vara tvungen att anmäla alla uppkomna avvikelser i förhållande till hur produkten var sammansatt vid typgodkännandet. Om tillverkaren t.ex. byter ut en komponent så skall detta godkännas. Detta är dock en kostsam process som eventuellt skulle kunna ersättas med ett mindre kvalitetsprogram där de alkolåsleverantörer som levererar alkolås till körkortsprogrammet i Sverige med jämna mellanrum gör en förenklad test av sina produkter för att på så vis kunna garantera en fullgod kvalitet. Ett sådant test kunde ske i ett öppet system av ett ackrediterat organ.

Källor och litteratur

Intervjuer och muntliga uppgifter

Tomas Jonsson, Dokumenterade intervjuer med deltagare i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse, verkstadspersonal, arbetsledare m.fl.

Domar och beslut

Länsrätten i Stockholms län, *Mål nr. 18440-02*
Länsrätten i Östergötlands län, *Mål nr 3653-08*
Länsrätten i Östergötlands län, *Mål nr. 3811-08 E*
Länsrätten i Östergötlands län, *Mål nr. 413-09*
Kammarrätten i Jönköpings län, *Mål nr. 537-09*
Kammarrätten i Jönköpings län, *Mål nr. 1010-09*
Regeringsrätten, *Mål nummer 3768-3, 2004*
Regeringsrätten, *Underrättelse i mål nr 8344-03*

Tekniska standarder

SIS, EN 50436-1, *Alkolås - Fordringar och provning - Del 1: Alkolås för körkort med villkor*
SIS, EN 50436-2, *Alkolås - Fordringar och provning - Del 2: Instrument som mäter alkohol i utandningsprov med munstycke och används förebyggande i kvalitetssäkringssyfte*

Källor på Internet

Förordning (1993:1065) om teknisk kontroll, källa: <http://www.notisum.se>
Förordning om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, m.m. (SFS 1998:1822), Källa: <http://www.notisum.se>
Förordning (2008:1411) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, Källa: <http://www.notisum.se>
Körkortsförordning (1998:980), Källa: <http://www.notisum.se>
Körkortslag (1998:488), Källa: <http://www.notisum.se>
Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, källa: www.notisum.se
Lag (1976:1090) om alkoholutandningsprov, källa: www.notisum.se
Lag (1992:1119) om teknisk kontroll, källa: www.notisum.se
Lag (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, Källa: <http://www.notisum.se>
Lag (2003:217) om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, Källa: <http://www.notisum.se>
Lag (2008:1410) om ändring i lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, Källa: <http://www.notisum.se>

Riksdagens webbsida: <http://www.riksdagen.se>

Rikspolisstyrelsens föreskrifter om alkoholutandningsprov med sållningsinstrument och bevisinstrument m.m. (RPSFS 2004:8, FAP 333-2), Rikspolisstyrelsens författningssamling, Rikspolisstyrelsens hemsida: www.polisen.se

Statens kriminaltekniska laboratoriums hemsida: <http://www.skl.polisen.se/sv/Vad-gor-SKL/SKLs-enheter/Droganalysenheten/Alkoholutandning-Evidenzer/Bevisinstrument-for-alkoholutandningsprov/>

Tryckta källor och litteratur

TIDNINGAR

Sundsvalls Tidning den 22 februari 2010

LITTERATUR

Andreasson, Rune och Jones, Wayne, *Alkohol och trafikbrott – en uppgift för rättskemin*, Stockholm 1999

Bjerre, Bo, *Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse. En uppdaterad och kompletterande utvärdering*, Borlänge 2002

Bjerre, B., Marques, P., Selén, J., Thorsson, U., "A Swedish alcohol ignition interlock programme for drink-drivers: effects on hospital care utilization and sick leave". I: *Addiction* 102, 2007

Bjerre, B., Kostela, J., Selén, J., "Positive health-care effects of an alcohol ignition interlock programme among driving while impaired (DWI) offenders". I: *Addiction* 102, 2007,

Bjerre, B., Thorsson, U., "Is an alcohol ignition interlock programme a useful tool for changing the alcohol and driving habits of drink-drivers?" I: *Accident Analysis & Prevention* 40, 2008

Brottsförebyggande rådet, *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*, Stockholm 2008

Bureau International de Métrologie Légale International Recommendation OIML R 126: *Evidential breath analyzers*, Paris 1998

Helander, Anders, Ivarsson Walther, Ragnhild och Jones, Wayne, "Bestämning av alkohol i utandningsluft kan ge fel mätvärde", I: *Läkartidningen* nr 3, Stockholm 2010

Jones, A.W., "Physiological aspects of breath alcohol measurement". I: *Alcohol, Drugs and Driving*, Los Angeles 1990, s. 1-25.

Jones, A W, Lagesson, V och Tagesson, C, "Determination of isoprene in human breath by thermal desorption gas chromatography with ultraviolet detection", I: *Journal of Chromatography B: Biomedical Sciences and Applications*, Volume 765, Issue 2, Amsterdam december 2001

Jonsson, Tomas, *Redovisning avseende projektet Kvalitetsprovning av alkohol Nr EK50A2002:2645 inklusive beskrivning av en strukturmodell för klassificering av alkohol i Sverige*, Stockholm 2006

Laakso, Olli, *Breath Testing by Fourier Transform Infrared Spectroscopy for Solvent Intoxication Diagnostics*, Helsingfors 2006

MHF Testlab, *Testprotokoll - Förekomst av munalkohol – "kontaminering" av munhåla vid förtäring eller brukande av produkter eller preparat avsedda för munsköljning*, Tibro den 15/12 2008

MHF Testlab, *Testprotokoll - Förekomst av alkohol "kontaminering" av munhåla och andningsorgan vid användande eller brukande av produkter eller preparat*, Tibro den 5/5 2009

OKQ8, *Säkerhetsblad – Bensin*, 2009-12-03

Phillips, M., Herrera, J., Krishnan, S., Zain, M., Greenberg, J., Cataneo, R.N., "Variation in volatile organic compounds in the breath of normal humans", I: *J Chromatogr B Biomed Sci Appl.*, 729 1999, s. 75–88

Regeringens proposition 1997/98:124, *Ny körkortslag m.m.*

Statens offentliga utredningar, *Öppna möjligheter med alkohol – Slutbetänkande av Alkoholutredningen (SOU 2006:72)*, Stockholm 2006

Statistiska Centralbyrån, *Alkoholförsöket – slutrapport från Statistiska Centralbyrån*, Stockholm 2009

Transportstyrelsen 2009, *Alkohol i stället för körkortsåterkallelse?*

Transportstyrelsens författningssamling:

Transportstyrelsens föreskrifter om ändring i Vägverkets föreskrifter (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Vägverkets författningssamling:

Vägverkets föreskrift (2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Vägverkets föreskrift (2005:44) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Vägverkets föreskrift (2007:1) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Vägverkets föreskrift (2007:2) om upphävande av föreskrifterna (VVFS 1998:110) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Vägverkets föreskrift (2008:318) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Vägverkets föreskrift (2008:174) om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

**Bilagor: sammanställning av material från tre rättsfall samt
föreskrift VVFS 2005:44**

2008-10-16

Dnr
253-12573-2007

Inger Starkenberg
013 - 19 61 21

"Peter"

Omprövning av villkorlig körkortsåterkallelse samt omprövning av körkortinnehav

Körkort B villkorskod 105,

Du har genom beslut den 4 juni 2007 beviljats villkorlig körkortsåterkallelse.

Under den del av villkorstiden som nu förflutit har misslyckade startförsök registrerats vid tre tillfällen.

Den 4 april 2008 och den 22 september 2008 har du tömt alkoholåset på information. Därvid har framkommit att det vid tre startförsök registrerats för hög promillenivå enligt följande:

Startförsök

Alkoholkoncentration

18 februari 2008 vid två tillfällen
26 augusti 2008

0,61 promille och 0,55 promille
1,64 promille

Du har den 9 april 2008 informerats om att ytterligare misslyckade startförsök leder till undanröjande av den villkorliga återkallelsen.

Efter det att fordonet inte kunnat startas den 26 augusti 2008 har du i skrivelse anfört att bilen inte kunnat startas på grund av att du intagit dextrosol (druvsocker-tabletter) eftersom du känt att ett blodtrycksfall var på väg. Efter fem minuter har bilen kunnat startas och du åkte då till beroendeenheten för bevis om att du inte hade alkohol i utandningsluften. Kopia av intyg från beroendekliniken har bifogats din skrivelse.

I beslutet om villkorlig återkallelse anmodades du att dels inom två månader och dels inom fjorton månader från den dag Länsstyrelsen biföll ansökan om villkorlig återkallelse att betala en deltagaravgift om 2 650 kronor. Betalas inte deltagaravgiften är det ett skäl att undanröja den villkorliga återkallelsen.

Hittills har du inte betalat deltagaravgiften som ska erläggas inom fjorton månader. Avgiften skulle ha betalats senast den 4 augusti 2008.

Av 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse framgår bl a att körkortsinnhavaren under villkorstiden skall iaktta meddelade föreskrifter om

2008-10-16

Dnr
253-12573-2007

installation, användning och kontroller av alkolås och att genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt.

Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning. När spärrtiden bestäms med anledning av ett körkortsingripande skall villkorstid då körkortet varit återkallat villkorligt inte räknas av. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

Med hänsyn till vad som framkommit i ärendet överväger länsstyrelsen att undanröja den villkorliga återkallelsen och ta upp frågan om körkortsingripande till förnyad prövning.

Ditt körkort återkallades tills vidare den 15 maj 2007 varvid giltighetstiden för beslutet bestämdes till arton månader. Eftersom du nu genom en lagakraftvunnen dom fällt till ansvar för grov rattfylleri överväger Länsstyrelsen att återkalla ditt körkort slutligt med stöd av 5 kap 3§ 1 körkortslagen.

Vid denna prövning kommer vid bestämmande av spärrtidens längd den tid under vilket körkortet varit villkorligt återkallat inte tillgodoräknas dig utan en omräkning av när spärrtiden löper ut kommer att ske.

Du föreläggs att yttra dig över det anförda. Svaret skall vara skriftligt och ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 6 november 2008. Även om Du inte yttrar dig kan Länsstyrelsen komma att fatta ett beslut i ärendet.

Av yttrandet skall det framgå om du medger eller motsätter dig ett körkortsingripande.

OBS! Även om du inte svarar i ärendet skall du skicka in bifogat delgivningskvitto med din underskrift till Länsstyrelsen.

Inger Starckenberg

Bifogas
alkolåslogg
Blankett för yttrande
Utdrag ur körkortslagen

Kopia för kännedom till

2008-10-16

Dnr
253-12573-2007

Kopia för kännedom till

Monica Lejman Dahlström Prilab Nygatan 31 B 592 19
LINKÖPINGBeroendekliniken Universitetssjukhuset 581 85 LINKÖPING

~~ALKOLÅS i Skandinavien AB~~

Lärjungevägen 6
136 69 Haninge
08-776 18 05

Client Event Log Highlight

Client Name : "Peter"
Address:

Zip Code: 590 18
Transaction Date: 2008-09-22
Transaction Number: 10505703001648
Transaction Type: Monitor
Program Number: 10505702000086
Drivers License:
Install Date: 2007-06-14
Date of Birth: 1961-12-20
Gender:
Home Center: 105057
Device Type : WR2
Serial Number: 028468

Date	Time	Event
2008-08-26	16:07:59	Motor avstängd
2008-08-26	16:10:59	Lämnar körläge
2008-08-26	16:24:12	Stillastaende Godkand BAC 000
2008-08-26	16:24:13	Tändning på
2008-08-26	16:24:19	Motor igång
2008-08-26	16:24:19	Påbörjat körläge
2008-08-26	16:29:39	Tändning avstängd
2008-08-26	16:29:45	Motor avstängd
2008-08-26	16:32:45	Lämnar körläge
2008-08-26	16:44:50	Blås hårdare fel
2008-08-26	16:45:38	*** Standing High BAC 164
2008-08-26	16:45:38	PÅBÖRJAD KORT LOCKOUT
2008-08-26	16:50:37	Exit Lockout
2008-08-26	16:51:08	Blås hårdare fel
2008-08-26	16:51:27	Stillastaende Godkand BAC 003
2008-08-26	16:51:28	Tändning på
2008-08-26	16:51:35	Motor igång
2008-08-26	16:51:35	Påbörjat körläge
2008-08-26	16:57:47	Återtest begärd
2008-08-26	16:58:07	Blås sedan ljud fel
2008-08-26	16:58:22	Rullande Godkand BAC 001
2008-09-01	14:44:08	Motor igång
2008-09-01	14:44:08	Påbörjat körläge
2008-09-01	14:49:25	Återtest begärd
2008-09-01	14:49:38	Rullande Godkand BAC 000
2008-09-01	15:33:05	Återtest begärd
2008-09-01	15:33:16	Rullande Godkand BAC 000
2008-09-01	15:34:18	Tändning avstängd
2008-09-01	15:34:23	Motor avstängd
2008-09-01	15:37:23	Lämnar körläge
2008-09-01	15:48:56	Handenhet ej ansluten
2008-09-01	15:50:32	*** SPÄNNING AV
2008-09-01	15:51:10	*** SPÄNNING PÅ
2008-09-01	15:59:16	Handenhet ansluten

Bilaga 1

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Trafikenheten

Inger Starckenberg
013-196121

BESLUT

2009-01-21

1 (5)

Dnr
253-12573-2007
253-10590-2007

"Peter"

Beslut om undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse samt beslut om slutlig återkallelse av körkort

Körkort B villkorskod 105

Beslut

Länsstyrelsen undanröjer beslutet om villkorlig återkallelse.

Länsstyrelsen återkallar ditt körkort och bestämmer spärrtiden till **arton månader**

Spärrtiden räknas från dagen för delgivning av detta beslut, eller om du dessförinnan har lämnat ifrån dig körkortet till Länsstyrelsen, från dagen för överlämnandet. Från spärrtiden skall dock avräknas den tid ditt körkort varit återkallat innan beslutet om villkorlig körkortsåterkallelse, *d v s en månad och en dag*. Resterande tid om *16 månader och 29 dagar* räknas från den dag du delges detta beslut.

Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

Författningsrum

5 kap. 3 § 1 och 6 § körkortslagen samt 6 och 8 §§ lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen återkallade i beslut den 15 maj 2007 ditt körkort tills vidare på grund av misstänkt grovt rattfylleri. Giltighetstiden för beslutet bestämdes till arton månader räknat från den 3 maj 2007 och gällde t o m den 3 november 2008. Den 4 juni 2007 beslutade Länsstyrelsen, efter ansökan från dig, att villkorligt återkalla ditt körkort.

Vid tömning av alkoholset har det framkommit att du vid tre tillfällen inte kunnat starta bilen på grund av att du har haft alkohol i utandningsluften enligt följande.

Startförsök

Alkoholkoncentration

18 februari 2008 vid två tillfällen
26 augusti 2008

0,61 promille och 0,55 promille
1,64 promille

Du har den 9 april 2008 informerats om att ytterligare startförsök leder till undanröjande av den villkorliga återkallelsen.

2009-01-21

Dnr

253-12573-2007

253. 10590-2007

Efter det att fordonet inte kunnat startas den 26 augusti 2008 har du i skrivelse anfört att bilen inte kunnat startas på grund av att du intagit dextrosol (druvsocker-tabletter) eftersom du känt att ett blodtrycksfall var på väg. Efter fem minuter har bilen kunnat startas och du åkte då till beroendeenheten för bevis om att du inte hade alkohol i utandningsluften. Kopia av intyg från beroendekliniken har bifogats din skrivelse.

I beslutet om villkorlig återkallelse anmodades du att dels inom två månader och dels inom fjorton månader från den dag Länsstyrelsen biföll ansökan om villkorlig återkallelse att betala en deltagaravgift om 2 650 kronor. Betalas inte deltagaravgiften är det ett skäl att undanröja den villkorliga återkallelsen.

Eftersom det efter informationen registrerats ytterligare ett misslyckat startförsök beslutar Länsstyrelsen att undanröja den villkorliga återkallelsen.

Länsstyrelsen har tagit del av ditt yttrande i ärendet där du motsatt dig undanröjande av den villkorliga återkallelsen på grund av ditt behov av körkort. Du har även bifogat journalblad från beroendekliniken.

Du har inte inkommit med läkarintyg H som skulle ha inkommit till länsstyrelsen december månad 2008.

Motivering

Enligt 8 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortåterkallelse skall Länsstyrelsen utöva tillsyn över deltagarna i försöksverksamheten.

Av 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse framgår bl a att körkortsinnehavaren under villkorstiden skall iaktta meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkohol och att genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt. Av lagens förarbeten framgår bland annat att mer än ett försök att starta bilen i påverkat tillstånd bör bedömas som ett brott mot det avtal försökspersonen förbundit sig att följa. Ett sådant avtalsbrott visar förutom på att eventuellt startförsök förhindrats även på att förekomsten av alkohol inte hindrat personen från att försöka köra fordonet. Även andra brott som visar att personen inte vill rätta sig efter de regler som gäller för försöket - t ex att köra med annan bil - skall föranleda att försökspersonen utesluts ur försöket.

Av 10 § Vägverkets föreskrifter om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse framgår att det inte är tillåtet att genom systematiska startförsök använda alkohol för att utröna hur mycket alkohol som kan intas utan att alkoholiset hindrar start av motorn

Du har undertecknat en viljeförklaring i vilken du tar ansvar för alla blåsningar som registreras i alkoholiset och att du är medveten om de regler som gäller och om hur användning av spolar vätska kan påverka alkoholiset.

Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning. När spärrtiden bestäms med anledning av ett körkortsingripande skall villkorstid då körkortet varit återkallat

2009-01-21

Dnr
253-12573-2007

253. 12573-2007

villkorligt inte räknas av. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

Med hänsyn till vad som framkommit om din användning av alkoholåset finner Länsstyrelsen skäl att undanröja den villkorliga återkallelsen.

Eftersom det föreligger lagkraftvunnen dom i ärendet avgörs ärendet slutligt. På grund av att du har gjort dig skyldig till grovt rattfylleri skall ditt körkort återkallas med stöd av 5 kap 3 § 1 körkortslagen. Enligt 5 kap 6 § samma lag skall därvid en spärrtid om lägst ett år och högst tre år bestämmas. Länsstyrelsen finner inte skäl att frångå den tidigare bedömningen av spärrtidens längd varför spärrtiden fastställs till *arton månader*. Från den bestämda spärrtiden skall dock avräknas tiden den 3 maj –4 juni 2007 dvs en månad och en dag den tid varunder ditt körkort varit återkallat tillsvidare.

Hur man överklagar

Du kan överklaga detta beslut hos Länsrätten. Överklagandet ska vara skriftligt och undertecknat av dig. Det ska ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag som du tagit del av beslutet. Länsstyrelsen skickar därefter överklagandet för prövning till Länsrätten i Östergötlands län. I överklagandet ska du ange vilket beslut som du överklagar, hur du vill att beslutet ska ändras och varför du anser att det bör ändras.

Uppmaning

Har du kvar ditt körkort skall Ni överlämna det till Länsstyrelsen, Trafikfunktionen; LINKÖPING. Om stämningmannadelgivning sker skall du överlämna körkortet till den som utför delgivningen. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte överlämnar ogiltigt körkort till Länsstyrelsen kan dömas till penningböter. Har körkortet förstörts eller förkommit skall du anmäla detta till Transportstyrelsen, Förvaltningsavdelningen, Körkort, 701 88 ÖREBRO om det inte har gjorts tidigare.

Inger Starkenberg

Monica Schander

Kopia för kännedom till

Monica Lejman-Dahlström, Prilab Nygatan 31 592 19 LINKÖPING
Alkolås i Skandinavien AB Lärjungevägen 6
136 69 HANINGE
Bil och Marin Textil AB Låsblecksgatan 2 589 41 LINKÖPING

Sakkunnigutlåtande

Tibro 2009 03 02

Bakgrund

MHF (Motorförarnas helnykterhets Förbund) har funnits i Sverige sedan 1926. Vår huvudfokus har alltid varit rattfyllerifrågor och trafiksäkerhet. Idag är vi ansvariga för en korrekt konsumentinformation om de alkohol som finns på Svenska marknaden. MHF är godkänd som organisation för att arbeta med dessa frågor både via NTF och konsumentverket.

MHF har varit pådrivandet när det gäller införandet av en ny standard för alkoholprodukter så väl nationellt som internationellt inom Eu.

De alkohol som används inom den villkorade körkortsåterkallelsen samt inom kvalitetssäkring i Sverige och EU skall nu mera uppfylla den nya Europeiska standarden EN 50436-1 eller EN 50436-2. I framtagningen av dessa två standarder har MHF bidragit med kunskap och kompetens.

Tomas Jonsson är ansvarig för MHFs testverksamhet av alkohol och alkometrar. Han medverkar också som teknik sakkunnig och är ledamot i Tekniska kommittéen för internationell standard för alkohol via Svensk Elstandard och via CENELEC..

Lars Olov Sjöström är MHF labbets kvalitets ansvarig. Lars Olov arbetade en tid för Näringsdepartimentet där han var tidigare sekreterare i förra alkoholutredningen och en sedan en tid är även Lars Olov fil doktor.

Utredning

Jag testledare Tomas Jonsson har gått igenom de händelser som legat till grund för alkoholklient "Peter" uträjande ur projektet. Peter har haft alkohol i sin privata bil. De positiva blås som registrerats har samtliga skett vid två olika tillfällen. Jag kan efter samtal och intervju med så väl Peter som hans tidigare sambo Pia samt efter laborationer genomförda på MHFs testlaboratorium i Tibro konstatera följande:

De alkohlblås som skett under v 8 2008 vid två tillfällen och inom en timma, har med största sannolikhet skett under en påverkan av alkohol. Detta styrks också av den redogörelse som lämnats av Peter som medger att han haft ett återfall i sitt drickande under denna vecka. Var på jag valt att inte kommentera denna händelse mer i denna utredning.

Nästa händelse som registrerats är den 28 augusti 2008 då loggboken i "Peter" alkoholås visade att ett utandningsprov skulle ha lämnats kl 16:45 med resultatet 1,64 promille.

- 21 minuter tidigare hade Peter blåst i alkoholåset som då visade 0,0 promille

- 6 minuter efter blåser Peter grönt i alkoholåset med en promille under lagstadgad gräns på 0,03 promille.

- 49 minuter efter blåser dessutom Peter 0,0 promille i en alkoholmätare av bränslecells typ på TNE (Tillnyktringsenheten på Universitetssjukhuset i Linköping). Vid detta tillfälle skrivs ett intyg ut där också Peter har uppvisat giltig legitimation.

Bedömning

Min bedömning är att detta blås i alkoholåset inte kan bero på en regelrätt överträdelse enligt lagstiftarens andemening. Det är ur en medicinsk bedömning väldigt svårt att på 21 minuter dricka den volym av alkohol som skulle krävas för att först och främst komma upp i en alkoholnivå av 1,64 promille. En ännu större omöjlighet är att på bara 6 minuter nyktra till från 1,64 promille till 0,03 promille.

Dessutom har Peter besökt TNE 49 minuter efter och där blåst 0,0 promille i deras alkoholmätare. Vilket också skulle vara en medicinsk omöjlighet.

Fakta

Den Volym som Peter skulle ha intagit för att komma upp i 1,64 promille skulle motsvara någon av följande volymer

8 st starköl, eller 37 cl brännvin, eller 13 folköl, eller 11 glas vin.

Peter väger runt 100 kg detta innebär i praktiken att han förbränner ca 10 gram ren alkohol per timma vilket motsvarar ca 1 folköl eller 3 cl 40 % sprit eller en halv starköl.

För att förbränna en alkoholnivå av 1,64 promille (117 gram ren alkohol) skulle det ta en tid av ca 12 timmar innan Peter skulle uppvisa 0,0 promille

I detta fall skulle Peter inte vart nykter för än kl 04:45 på morgonen dagen efter händelsen.

Enligt Peters egen utsago drabbades han av ett så kallat sockerfall i samband med blåsningen på 1,64 promille. Han tog två tabletter av Dextro Energy precis innan han blåste i alkoholåset. Han uppger även att han vid blåstillfället kände sig genomsvett, okoncentrerad och vimsig.

Tester

Vi har i laborietester inte kunnat hitta några spår av preparat som skulle hänföras från Dextro Energy och som skulle givit utslag i *Peters* alkoholås.

Dock kan vi konstatera att det ofta i utandningsluften kan förekommer endogena gaser som bildas i kroppen vid ex diabetes, extrem bantning mm. De gaser som kan bildas är främst Aceton och Isopropanol. I en publikation från Alan WaYn Jons på rättsmedicinalverket och Lars Andersson Statens kriminaltekniska laboratorium kan man läsa om halter som är i relation med de värden som *Peter* har visat i alkoholåset dock kräver även en berusning av ex isopropanol en tillnyktringstid som man borde ha setts i de registrerade värdena i alkoholåset.

Det mest troliga i detta sammanhang är någon annan form av kontaminering skett av munhålan. En annan möjlig teori är att alkoholåset skulle utsatts för EMC störning (ElectroMagnetic Compatibility) vilket i andra praktiska fall kunnat visa på värden i relation till de värden som *Peter* alkoholås uppvisat

Helt klart är dock att blåset i alkoholåset den 26 augusti 2008 kl 16:45:38 med en registrering av 1,68 promille inte berott på en alkoholpåverkan hos alkoholås klienten *Peter*

Slutsats

Jag anser att tillämpningen inom det villkorliga körkortsprogrammet uppnåt oande höjder.

Föräldrade värderingar och gammal kunskap om alkoholås genomsyrar hela synen på alkoholås programmet.

Man har även en övertro på produkterna som i många fall upphöjts till skyarna från såväl leverantörer som handläggare på vägverk och länsstyrelse samt inom rättsystemet.

Klienter kommer i kläm förlorar jobb inkomst och möjlighet till försörjning på tvivelaktiga grunder. Hela punkt 8 i Bilaga tre i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse är dåligt underbyggd och utesluter klienter inom körkortsprogrammet på rättsvidriga grunder. Detta framgår klart i förarbetet i den skyltfondsrapport om det villkorliga körkortsprogrammet som inom kort kommer presenteras av MHF till vägverket. För att ge en inblick i hur dåligt innehållet i punkt 8 är formulerat så sänder jag med ett testprotokoll som visar konsekvenserna av bra munhygien (se bilaga 5).

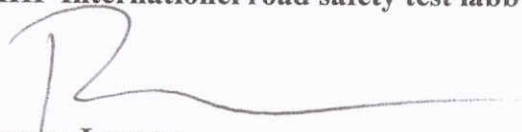
Till detta protokoll kan nämnas att det inte någonstans framgår inom körkortsprogrammet att man skall undvika listerin i upp till minst 7 minuter efter det att man sköljt mun med vatten. Listan på preparat kan göras lång enligt våra laborietester och även enligt Statens Kriminaltekniska laboratorium så finns det ett flertal vanligt användande preparat som kan kontinera munhålan med alkohol i upp till 15 minuter trots att man sköljt med vatten.

Så var sätter vi gränsen skall vi utesluta klienter pga att de har för bra eller för dålig munhygien eller att de ätit godis vaniljbullar eller något annat gott. Min övertygelse är att lagstiftarnas andemening med uteslutning av klienter i körkortsprogrammet skall tillämpas i

fall då de försökt att starta bilen med alkohol i kroppen eller i så hög koncentration som man skulle gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri

Efter genomgång av *Peters* hela alkohol logghistorik och bakgrundsfakta via intervjuer och tester så kan jag inte mer än rekommendera länsrätten att fria honom gällande det blås som registrerats i alkoholåset den 26 augusti 2008 kl 16:45.

MHF International road safety test labb

Tomas Jonsson

Testansvarig MHFs testlabb

070-564 37 36. www.mhf.se

KLAGANDE

"Peter"

MOTPART

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut och 2009-01-21, diariernr 253-12573-2007 och 253-10590-2007, se bilaga 1

SAKEN

Undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, LFVK, samt slutlig återkallelse av körkort enligt körkortslagen (1998:488), KkL

Genom det överklagade beslutet undanröjde länsstyrelsen sitt tidigare beslut om villkorlig återkallelse samt återkallade slutligt "Peter" körkort och bestämde spärrtiden till 18 månader.

"Peter" överklagar länsstyrelsens beslut och yrkar att beslutet att undanröja den villkorliga körkortsåterkallelsen ska upphävas. Han anför bl.a. följande. Han betalade den första avgiften, men på grund av glömska missade han den som skulle betalas inom fjorton månader. Det är underligt att någon påminnelse inte skickades ut. Vid samtal med läkare i december 2008 frågade han om hon ansåg att han skulle betala in den sista avgiften eller avvakta länsstyrelsens beslut. Eftersom han lever på existensminimum måste han planera alla utgifter och läkaren tyckte att han kunde avvakta. Vad gäller det läkarintyg som skulle ha inkommit i december så uppgav läkaren att de skulle höras i början av januari och sade ingenting om att intyget skulle ha inkommit i december. Han har således handlat i god tro avseende detta. Angående de misslyckade startförsöken så hade han vid det första försöket ett återfall och borde naturligtvis inte försökt att

Dok.Id 74242

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 406	Brigadgatan 3	013-25 10 00	013-25 11 40	måndag – fredag
581 04 Linköping		E-post: lansratteniostergotland@dom.se		09:00 - 12:00 13:00 - 15:00

blåsa. Vid startförsöket den 26 augusti 2008 hade han inte druckit någon alkohol. Han har i nästan ett års tid inte druckit någon alkohol överhuvudtaget. Han tror inte någon, vare sig med eller utan medicinsk utbildning, kan tro att man blåser 1,64 promille och efter knappa 6 minuter blåser godkämt, eller att en normalt fungerande människa låter någon annan blåsa som i så fall skulle vara väldigt onykter. Det kan inte vara så att den villkorliga återkallelsen undanröjs, när han inte gjort sig skyldig till att blåsa med alkohol i kroppen. Han hade endast ätit Dextrosol druvsocker. Det borde finnas någon medicinsk undersökning som visar att med blodsockerfall och intagande av druvsocker kan det bli ett så högt utfall i utandningsluften. Han besökte även TNE efter fyrtiofem minuter och blåste då 0 promille.

Länsstyrelsen vidhåller sitt beslut.

Länsrätten har hållit muntlig förhandling i målet den 3 mars 2009, varvid vittnesförhör på *Peters* begäran hållits med projektledare alkoholås Tomas Jonsson samt med *Pia*

SKÄLEN FÖR LÄNSRÄTTENS AVGÖRANDE

Av 6 § LFVK framgår bl.a. följande. För deltagande i försöksverksamheten gäller en villkorstid om två år. Körkortsinnehavaren ska under denna tid iaktta meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkoholås, genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt samt iaktta föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav.

Enligt 8 § samma lag ska länsstyrelsen utöva tillsyn över deltagarna i försöksverksamheten. Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § ska den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning. När spärrtid bestäms med anledning av ett

körkortsingripande ska villkorstid då körkortet varit återkallat villkorligt inte räknas av. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

Av 5 kap. 3 § 1 KkL framgår att ett körkort ska återkallas om körkortshavaren har brutit mot 1 § andra stycket, 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Enligt 6 § samma kapitel ska vid körkortsåterkallelse enligt 3 § 1–6 det bestämmas en tid inom vilken ett nytt körkort inte får utfärdas (*spärrtid*). Spärrtiden ska vara lägst en månad och högst tre år. Om körkortet återkallas enligt 3 § 1 och det är fråga om grovt brott, ska spärrtiden bestämmas till lägst ett år.

I 2 § förordningen (1998:1822) om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, m.m. anges att Vägverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av LFVK.

Av 3 § Vägverkets föreskrifter om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (VVFS 2003:67) framgår att till en ansökan om deltagande i försöksverksamhet med alkohol ska fogas bl.a. ett läkarintyg enligt bilaga 1 och en förklaring enligt bilaga 3 i vilken sökanden förklarar sig villig att följa de särskilda villkor för fortsatt innehav av förarbehörighet som gäller enligt LFVK. Sökanden ska upplysas om att underlåtenhet att iaktta villkoren som regel medför att den villkorliga körkortsåterkallelsen undanröjs och att frågan om körkortsingripande då tas upp till förnyad prövning.

Bilaga 3 till nämnda föreskrifter utgör en viljeförklaring till ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort. Där

framgår att deltagaren är villig att följa de särskilda villkor som anges i bilagan och som gäller för att han eller hon ska medges villkorlig återkallelse av körkortet och få delta i försöksverksamheten.

Av punkt 8 i viljeförklaringen till ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort (bilaga 3 till VVFS 2003:67) framgår att deltagaren tar ansvar för alla blåsningar som registreras i alkoholåsets minne, även om någon annan försökt starta fordonet. Deltagaren är medveten om att mer än ett enstaka startförsök med otillåten alkoholkoncentration som regel leder till att den villkorliga återkallelsen undanröjs. För att undvika att tillfällig munalkohol registreras i alkoholåsets minne förstår deltagaren att han eller hon ska skölja munnen med rent vatten före varje blåsning.

Av förarbetena till LFVK (prop. 1997/98:124 s. 61 f.) framgår bl.a. följande. Den villkorliga återkallelsen av körkortet ska vara förbunden med villkor som måste följas under villkorstiden. Om villkoren inte följs ska länsstyrelsen undanröja den villkorliga återkallelsen och på nytt pröva frågan om körkortsingripande med anledning av brottet som föranledde den villkorliga återkallelsen. Det är bl.a. från trafiksäkerhetssynpunkt viktigt att strikta villkor ställs upp och att avvikelser från villkoren inte tolereras. Följs inte villkoren ska länsstyrelsen omedelbart underrättas och körkortsingripandet prövas på nytt. Möjligheten att få sitt körkort återkallat villkorligt får inte uppfattas som en enkel utväg att få behålla körkortet. Körkortshavaren ska följa alla de instruktioner som är förbundna med försöksverksamheten såsom kontroller av alkoholåset, läkarbesök och deltagande i intervjuer. Mer än ett enstaka försök att starta bilen i påverkat tillstånd måste bedömas som brott mot det avtal som försökspersonen förbundit sig att följa.

Regeringsrätten har i ett avgörande RÅ 2004 ref. 56 anfört bl.a. följande. Möjligheten för den enskilde att få ett alkoholås monterat i sitt fordon som ett alternativ till körkortsåterkallelse innebär en betydande förmån för honom eller henne. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till att det är fråga om en försöksverksamhet, bör de bedömningar som görs under villkorstiden bygga på restriktivitet vad avser uppfyllandet av de villkor som i lag och övriga föreskrifter samt i tillståndsbeslutet ställts upp för den enskildes utnyttjande av förmånen.

Av journalblad, Tillnyktringsenheten, TNE, Universitetssjukhuset i Linköping den 26 augusti 2008 framgår följande. *Peter* kommer till TNE och blåser i alkometer, då hans rattlås har givit utslag. *Peter* blåser 0 promille vid ankomst till TNE.

Av handlingarna i målet framgår att *Peter* gjort sig skyldig till grovt rattfylleri den 3 maj 2007. Alkoholkoncentrationen i utandningsluften uppgick till 0,73 milligram per liter.

Vid den muntliga förhandlingen har, utöver vad som tidigare framkommit skriftligen, anförts bl.a. följande.

Peter : Den 26 augusti 2008 hade han kört hela dagen och blåst i alkoholåset. Innan det misslyckade startförsöket fick han ett blodsockerfall och tog därför druvsocker. När han sedan blåste i låset blev det tvärstopp. Efter fem minuter blåste han igen och då låstes det upp. Han körde till TNE i Linköping och blåste där 0 promille. Vid det misslyckade startförsöket blåste han 1,64 promille. Det är omöjligt att först blåsa så högt och därefter 0 promille. Det visar att alkoholåsutrustningen inte är tillförlitlig. Han skulle aldrig låta någon som är onykter blåsa. Angående det läkarintyg som inte inkom i tid så sade läkaren till honom att de kunde höras angående detta efter nyår. De övriga misslyckade startförsöken hände för ett år

sedan och vid samma tillfälle, det var inte många minuter mellan dem. Dessa ska därför räknas som ett misslyckat startförsök.

Länsstyrelsen: Att *Peter* inte betalat avgiften i tid är en grund för undanröjande. *Peter* kom inte heller in med läkarintyg H i rätt tid, men det har kommit in nu. Det är dock inte dessa omständigheter som ligger till grund för länsstyrelsens beslut utan det faktum att *Peter* har haft tre misslyckade startförsök på grund av alkohol i utandningsluften. Alkolåsprojektet är ett försöksprojekt och reglerna kanske kan upplevas som fyrkantiga. Den viljeförklaring som *Peter* har skrivit under gäller dock och den som har ett alkolås är ansvarig för detta. Länsstyrelsen har talat med Vägverket som har uppgett att låset bara ska reagera på alkohol. Länsstyrelsen har följt de regler som gäller.

Tomas Jonsson: Alkolåsen som används i det villkorliga körkortsåterkallelseprogrammet är i stort sett fjorton år gamla. När projektet infördes för över tio år sedan så var det den enda alkolåsprodukten på marknaden. Tekniken har inte hängt med utvecklingen som finns på marknaden idag. Det finns över 45 000 alkolås idag, 870 utav dem är i det villkorliga körkortsåterkallelseprogrammet, men den största inplanteringen är i kvalitetssäkring av transporter såsom skolbussar och yrkesförartrafik med mera. Att det kommer upp olika höga halter händer rätt så ofta. Vid kvalitetssäkring av transporter kan man dock i ett sådant läge göra ett nytt blåsprov efter några minuter som då är ok och därför räkna bort den felaktiga blåsningen. Tillämpningen i det villkorliga körkortsåterkallelseprogrammet har varit att man dömer på ett första blås. Det läggs stor tilltro till en väldigt gammal teknik. De alkolås som används i det villkorliga körkortsåterkallelseprogrammet har en del buggar och används överhuvudtaget inte vid kvalitetssäkring av transporter. Även om det finns en möjlighet att köpa den produkten så väljer företagen inte den eftersom den håller så pass dålig prestanda i jämförelse med de nyare produkterna. När lagstiftningen skrevs så

fanns det enbart en norm att uppfylla, en standard som har legat till grund för de alkoholås som finns på marknaden i dag. För två år sedan kom det dock en ny standard. Tyvärr var den tidigare alkoholåsprodukten redan inne på marknaden och då kan man inte tillämpa nya standardiseringskrav. Om den äldre produkten skulle testas mot den gängse standard som gäller idag så är det inte säkert att alkoholåset skulle klara de kvalitetskrav som marknaden sätter. Merparten av blåsningarna vid situationer som den nuvarande beror på munalkohol, d.v.s. att man intagit något som man kanske inte borde. I *Peters* fall handlar det om intag av druvsockret Dextro Energy, på grund av sockerfall. Tester visar inte att druvsockret kan påverka alkoholåset i någon form. Det finns dock något som kallas för OIML-listan vilken består av femton olika preparat som kan finnas i ett fordons kupéutrymme eller produceras i en människokropp. Dessa preparat skulle kunna ge utslag i ett alkoholås. Ett av dem heter Isopropanol och kroppen producerar preparatet själv vid just sockerfall. Det är en kemisk process som gör att kroppen först producerar aceton som i sig inte ger utslag på alkoholåsprodukten, acetonet bryts dock ned till slaggprodukten isopropanol, en alkohol som skulle kunna ge utslag i ett alkoholås. I det nuvarande fallet är det väldigt höga värden. Enligt en publikation från Rättsmedicinalverket och Statens kriminaltekniska laboratorium, gällande förekomsten av främmande ämnen i bevisprov hos polisen, hittades ett flertal fall som är i relation till de halter som *Peter* har haft och som har varit annat än alkohol, men som ändå har kommit in i polisens bevisinstrument. Personerna ifråga har blivit friade eftersom polisens bevisinstrument känner av om det är alkohol som beror på alkoholintag eller om det är främmande ämnen. Det kan dock inte sägas med hundra procents säkerhet att det är isopropanol som har gett utslag i *Peters* alkoholås, det som däremot kan sägas med säkerhet är att det inte handlar om att *Peter* har druckit alkohol vid det misslyckade startförsöket den 26 augusti 2008. Den volym alkohol som *Peter* skulle ha druckit för att uppnå 1,64 promille motsvarar antingen åtta starköl, trettiosju centiliter brännvin, tret-

ton folköl eller elva glas vin. *Peter* har blåst 0 promille 21 minuter innan misslyckat startförsök och 6 minuter efter startförsöket har han blåst 0,03 promille, vilket är långt under den lagstadgade gränsen. 49 minuter efter det misslyckade startförsöket har han vidare åkt in till TNE och där blåst 0 promille. *Peter* väger 100 kg, för att uppnå 1,64 promille skulle han därför ha intagit 117 gram alkohol och ha haft över 12 timmar förbränningstid innan han hade uppvisat 0 promille i utandningsluften. Det misslyckade startförsöket har inte skett på grund av ett medvetet alkoholin- tag från *Peter*. Det som fäller *Peter* på målnöret innan det är dags för honom att fasa ur alkoholprojektet är detta misslyckade startförsök. Det pågår en diskussion både med lagrådet och med de riksdagspolitiker som var med och skrev grunden till alkoholprojektet. Han själv har ett uppdrag från Vägverket att titta på de buggar som hittas i systemet för att försöka få till en ändring i den nya författningen som ska skrivas och tillämpas från den 1 januari 2010. Det han kan se är att intentionen aldrig har varit att utesluta människor från projektet om det inte har varit något annat än alkoholintag som har medfört misslyckade startförsök. Det finns i och för sig ett problem i och med att *Peter* skrivit på en viljeförklaring. I de tester som gjorts med *Peter* så framgår dock att även om han skulle ha sköljt munnen i det här läget, precis som det står i föreskrifterna, så skulle han fortfarande ha fått ett utslag i alkohol- set som hade varit över lagstadgad gräns. Det finns stora brister i alkohol- projektet, dels i föreskriften och dels i alkoholens tekniska grund.

Pra: Den 26 augusti 2008 kom *Peter* till hennes jobb efter att han hade varit på TNE. Han var uppriven på grund av att alkoholset gett utslag trots att han inte hade druckit någon alkohol och de samtalade om vad som hade hänt. Han hade tidigare åkt för att hämta sin hund och därefter blev det ett misslyckat startförsök. Innan hade han känt att han hade ett blodtrycksfall vilket händer då och då och han hade druvsocker med sig som han tog. Efter det misslyckade startförsöket sköljde han sig i

munnen och fick då godkänt. Sedan ringde han till sin läkare som tyckte att det bästa var att åka till TNE och göra ett utandningsprov där han också blåste 0. Det känns orättvist att *Peter* ska uteslutas ur projektet just nu på grund av ett tillfälle då det inte har varit alkohol inblandat. *Peter* har under ett års tid visat att han verkligen kan leva nykter.

Av under den muntliga förhandlingen ingiven skrivelse *Sakkunnigutlåtande, MHF International road safety test labb, Tomas Jonsson, den 2 mars 2009* framgår bl.a. följande. I laboratorietester har inte kunnat hittas några spår av preparat som skulle kunna hänföras från druvsockret *Dextro Energy* och som skulle ha givit utslag i *Peters* alkolås. Dock kan konstateras att det ofta i utandningsluften kan förekomma endogena gaser som bildas i kroppen vid exempelvis diabetes, extrem bantning, m.m. De gaser som bildas är främst aceton och isopropanol. I en publikation från Rättsmedicinalverket och Statens kriminaltekniska laboratorium kan läsas om halter som är i relation med de värden som *Peter* visat i alkolåset, dock kräver även en berusning av exempelvis isopropanol en tillnyktringstid som borde ha setts i de registrerade värdena i alkolåset. Det mest troliga i detta sammanhang är att någon annan form av kontaminering har skett av munhålan. En annan möjlig teori är att alkolåset skulle ha utsatts för EMC störning (Electro Magnetic Compability), vilket i andra praktiska fall kunnat visa på värden i relation till de värden som *Peters* alkolås uppvisat. Klart är dock att blåset i alkolåset den 26 augusti 2008 inte berott på en alkoholpåverkan hos *Peter*. Det finns ett flertal vanligt förekommande preparat som kan kontaminera munhålan med alkohol i upp till 15 minuter, trots sköljning med vatten.

Länsrätten gör följande bedömning.

Skäl att ifrågasätta de faktiska uppgifter som framkommit i vittnesförhör och utlåtande av Tomas Jonsson saknas. De alkolås som i dag används

förefaller således i vissa situationer inte vara helt tillförlitliga, vilket förstås är mycket olyckligt. Mot detta måste dock följande ställas. Grovt rattfylleri är ett allvarligt trafikbrott som enligt 5 kap. 3 § KkL medför att ett körkort ska återkallas och att en spärrtid om minst ett år ska bestämmas (5:6 KkL). Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse är ett undantag från nämnda huvudregel och en betydande förmån för de som beviljats delta. Av förarbetena till lagstiftningen och i praxis har uttalats att det är viktigt att strikta villkor för deltagande i försöksverksamheten med villkorlig återkallelse ställs upp och att bedömningarna under villkorstiden ska bygga på restriktivitet (jfr. bl.a. Regeringsrättens avgörande RÅ 2006 not 102).

Den viljeförklaring som Peter undertecknat i samband med ansökan om att få delta i försöksprojektet med villkorlig körkortsåterkallelse innebär bl.a. att han förklarat sig villig att hantera alkoholåstrutningen på ett riktigt sätt, att han tar ansvar för alla blåsningar som registrerats i alkoholåsets minne och att han förstår att länsstyrelsen kommer att återkalla hans körkort om han inte följer angivna villkor.

Länsstyrelsen har den 9 april 2008, efter Peter misslyckade startförsök i februari 2008, upplysningsvis erinrat honom om att ytterligare misslyckade försök leder till ett undanröjande av den villkorliga återkallelsen. Ytterligare ett misslyckat startförsök har därefter registrerats. Peter har vidare inte betalat deltagaravgiften eller kommit in med föreskrivet läkarintyg i tid. Peter har således inte uppfyllt de villkor som uppställts i försöksverksamheten. Länsstyrelsen har därmed haft fog för sitt beslut att undanröja den villkorliga körkortsåterkallelsen och istället återkalla körkortet. Med hänsyn till det bakomliggande trafikbrottet och övriga omständigheter i målet är den av länsstyrelsen bestämda spärrtiden väl avvägd. Såsom länsstyrelsen funnit ska den tid som Peter

körkort varit återkallat innan beslutet om villkorlig körkortsåterkallelse avräknas. Överklagandet ska därför avslås.

LÄNSRÄTTENS AVGÖRANDE

Länsrätten avslår överklagandet.

Länsrätten förordnar med stöd av 12 kap. 3 § andra stycket sekretesslagen (1980:100) att sekretessen enligt 7 kap. 31 § samma lag ska bestå för de uppgifter om enskilda personliga förhållanden som förebringats vid länsrättens muntliga förhandlingar inom stängda dörrar och inte tagits in i länsrättens avgöranden.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3109/1d)

Cristina Pérez

RÄTTEN

Kammarrättsrådet Lennart Velinder, ordförande
Kammarrättsrådet Stig Hedén, referent, föredragande och protokollförare

KLAGANDE

"Peter"

MOTPART

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Länsrättens i Östergötlands län dom den 9 mars 2009 i mål nr 413-09

SAKEN

Prövningstillstånd i mål om undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse samt slutlig återkallelse av körkort enligt körkortslagen (1998:488); nu fråga om muntlig förhandling

Referenten anmäler att klaganden yrkar att muntlig förhandling ska hållas i målet.

Målet föredras i erforderliga delar. Kammarrätten fattar följande

BESLUT

Kammarrätten, som noterar att muntlig förhandling hållits i länsrätten, finner sådan förhandling obehövlig i kammarrätten och avslår därför yrkandet därom.

"Peter" får härmed tillfälle att inom tre veckor från det han fått del av detta beslut till kammarrätten skriftligen inkomma med de ytterligare uppgifter han önskar åberopa. Gör han inte det, kan frågan om prövningstillstånd i målet ändå komma att avgöras.

- Klaganden/ombudet
- Motparten/ombudet
- Skatteverket
- Länsstyrelsen
- Länsrätten
- Allmänna ombudet

- För kännedom
- För verkställighet
- För delgivning

Dok.Id 73510

Postadress
Box 2203
550 02 Jönköping

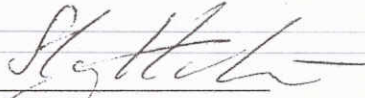
Besöksadress
Slottsgatan 5

Telefon
036-15 65 00
E-post: kammarrattenijonkoping@dom.se

Telefax
036-16 19 68

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-11:30
13:00-15:00

Talan mot detta beslut får föras endast i samband med talan mot kammarrättens slutliga avgörande i målet.

Stig Heden

Uppvisat och lämnat för expediering 2009-04-08 /

Tibro 2009 07 29

Kompletterande uppgifter till sakkunnigutlåtande från Motorförarnas Helnykterhetsförbund (MHF)

Rörande Ärende: Länsstyrelsens Dnr 253-12573-2007
Körkortsklient: Peter
Kompletterande uppgifter till: Sakkunnigutlåtande daterat 2009 03 02

Förord

MHF är idag den organisation som driver frågan om ett brett införande av alkolås i Sverige och internationellt.

Genom vår omfattande testverksamhet så har vi dagliga kontakter med alkolåstillverkare och producenter runt om i världen. Vi medverkar också i det internationella standardiseringsarbetet inom Cenelec samt genomför utredningar åt myndigheter, företag och organisationer. Just nu håller vi på att sammanställa en rapport till Vägverkets skyltfond rörande brister i det villkorliga körkortsprogrammet. Vi är också remiss instans rörande nya lagförslag gällande trafik och trafiksäkerhet. Vi en ledande roll i remiss yttrandet gällande den lag som nu ligger till grund för den villkorliga körkortsåterkallelsen med alkolås. I många av de fall som vi granskat inom den villkorade körkortsverksamheten med alkolås så hänvisar man till att man skall ha en restriktiv bedömning när det gäller positiva blås som lagrats i alkolåsets loggbok. Man hänvisar till att förarbetet i Regeringens propositionen 1997/98:124 visar på att flera tunga instanser yrkat på att körkortsklientens medverkan skall avslutas om upprepade fall av onykterhet eller försök till manipullering upptäckts.

Följande text går att läsa i Propositionen 1997/98:124

Remissinstanserna: Länsrätten i Östergötlands län, Körkortsföreningen och Motorförarnas Helnykterhetsförbund anser att deltagande i försöksverksamheten skall avbrytas av bl.a. rättvise- och trafiksäkerhetsskäl om försökspersonen försökt starta bilen i påverkat tillstånd eller försökt manipulera alkolåset.

Eftersom vi var en av remissinstanserna så vet jag hur resonemanget och andemeningen var med denna skrivning. Meningen var just vad det står på fjärde raden i citatet: **Påverkat tillstånd**. Det innebär om försökspersonen haft en blodalkoholkoncentration överstigande lagstadgad gräns så skulle man avbryta försöket inte om försökspersonen haft en kontaminering av munhålan eller blivit utsatt för någon yttre störning som påverkat alkolåsets värde.

Jag har som testledare haft olika alkolås i min bil de senaste 5 åren och jag kan bara konstatera att det är i stort sett helt omöjligt att om man dagligen använder ett alkolås att under två års tid blåsa utan något utslag över huvudtaget. Kontaminering av utandningsluften och luften i kupéutrymmet sker kontinuerligt.

Listan kan göras lång av händelser och preparat som kan göra utslag utöver vanlig alkoholpåverkan. Allt som innehåller någon form av socker kan också påbörja en jäsning som kan resultera i munalkohol. Olika former av preparat som används för tvättning av mattor och klädsel i bil kan göra utslag i alkolåset långt efter att man tvättat bilen. Det vanligaste kan ändå vara användande av handsprit eller spolarvätska.

Kroppen producerar också ett flertal egna gaser som skulle kunna ge utslag i alkolåsen bla Isopropanol, Aceton och Acetaldehyd mfl.

När det gäller dessa ämnen och när de skulle kunna finnas i utandningsluften har man inte tagit hänsyn till över huvud taget i föreskriften.

När det gäller den alkolås utrustning som varit ledande inom det villkorade körkortsprogrammet så är den över 15 år gammal. Den är testad under förhållande som inte är realistiska i dagens samhälle bl a när det gäller Emc (Elektromagnetisk kompatibilitet). Elektriska störningar skulle tekniskt kunna störa ut ett alkolås så att det ger felaktiga värden i förhållanden till den aktuella promillen.

Jag anser att tillämpningen inom det villkorliga körkortsprogrammet uppnått oändliga höjder. Föråldrade värderingar och gammal kunskap om alkolås genomsyrar hela synen på alkolås programmet. Man har även en övertro på produkterna som i många fall upphöjts till skyarna från såväl leverantörer som handläggare på vägverk och länsstyrelse samt inom rättssystemet. Klienter kommer i kläm förlorar jobb inkomst och möjlighet till försörjning på tvivelaktiga grunder.

I min granskning kan jag konstatera att lagstiftningen nog är riktig utformad men att tillämpningen och praxis har blivit fullständigt fel. Detta grundas enligt min mening på en dåligt skrivning av föreskriften kring det villkorliga körkortsprogrammet med alkolås.

Man har här inte tagit hänsyn till vare sig den utveckling av alkolåsen som skett de senaste 10 åren samt lagt in rutiner och krav på service, kalibrering, utbildning och rättsäkerhet mm som man kan kräva av ett modernt program för ertappade rattfyllerister.

Den 27 mars 2006 fastslogs en ny internationell standard för alkolås när det gäller det villkorliga körkortsprogrammet i Sverige. Anledningen till att denna standard togs fram var just de stora tekniska brister och föråldrade lösningar som vi kunde se hos de äldre alkolåsen som användes i körkortsprogram runt om i världen.

Tyvärr har ingen större justering gjorts i författningen för att kunna möta denna standard i Sverige. För att kunna underlätta för länderna inom Eu hur man skall utforma författningar och tillämpningar så kommer Cenelec under året att presentera en användarguide där bla rekommendationer kommer att ges hur man skall tolka informationen i loggboken.

Vi granskar nu några av de ärenden som legat till grund för de prejudikat som utfärdats av Regeringsrätten bla beslut i mål nr: 3768-03 / RÅ 2004 ref 56 samt Regeringsrättens Underrättelse i mål nr:8344-03. Även här förekommer en hel del fel och slutsatser som är felaktiga. Efter granskning av kalibreringsrutiner mm hos verkstäderna som i vissa av fallen varit verksamma så kan jag nog påstå att felet mer ligger där än hos klienterna. För vad är det som säger att de alkoholåsar som använt i dessa klienters bilar är rätt kalibrerade. Detta påstående grundar jag i det personligt besök som jag genomfört på uppdrag av Vägverkets trafiksäkerhetsdirektör Clas Tingvall vid en av de service verkstäder som använts inom det villkorliga körkortsprogrammet. Vid detta besök hittade jag alarmerande brister som i detta fall mycket skulle kunna förklara varför alkoholåset reagerat som det har i mål nr 3768-03

Analys av Vägverkets samlade information till medverkande körkorts klienter

Den information till medverkande körkorts klienter som fram till i dag har tillhandahållits av Vägverket rörande klientens medverkan i det villkorliga körkortsprogrammet har haft stora brister. Dessa brister har påtalats vid flera tillfällen till ansvariga tjänstemän på Vägverket numera transportstyrelsen dock utan resultat. Det största problemet ligger i avsaknad och felaktig information rörande just kontaminering av utandningsluft.

Man tycks ha en uppfattning inom Vägverket att bara man sköljer mun med rent vatten innan man avger ett utandningsprov i alkoholåset så är all risk för kontaminering av utandningsprovet helt borta. Detta är en uppfattning som är mycket felaktig och som äventyrar rättsäkerheten inom körkortsprogrammet. Detta styrks bl a i den bilaga nr 5 som vi sändt med i det första sakkunnigutlåtandet daterat 2009 03 01.

Att utestänga deltagare i körkortsprogrammet på grund av felaktiga värden i loggboken är inte förenat med svensk rättspraxis.

Slutsats gällande I Peter

De alkoholåsar som skett under v 8 2008 vid två tillfällen och inom en timma, har med största sannolikhet skett under en påverkan av alkohol. Detta styrks också av den redogörelse som lämnats av Peter som medger att han haft ett återfall i sitt drickande under denna vecka. Var på jag valt att inte kommentera denna händelse mer i denna utredning.

Däremot kan jag konstatera att det blåsar som har registrerats den 28 augusti 2008 i Peters alkoholåsar inte kan bero på en regelrätt påverkan.

Loggboken visade att ett utandningsprov skulle ha lämnats kl 16:45 med resultatet 1,64 promille.

- 21 minuter tidigare hade Peter blåst i alkoholåset som då visade 0,0 promille

- 6 minuter efter blåser Peter grönt i alkoholåset med en promille under lagstadgad gräns på 0,03 promille.

- 49 minuter efter blåser dessutom *Peter* 0,0 promille i en alkoholmätare av bränslecells typ på TNE (Tillnyktringsenheten på Universitetssjukhuset i Linköping). Vid detta tillfälle skrivs ett intyg ut där också *Peter* har uppvisat giltig legitimation.

Helt klart är att blåset i alkoholåset den 26 augusti 2008 kl 16:45:38 med en registrering av 1,68 promille inte berott på en alkoholpåverkan hos klienten *Peter*

Enligt förarbetet och intentionerna med Proposition 1997/98:124 så skulle man avbryta medverkan i alkoholåset om man försökt att starta bilen under påverkat tillstånd. Denna blåsing har inte varit under påverkat tillstånd. Detta anser jag vara styrkt utom all tvivel med grund i den uträkning som jag redogör för i det tidigare sakkunnigutlåtande daterat 2009 03 02 samt den dokumentation som ni kan läsa i detta yttrande. Praxis har även varit att man kan genomföra två positiva blås under perioden men att man blir tvingad att avbryta när det tredje blåset uppkommer. Enligt min mening har det tredje blåset under alkoholpåverkan inte genomförts av *Peter* var på han omgående bör kunna återinträda i det villkorliga körkortprogrammet med alkoholåset.

Om fler uppgifter önskas eller om ni vill kalla mig som vittne för att klargöra vissa frågor är ni välkomna att höra av er till mig

MHF International road safety test labb

Tomas Jonsson

Testansvarig MHFs testlabb
070-564 37 36. www.mhf.se

Testprotokoll

Datum: 2008 12 15

Testet utfört för: MHF:s VD Tom Bjerver

Uppdrag: kontroll och förekomst av munalkohol och dess tid var på munhålan anses kontaminerad av alkohol efter intag av Punschrulle

Typ av test: Förekomst av munalkohol, "kontaminering" av munhåla vid förtäring eller brukande av produkter eller preparat

Testad produkt/preparat: Punschrulle

Vikt: 48 g

Tillverkare/marknadsförare: Delicato bakverk AB

Bäst före: 08 01 2009

Inköpsställe i Sverige: ICA Nära

Testansvarig: Tomas Jonsson 070-564 37 36 **e-post:** tomas.jonsson@mhf.se

Testutrustning: Dräger Alcotest 6510
Intoximeters Alco-sensor FST

Beskrivning av test:

Detta test har genomförts för att kontrollera förekomsten av munalkohol eller kontaminering av munhålan. Testad produkt har använts enligt instruktionen på förpackningen.

Som testutrustning har använts två olika alkomätare Dräger Alcotest 6510 och Intoximeters Alco-sensor FST. Båda alkomätarna är kalibrerade enligt tillverkarens instruktioner och kontrollerade mot referensinstrumentet Evidenzer med nummer 46-0231

Försökspersonerna har intagit en st. Punschrulle på 48 g. När punschrullen var uppäten och man svält så inga smulor finns kvar i munnen har första blåsningen utförts. Med följande resultat:

Alkoholmätare	Tid från intag	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
Dräger	Ca 10 sek	0,62 ‰	0,72 ‰	

Därefter har munhålan sköljt med rent vatten och följande prov har lämnats
Tidtagning i nedanstående tabell har startats direkt efter att munhålan sköljts med vanligt vatten.

Resultat:

Alkoholmätare	Tid från sköljning	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
FST	1,00 min	0,16 ‰	0,12 ‰	
Dräger	2,00 min	0,10 ‰	0,10 ‰	
FST	3,00 min	0,06 ‰	0,06 ‰	
Dräger	4,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	

MHF's testlaboratorium

FST	5,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
Dräger	6,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
Dräger	7,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
FST	8,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
Dräger	9,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
FST	10,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	

Sammanfattning:

Dessa laborietester visar klart att munhålan är kontaminerad i upp till minst 3 minuter efter det att testpersonerna sköljt munnen. Munnen sköljts i enlighet med punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse VVFS 2003:67.

Motorförarnas Helnykterhetsförbund MHF:s laboratorium för certifiering och verifiering av alkohol mätningstrustning

Tomas Jonsson
Test ansvarig

Lars Olov Sjöström
Kvalitetsansvarig

Testprotokoll

Datum: 2008-12-15

Testet utfört för: MHF:s VD Tom Bjerver

Uppdrag: kontroll och förekomst av munalkohol och dess tid var på munhålan anses kontinuerad av alkohol efter intag av Listerine

Typ av test: Förekomst av munalkohol, ”kontaminering” av munhåla vid förtäring eller brukande av produkter eller preparat

Testad produkt/preparat: Fluoride Listerine

Volym: 500 ml

Tillverkare/marknadsförare: Pfizer AB

Bäst före: 01/2010

Inköpsställe i Sverige: Apoteket

Testansvarig: Tomas Jonsson 070-564 37 36 **e-post:** tomas.jonsson@mhf.se

Testutrustning: Dräger Alcotest 6510
Intoximeters Alco-sensor FST

Beskrivning av test:

Detta test har genomförts för att kontrollera förekomsten av munalkohol eller kontaminering av munhålan. Testad produkt har använts enligt instruktionen på förpackningen.

Som testutrustning har använts två olika alkomätare: Dräger Alcotest 6510 och Intoximeters Alco-sensor FST. Båda alkomätarna är kalibrerade enligt tillverkarens instruktioner och kontrollerade mot referensinstrumentet Evidenzer med nummer 46-0231

Försökspersonerna har enligt tillverkarens beskrivning sköljt munnen med 20 ml (en full kapsyl) i 30 sekunder. Därefter har vätskan spottats ut och munnen sköljts med rent vatten. Tidtagning i nedanstående tabell har startats direkt efter att munhålan sköljts med vanligt vatten.

Resultat:

Alkoholmätare	Tid från sköljning	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
Dräger	1,00 min	3,72 ‰	1,78 ‰	
FST	2,00 min	2,44 ‰	1,04 ‰	
Dräger	3,00 min	1,01 ‰	0,74 ‰	
FST	4,00 min	0,72 ‰	0,32 ‰	
Dräger	5,00 min	0,45 ‰	0,23 ‰	
FST	6,00 min	0,32 ‰	0,12 ‰	
Dräger	7,00 min	0,22 ‰	0,10 ‰	
FST	8,00 min	0,09 ‰	0,10 ‰	
Dräger	9,00 min	0,08 ‰	0,12 ‰	
FST	10,00 min	0,06 ‰	0,00 ‰	

MHF:s testlaboratorium

Sammanfattning:

Dessa laborietester visar klart att munhålan är kontaminerad i upp till minst 10 minuter efter det att testpersonerna sköljt munnen. Brukandet av produkten har skett enligt tillverkarens instruktion. Därefter har munnen sköljts i enlighet med punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse VVFS 2003:67.

Motorförarnas Helykterhetsförbund MHF:s laboratorium för certifiering och verifiering av alkohol mätningstrustning

Tomas Jonsson
Test ansvarig

Lars Olov Sjöström
Kvalitetsansvarig

"Jan"

Länsstyrelsen Östergötland
Trafikenheten

581 86 LINKÖPING

39

Beträffande underrättelse "Jan", nr 253-05438-2007

Jag önskar framhålla följande fakta i ärendet:

1. För att komma till min arbetsplats, lastbilen måste jag köra min personbil, och där har inga förhöjda värden kunnat konstateras.
2. Vi har hos biltillverkaren och leverantören av alkolåset försökt komma tillrätta med de missvisande resultaten och kunnat konstatera att de är mycket känsliga och kan reagera på mobiltelefon, spolarvätska och dyligt.
3. Jag går på regelbunden kontroll hos Monica Lejman Dahlström Prilab på Nygatan och hon har kunnat konstatera att jag håller mig från alkoholen nu.

Min arbetsgivare träffar mig så gott som dagligen och även våra kunder, som kan vitsorda att min rehabilitering är på rätt väg.

Med vänlig hälsning

Linköping 2008-09-02

"Jan"

Bilaga: Delgivningskvitto underskrivet.

Till: Länsrätten i Östergötland
Box 406
581 04 Linköping

Från: MHF Alkolåslaboratorium
C/o Tomas Jonsson
Videgatan 8
543 32 Tibro

Bakgrund

MHF (Motorförarnas Helykterhetsförbund) är en organisation som har funnits sedan 1926. Vår huvudfokus har alltid varit rattfyllerifrågor och trafiksäkerhet. Idag är vi ansvariga för en korrekt konsumentinformation om de alkolås som finns på den svenska marknaden. MHF är godkänd som organisation för att arbeta med dessa frågor både via NTF och Konsumentverket.

MHF har varit pådrivande när det gäller införandet av en ny standard för alkolåsprodukter så väl nationellt som internationellt inom EU genom organet Cenelec. De alkolås som används inom alkolåsprogrammet för rattfyllerister (s.k. villkorlig körkortsåterkallelse) samt inom kvalitetssäkring i Sverige och EU skall nu mera uppfylla de nya europeiska standarderna EN 50436-1 respektive EN 50436-2. I framtagningen av dessa två standarder har MHF medverkat som tekniskt sakkunniga.

Tomas Jonsson är ansvarig för MHFs testverksamhet av alkolås och alkometrar. Han medverkar också som teknisk sakkunnig och ledamot i Tekniska kommittén för europeisk standard för alkolås via SEK Svensk Elstandard samt CENELEC.

Lars Olov Sjöström, trafiksäkerhetschef och Fil. Dr., är MHF laboratoriets kvalitetsansvarige. Han har varit sekreterare i Regeringens Alkolåsutredningen (SOU 2005:72).

Utredning

Testledaren Tomas Jonsson har gått igenom de händelser som legat till grund för alkolåsklient "Jan" utslutning ur projektet genom undanröjande av den villkorliga återkallelsen. "Jan" har haft alkolås i såväl sin privata bil som i företagets lastbil vilken ägs av "Jan" arbetsgivare AB. De positiva blås som registrerats har samtliga skett i Lastbilen. Jag kan efter samtal och intervju med såväl "Jan" som hans arbetsledare Kjell samt efter laborationer genomförda på MHFs testlaboratorium i Tibro konstatera följande:

Positivt blås den 29/8-07

Vid utandningsprovet som registrerats den 29/8-07 har alkolåset detekterat ett positivt blås med en alkoholhalt på 0,44 promille. Detta blås har skett vid ett återblås och fordonet har gått att starta direkt efter lockouten på 5 minuter.

Under tiden före och direkt efter samma dag har "Jan" blåst över 20 gånger och alkolåset har alla gånger visat noll promille under tiden före och tiden direkt efter det positiva blåset.

Enligt "Jan" skedde detta blås i hans lastbil på jobbet under en arbetsresa mellan Motala och Askersund. Han hade enligt egen utsago ätit någon typ chokladboll eller liknande och därefter sköljt mun med vatten.

Då många bakverk använder olika former av preparat som innehåller alkohol som smakhöjare kan vi inte utesluta att det är just restprodukter från detta bakverk som kontaminerat munhålan och orsakat ett positivt utslag i "Jans" alkolås. Detta trots att "Jan" sköljt munnen med vatten helt enligt punkt 8 i Bilaga 3 i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Dessutom så faller det på sin medicinska orimlighet att "Jan" ena stunden skulle vara spiknykter och 10 minuter senare ha 0,44 promille för att sedan fem minuter senare vara helt nykter. Jag utesluter också möjligheten att det skulle varit någon annan som åkt med "Jan" för att blåsa nykter över 20 gånger och låtit "Jan" blåsa påverkad en gång av 20.

Dokumentation som styrker mitt påstående om kontaminering av munhålan biläggs i form att ett testprotokoll med bilaga nr 1

Positivt blås den 5/2-08

Den 5/2 -08 är tre positiva utandningsprov registrerade i alkolåset med följande promille: 0,37, 0,30 och 0,21 att dessa skulle vara orsakade av något annat än alkohol finns det inget som tyder på. Tvärt om så stärks bilden av att dessa tre blås verkligen har orsakats av en berusad förare. Detta främst om man ser på alkoholens normala förbränningstid i relation till tiden mellan de olika utandningsproven.

Dock kan jag i denna utredning konstatera att det inte är "Jan" som är skyldig till dessa tre blås. Detta har framkommit efter samtal med både "Jan" men också hans arbetsledare Kjell AB. Detta styrks också i den dokumentation som jag erhållit från arbetsgivaren AB.

Enligt "Jan" var han sjukskriven under några dagar då dessa utandningsprov registrerades i alkolåset. Enligt Veckoarbetskortet för "Jan" så skulle han arbetat såväl måndagen den 4 februari som tisdagen den 5 februari mellan kl 04:30-15:30. Båda dessa dagar finns anmärkningen "Sjuk" inskriven i kortet. (se bilaga 2). Detta styrks också från såväl hans arbetsledare Kjell AB som av "Jans" lönebesked där karensdag för sjukfrånvaro är avdragen den 4 februari och sjuklön utbetalad för den aktuella dagen den 5 februari -08. (se bilaga 3)

Dock kan jag konstatera att det, enligt punkt 8 i Bilaga 3 i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, står klart och tydligt att

deltagaren är ansvarig för alla händelser som sker i låset även om någon annan försökt att starta fordonet.

Denna del i viljeförklaringen faller på sin orimlighet när alkolåset är monterat i ett företagsägt större fordon i miljonklassen. Företaget tillåter inte att fordonet står still utan sätter då omgående in vikarier.

Då det i detta fall är styrkt att "Jan" inte varit den som blåst i alkolåset anser jag att han bör frias för dessa positiva utandningsprov. Samma bedömning har för övrigt gjorts av länsrätten i Västernorrlands län när det gäller ett annat mål med liknade förhållande, se dom 2008-10-22 Mål nr 1271-08 (bilaga 4).

Positivt blås den 30/7 -08

Vid utandningsprovet som registrerats den 30/7 2008 har alkolåset detekterat ett positivt blås med en alkoholhalt på 0,51 promille. Detta blås har skett vid ett återblås och fordonet har gått att starta direkt efter lockouten på 8 minuter. Under tiden före har "Jan" blåst 18 gånger och direkt efter har "Jan" blåst 13 gånger med resultatet att alkolåset visat noll promille varje gång.

Enligt "Jan" skedde detta blås i hans lastbil på jobbet under en arbetsresa. Han hade enligt egen utsago denna dag med sig sin son på jobbet och han tog nog något godis från sin sons godispåse. Han har därefter sköljt munnen med vatten.

Då olika former av godis använder olika former av preparat som innehåller alkohol som smakhöjare så är det troligt att det är just restprodukter från dessa som kontaminerat munhålan och orsakat ett positivt utslag i "Jans" Alkolås. Detta trots att "Jan" sköljt munnen med vatten helt enligt punkt 8 i Bilaga 3 i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Dessutom faller det på sin medicinska orimlighet att "Jan" ena stunden skulle vara spiknykter kl 09:36 och kl 09:44 ha kommit upp i en promille på 0,51 samt där efter nyktrat till och redan kl 09:52 varit helt nykter.

Jag utesluter också möjligheten att det skulle varit någon annan som åkt med "Jan" för att blåsa nykter över 30 gånger och låtit "Jan" blås påverkad vid ett tillfälle mitt under en körning.

Slutsats

Jag anser att tillämpningen av Vägverkets föreskrifter om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse här har skett så att det motverkar de grundläggande intentioner som har legat till grund för alkolåsprogrammet och gällande föreskrifter.

Det finns dessutom starka skäl att skyndsamt göra en översyn av föreskrifterna för alkolåsprogrammet mot bakgrund av de praktiska erfarenheter som har gjorts under den pågående försöksverksamheten samt de nya och fördjupade kunskaper om alkolåsens tekniska funktionalitet som vi idag har. När de första föreskrifterna utarbetades var hela verksamheten ny och oprövad i Sverige och jag har förståelse för att man då inte kunde förutse allt. Nu är

det emellertid angeläget att föreskrifterna genomarbetas utifrån de praktiska förutsättningarna så att ett högt förtroende för programmet kan upprätthållas.

Jag kan konstatera att det fortfarande finns en "övertro" på alkoholprodukterna som i många fall överskattats från såväl leverantörer som av handläggare på Vägverket och Länsstyrelsen samt inom rättväsendet. Vi bör ha en mera realistisk inställning som innebär att inte ens de bästa alkoholen ska betraktas som ofelbara i alla situationer.

Hela punkten 8 i Bilaga tre i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse är dåligt underbyggd och leder till uteslutning av klienter inom körkortsprogrammet på rättsvidriga grunder. Detta framgår klart i förarbetet i den skyltfondsrapport om det villkorliga körkortsprogrammet som inom kort kommer presenteras av MHF till vägverket. För att ge en inblick i hur dåligt innehållet i punkt 8 är formulerat så sänder jag med ett testprotokoll som visar konsekvenserna av bra munhygien (se bilaga 5).

Till detta protokoll kan nämnas att det inte någonstans framgår i informationen till körkortsprogrammet s deltagare att man skall undvika Listerin i upp till minst 7 minuter efter det att man sköljt munnen med vatten. Listan på preparat med motsvarande egenskaper kan göras lång enligt våra laborietester. Detta bekräftas även av uppgifter från Statens Kriminaltekniska laboratorium som säger att det finns ett flertal vanligt använda preparat som kan kontaminera munhålan med alkohol i upp till 15 minuter trots att man sköljt med vatten.

Så var sätter vi gränsen skall vi utesluta klienter p.g.a. att de har för bra eller för dålig munhygien eller att de ätit godis vaniljbullar eller något annat gott. Min övertygelse är att lagstiftarnas andemening med uteslutning av klienter i körkortsprogrammet skall tillämpas i fall då de försökt att starta bilen med alkohol i kroppen eller i så hög koncentration som man skulle gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri. Jag ser det som oerhört allvarligt ur rättssäkerhetssynpunkt när klienter av andra, icke-relevanta skäl utesluts ur programmet, vilket ibland leder till förlorat arbete, inkomst och möjlighet till försörjning.

Efter genomgång av "Jans" hela alkohols-logghistorik och bakgrundsfakta via intervjuer och tester så kan jag inte finna något som tyder på att "Jon" försökt att starta fordonet under alkoholpåverkan.

Vid frågor är ni välkomna att hör av er till mig på telefonnummer 070-564 37 36.

Med vänliga hälsningar

Tomas Jonsson
Testansvarig MHFs testlab

Testprotokoll

Datum: 2008 12 15

Testet utfört för: MHF:s VD Tom Bjerver

Uppdrag: kontroll och förekomst av munalkohol och dess tid var på munhålan anses kontaminerad av alkohol efter intag av Punschrulle

Typ av test: Förekomst av munalkohol, "kontaminering" av munhåla vid förtäring eller brukande av produkter eller preparat

Testad produkt/preparat: Punschrulle

Vikt: 48 g

Tillverkare/marknadsförare: Delicato bakverk AB

Bäst före: 08 01 2009

Inköpsställe i Sverige: ICA Nära

Testansvarig: Tomas Jonsson 070-564 37 36 **e-post:** tomas.jonsson@mhf.se

Testutrustning: Dräger Alcotest 6510
Intoximeters Alco-sensor FST

Beskrivning av test:

Detta test har genomförts för att kontrollera förekomsten av munalkohol eller kontaminering av munhålan. Testad produkt har använts enligt instruktionen på förpackningen.

Som testutrustning har använts två olika alkomätare Dräger Alcotest 6510 och Intoximeters Alco-sensor FST. Båda alkomätarna är kalibrerade enligt tillverkarens instruktioner och kontrollerade mot referensinstrumentet Evidenzer med nummer 46-0231

Försökspersonerna har intagit en st. Punschrulle på 48 g. När punschrullen var uppäten och man svalt så inga smulor finns kvar i munnen har första blåsningen utförts. Med följande resultat:

Alkoholmätare	Tid från intag	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
Dräger	Ca 10 sek	0,62 ‰	0,72 ‰	

Därefter har munhålan sköljt med rent vatten och följande prov har lämnats
Tidtagning i nedanstående tabell har startats direkt efter att munhålan sköljts med vanligt vatten.

Resultat:

Alkoholmätare	Tid från sköljning	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
FST	1,00 min	0,16 ‰	0,12 ‰	
Dräger	2,00 min	0,10 ‰	0,10 ‰	
FST	3,00 min	0,06 ‰	0,06 ‰	
Dräger	4,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	

MHF's testlaboratorium

FST	5,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
Dräger	6,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
Dräger	7,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
FST	8,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
Dräger	9,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	
FST	10,00 min	0,00 ‰	0,00 ‰	

Sammanfattning:

Dessa laborietester visar klart att munhålan är kontaminerad i upp till minst 3 minuter efter det att testpersonerna sköljt munnen. Munnen sköljts i enlighet med punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse VVFS 2003:67.

Motorförarnas Helnykterhetsförbund MHF:s laboratorium för certifiering och verifiering av alkohol mätningstrustning

Tomas Jonsson
Test ansvarig

Lars Olov Sjöström
Kvalitetsansvarig

Foretag: **VECKOARBETSTIDSKORT**
 Ort: **W. Gan II**
 Förare/Namn: _____
 Anst nr: _____
 Vecka nr: **0** 2766302
 Avser tiden den **3/2 - 9/2** 20**08**

Veckodag	Ord. arbetstid från/till kl	Arbetslid från/till kl	Raster från/till kl	S:a arb tim	OB-tid vardag	OB-tid helgdag	Övertid tim/min	Traktamente från/till kl	Logi	Billeg-alt. ordn.-nr	Ann./Ant. VILOTID
Söndag											
Måndag	0430 1530			10						SUO	Sjuk
Tisdag	0430 1530			10						SUO	Sjuk
Onsdag											
Torsdag	0430 1530	0430 1530	1	10	1,5					SUO	Lasst term, ÖH lass, Motek, Lasst Mjörnar, v. v. d. s., Elkat, st. ÖH, Lasst kem
Freitag	0430 1530	0430 1530	1	10	1,5					SUO	Lasst kem, ÖH Lass, Motek, V-sten, Lasst Flasket, Träner, Leora, Elkat, Lasst kem
Lördag											
Summa timmar											

Löneuträkning

Grund-vecko-lön	Antal	Summa	OB-tillägg vardagar	OB-tillägg OB-tillägg helg	Antal	Summa	Logi-ersättning	Traktamente	Antal	Summa	Avdrag	Antal	Summa
Premie-komposition				Övertidsers., mott. i tillägg			Övrig kostnadsers.						
Premielön													
Summa													

Handwritten signature

Arbetsgivare
AB

Lönebesked - Kopia

Anställningsnummer 103
Löneperiod: 2008-03-01..2008-03-31
Utbetalningsdatum: 2008-04-25
Bankkontonummer: 8

"Jan"

Löneart	Benämning	Datum/info	Kvantitet	Enhet	A-pris	B-lopp
300	Timplön	Komputb febr	87,50	Tim	112,73	9 863,88
311	OB-ersättning 1 timplön	Komputb febr	13,50	Tim	23,13	312,26
300	Timplön		183,00	Tim	117,90	21 575,70
311	OB-ersättning 1 timplön		24,50	Tim	24,50	600,25
312	Kvalificerat ob-tillägg		10,00	Tim	48,99	490,00
617	Premielön		183,00	Tim	5,00	915,00
332	Övertid 50 % timplön		13,50	Tim	58,95	795,83
350	Karensdag, timplön	04 Feb..04 Feb	-8,00	Tim		
351	Sjuklön dag 2-14, 80% timplön		8,00	Tim	94,32	754,56
353	Sjukfrånvarostatistik, dag 2-14 timplön	05 Feb..05 Feb	-8,00	Tim		
930	Löneförskott, manuellt avdrag	Utbet 2008-03-26				-7 000,00

Betald sem dgr	Ack bruttolön	Skattetabel	Skattegr lö	Bruttolön			
0,00	88 465,07	32,0	35 307,48	35 307,48			
Obetald sem dgr	Ack preliminärskatt	Jamkning	Arbetsgivaravgift	Preliminär skatt			
0,00	-24 856,00		7 524,02	-11 778,00			
Sparad sem dgr	Ack förmån		Förmån	Netto +/-			
0,00	0,00		0,00	-6 959,48			
Arbetad tid	Overtid	Frånvaro	Komptid	Flexitid	Arbetsstidsförk.	Arbetsstidskonto	Nettolön
1 189,00	30,00	-16,00	0tim 0min	0tim 0min	0tim 0min	0,00	16 530,00

Adress

Telefon

Fax

Org nr

LÄNSRÄTTEN I
VÄSTERNORRLANDS LÄN

Länsrättsnotarien J Johansson

DOM
2008-10-22
Meddelad i
Härnösand

Mål nr
1271-08

KLAGANDE

Anders †

Ombud: Advokaten Lars Ekman
Box 184
871 24 Härnösand

MOTPART

Länsstyrelsen i Västernorrlands län
871 86 Härnösand

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västernorrlands läns beslut den 5 maj 2008,
dnr 253-6636-06, 253-1250-06, se bilaga 1

SAKEN

Undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse samt beslut om slutlig återkallelse av körkort enligt körkortslagen (1998:488)

I länsrätten överklagar Anders † länsstyrelsens beslut och yrkar att beslutet att undanröja den villkorliga körkortsåterkallelsen och återkalla hans körkort slutligt ska upphävas. Till överklagandet har fogats läkarintyg, utfärdat av Kjell Antus, legitimerad läkare, specialist i allmänmedicin och anvisningsläkare för alkoholås.

Länsstyrelsen bestrider bifall till överklagandet.

Länsrätten har den 17 september 2008 hållit muntlig förhandling i målet, vid vilken på begäran av Anders † vittnesförhör hållits med Vilmar † före detta arbetsgivare till Anders † Ingvar †, servicetekniker och Daniel † son till Anders †. Förhören har hållits under ed.

Dok.Id 44859

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 314	Backgränd 9	0611-34 98 00	0611-34 98 10	måndag – fredag
871 27 Härnösand		E-post: lansrattenivasternorrland@dom.se		09:00-12:00 13:00-15:00

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Av Regeringsrättens avgörande RÅ 2004 ref. 56 framgår att möjligheten för den enskilde att få ett alkolås monterat i sitt fordon som ett alternativ till körkortsåterkallelse innebär en betydande förmån för honom eller henne. Mot denna bakgrund bör de bedömningar som görs under villkorstiden bygga på restriktivitet vad avser uppfyllandet av de villkor som i lag och övriga föreskrifter samt i tillståndsbeslutet ställts upp för den enskildes utnyttjande av förmånen.

Enligt lagens förarbeten (prop. 1997/98:124 s. 61 f.) ska mer än ett enstaka försök att starta bilen i påverkat tillstånd bedömas som brott mot det avtal som försökspersonen förbundit sig att följa. Ett sådant avtalsbrott visar förutom på att eventuellt startförsök förhindrats även på att förekomsten av alkolås inte hindrat personen från att försöka köra fordonet. Från trafiksäkerhetssynpunkt är det viktigt att strikta villkor för deltagande i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse ställs upp.

Av punkt 8 i viljeförklaringen i ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort (bilaga 3 till VVFS 2003:67) framgår att deltagaren tar ansvar för alla blåsningsregisteringar i alkolåsets minne, även om någon annan försökt starta fordonet.

Anders har vid den muntliga förhandlingen anfört bl.a. följande. Han har haft alkolås i sitt yrkesfordon och i sin personbil. Alkolåset har gett utslag vid tre tillfällen, nämligen den 8 augusti 2006 i personbilen, den 4 februari 2008 i yrkesfordonet samt den 6 mars 2008 i yrkesfordonet. Vid utslaget i personbilen var bilen orörd och han befann sig i Västerås. Vid de två tillfällena för utslagen i yrkesfordonet var han sjukskriven och befann sig i hemmet. Vid båda tillfällena var det sonen David som körde

fordonet. Det föreligger i det närmaste ett strikt ansvar avseende alkolåset för den som beviljats villkorad återkallelse enligt försöksverksamheten. Egentligen ska den som beviljats alkolås anses ha blåst själv när mätaren ger utslag. Det går dock inte att dra ansvaret hur långt som helst. Ett yrkesfordon som en lastbil är förenad med stora kapitalkostnader vilket gör att fordonet måste vara i trafik, trots att han var sjukskriven. Det har också varit omfattande tekniska problem med alkolåsutrustningen. Han har företett läkarintyg som visar att hans alkoholprover sedan den 3 maj 2006 varit utan anmärkning. Han har inte heller druckit alkohol mellan provtagningarna.

Länsstyrelsens företrädare har vid den muntliga förhandlingen anfört bl.a. följande. Det råder ett strikt ansvar för deltagande i försöksverksamheten och deltagaren tar själv det fulla ansvaret för mätningarna. Anders har brutit mot reglerna och bör inte längre vara med i verksamheten. Alkolåset anses som säkert. Det ger inte utslag om det inte funnits alkohol i den luft som blåsts in i mätaren. Alla blåsningar och promilletal registreras i en logg. Under de två år som Anders haft alkolåset har det aldrig kommit till länsstyrelsens kännedom att låset inte skulle fungera. Några tekniska problem med instrumenten har inte heller registrerats. Länsstyrelsen hänvisar till Kammarrätten i Stockholms domar i mål nr 7744-06 och 7859-06.

Vilmar har uppgett bl.a. följande. Anders var anställd hos honom mellan juli 2006 och maj 2008. Anders var sjukskriven den 4 februari och den 6 mars 2008, då Daniel i stället körde lastbilen. Alkolåset i lastbilen hade tekniska problem och måste tömmas på information vid fler tillfällen än normalt. Lastbilen och släpet som Anders körde kostade totalt cirka 550 000 kr. Lastbilen gick i linjetrafik och det var av ekonomiska skäl ett måste att den var i trafik. Daniel berättade för honom att alkolåset hade problem och måste in på service mer än vad som var föreskrivet.

Ingvar _____ har uppgett bl.a. följande. Han arbetar på Dialect i Örn-sköldsvik. Företaget är en godkänd installatör av alkolås och servar även sådana. Generellt har det inte varit några större problem med låsen från Alkolås i Skandinavien AB. Endast vid ett par enstaka fall har handtagen varit för känsliga. Däremot minns han inte att låsen visat fel alkoholutslag. Han minns att det var problem med Anders _____ alkolås i lastbilen. Det fick nollställas ett par gånger. Låset registrerade fel. När man rörde vid handtaget registrerade det ibland fel, vilket han även själv erfor när han testbläste. Låset i lastbilen var mer än genomsnittligt felaktigt och krånglade alldeles för mycket. Daniel _____ besökte Dialect i februari eller mars 2008. Han klagade på att instrumentet var för känsligt. Han berättade även att han hade varit söder ut och att låset gett utslag på alkohol.

Daniel _____ har uppgett bl.a. följande. Han körde lastbilen när Anders _____ var sjukskriven. Anders _____ körde inte lastbilen under sjuk-skrivningen. Den 4 februari 2008 åkte han från Sundsvall till Västerås. När han kom till Västerås och skulle gå och lägga sig ville han ha fordonet igång så länge som möjligt för att värmaren i bilen skulle ge värme så länge som möjligt under natten. När han borstat tänderna och sköljt munnen med Listerine begärde alkolåset att han skulle blåsa. Instrumentet gav alkoholutslag. Han väntade fem minuter och blåste därefter varpå han fick igång fordonet. Han tänkte inte på att han sköljt munnen med munvattnet när han blåste. Med 1,99 promille i blodet, som utslaget visade, hade han inte hittat till mätaren. Den 6 mars 2008 var han i Bergsåker utanför Sundsvall och skulle lossa last när instrumentet begärde att han skulle blåsa. Det blev åter fel. Han väntade tio minuter och blåste igen, varpå fordonet startade utan problem. Han vet inte varför instrumentet gav utslag. Allmänt har det varit mycket problem med instrumentet. Ibland har det visat att han blåst för hårt eller löst, innan han överhuvudtaget hunnit blåsa.

Länsrätten gör följande bedömning.

Fråga i målet är om det finns skäl att bortse från de misslyckade startförsöken den 8 augusti 2006, den 4 februari 2008 och den 6 mars 2008. Av utredningen i målet framgår inte annat än att Anders [redacted] vid de två tillfällena när utrustningen gav utslag i lastbilen var sjukskriven och befann sig i hemmet och att det var hans son Daniel [redacted] som framförde fordonet vid tillfällena och även blåste i lastbilens alkolås den 2 februari och den 6 mars 2008 och att detta skedde i Västerås respektive i Bergsåker. Vidare framgår att lastbilen, som ägdes av Anders [redacted] före detta arbetsgivare, av ekonomiska skäl måste vara i trafik, oaktat om Anders [redacted] själv kunde framföra den eller inte. Av ingivet läkarutlåtande framgår att Anders [redacted] sedan den 3 maj 2006 lämnat blodprover vid nio tillfällen, vilka varit utan anmärkning och att de prover han lämnat inte ger anledning att ifrågasätta hans pålitlighet i nykterhetshänseende. Mot bakgrund av det ovan redovisade samt vid en sammantagen bedömning av vad som i övrigt förekommit i målet finner länsrätten att de två misslyckade startförsöken som gjordes den 2 februari och den 6 mars 2008 inte bör påverka Anders [redacted] deltagande i försöksverksamheten. Med hänsyn härtill och då det tidigare misslyckade startförsöket i personbilen den 8 augusti 2006 inte föranlett undanröjande av den villkorliga körkortsåterkallelsen, bör denna nu inte undanröjas. Anders [redacted] överklagande ska därför bifallas.

DOMSLUT

Länsrätten bifaller Anders [redacted] överklagande och upphäver länsstyrelsens beslut den 5 maj 2008.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3109/1C)

Ingela Berggren

Testprotokoll

Datum: 2008-12-15

Testet utfört för: MHF:s VD Tom Bjerver

Uppdrag: kontroll och förekomst av munalkohol och dess tid var på munhålan anses kontinuerad av alkohol efter intag av Listerine

Typ av test: Förekomst av munalkohol, "kontaminering" av munhåla vid förtäring eller brukande av produkter eller preparat

Testad produkt/preparat: Fluoride Listerine

Volym: 500 ml

Tillverkare/marknadsförare: Pfizer AB

Bäst före: 01/2010

Inköpsställe i Sverige: Apoteket

Testansvarig: Tomas Jonsson 070-564 37 36 **e-post:** tomas.jonsson@mhf.se

Testutrustning: Dräger Alcotest 6510
Intoximeters Alco-sensor FST

Beskrivning av test:

Detta test har genomförts för att kontrollera förekomsten av munalkohol eller kontaminering av munhålan. Testad produkt har använts enligt instruktionen på förpackningen.

Som testutrustning har använts två olika alkomätare: Dräger Alcotest 6510 och Intoximeters Alco-sensor FST. Båda alkomätarna är kalibrerade enligt tillverkarens instruktioner och kontrollerade mot referensinstrumentet Evidenzer med nummer 46-0231

Försökspersonerna har enligt tillverkarens beskrivning sköljt munnen med 20 ml (en full kapsyl) i 30 sekunder. Därefter har vätskan spottats ut och munnen sköljts med rent vatten. Tidtagning i nedanstående tabell har startats direkt efter att munhålan sköljts med vanligt vatten.

Resultat:

Alkoholmätare	Tid från sköljning	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
Dräger	1,00 min	3,72 ‰	1,78 ‰	
FST	2,00 min	2,44 ‰	1,04 ‰	
Dräger	3,00 min	1,01 ‰	0,74 ‰	
FST	4,00 min	0,72 ‰	0,32 ‰	
Dräger	5,00 min	0,45 ‰	0,23 ‰	
FST	6,00 min	0,32 ‰	0,12 ‰	
Dräger	7,00 min	0,22 ‰	0,10 ‰	
FST	8,00 min	0,09 ‰	0,10 ‰	
Dräger	9,00 min	0,08 ‰	0,12 ‰	
FST	10,00 min	0,06 ‰	0,00 ‰	

MHF's testlaboratorium

Sammanfattning:

Dessa laborietester visar klart att munhålan är kontaminerad i upp till minst 10 minuter efter det att testpersonerna sköljt munnen. Brukandet av produkten har skett enligt tillverkarens instruktion. Därefter har munnen sköljts i enlighet med punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse VVFS 2003:67.

Motorförarnas Helykterhetsförbund MHF:s laboratorium för certifiering och verifiering av alkohol mätningstrustning

Tomas Jonsson
Test ansvarig

Lars Olov Sjöström
Kvalitetsansvarig

LÄNSRÄTTEN I
ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Mari Upphagen

DOM
2009 -02- 04
Meddelad i
Linköping

Mål nr
3653-08
Rotel 3

KLAGANDE

"Jan"

MOTPART

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut den 16 oktober 2008

SAKEN

Undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, LFVK, samt beslut om slutlig återkallelse av körkort enligt körkortslagen (1998:488), KkL

Genom det överklagade beslutet undanröjde länsstyrelsen sitt tidigare beslut om villkorlig återkallelse samt återkallade slutligt i "Jan" körkort och bestämde spärrtiden till 18 månader.

"Jan" överklagar länsstyrelsens beslut och yrkar att beslutet att undanröja den villkorliga körkortsåterkallelse och återkalla hans körkort slutligt ska upphävas.

Länsstyrelsen vidhåller sitt beslut och yrkar att överklagandet ska avslås.

Länsrätten har den 2 februari 2009 hållit muntlig förhandling i målet.

DOMSKÄL

Av 6 § LFVK framgår att för deltagande i försöksverksamheten gäller en villkorstid om två år. Körkortsinnehavaren ska under denna tid iaktta föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav.

Dok.Id 72608

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 406	Brigadgatan 3	013-25 10 00	013-25 11 40	måndag – fredag
581 04 Linköping		E-post: lansratteniostergotland@dom.se		09:00 - 12:00 13:00 - 15:00

Enligt 8 § samma lag ska länsstyrelsen utöva tillsyn över deltagarna i försöksverksamheten. Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § ska den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning. När spärrtid bestäms med anledning av ett körkortsingripande ska villkorstid då körkortet varit återkallat villkorligt inte räknas av. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

Av 5 kap. 3 § 1 KkL framgår att ett körkort ska återkallas om körkortshavaren har brutit mot 1 § andra stycket, 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Enligt 6 § samma kapitel ska, om körkortet återkallas, i sådant fall spärrtid bestämmas.

I 2 § förordningen (1998:1822) om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, m.m. anges att Vägverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av LFVK.

Av 3 § 3 Vägverkets föreskrifter om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (VVFS 2003:67) framgår att till en ansökan om deltagande i försöksverksamhet med alkohol ska fogas en förklaring enligt bilaga 3 i vilken sökanden förklarar sig villig att följa de särskilda villkor för fortsatt innehav av förarbehörighet som gäller enligt LFVK. Sökanden ska upplysas om att underlåtenhet att iaktta villkoren som regel medför att den villkorliga körkortsåterkallelsen undanröjs och att frågan om körkortsingripande då tas upp till förnyad prövning.

I bilaga 3 till nämnda föreskrifter finns en viljeförklaring till ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort. Det framgår där att deltagaren är villig att följa de särskilda villkor som anges

nedan och som gäller för att han eller hon ska medges villkorlig återkallelse av körkortet och få delta i försöksverksamheten.

Av punkt 8 i viljeförklaringen i ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort (bilaga 3 till VVFS 2003:67) framgår att deltagaren tar ansvar för alla blåsningar som registreras i alkoholåsets minne, även om någon annan försökt starta fordonet. Deltagaren är medveten om att mer än ett enstaka startförsök med otillåten alkoholkoncentration som regel leder till att den villkorliga återkallelsen undanröjs. För att undvika att tillfällig munalkohol registreras i alkoholåsets minne förstår deltagaren att han eller hon ska skölja munnen med rent vatten före varje blåsning.

Enligt förarbetena till LFVK (prop. 1997/98:124 s. 61 f.) ska mer än ett enstaka försök att starta bilen i påverkat tillstånd bedömas som brott mot det avtal som försökspersonen förbundit sig att följa. Ett sådant avtalsbrott visar förutom på att eventuellt startförsök förhindrats även på att förekomsten av alkohol inte hindrat personen från att försöka köra fordonet. Från trafiksäkerhetssynpunkt är det viktigt att strikta villkor för deltagande i försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse ställs upp.

Av Regeringsrättens avgörande RÅ 2004 ref. 56 framgår att möjligheten för den enskilde att få ett alkoholåset monterat i sitt fordon som ett alternativ till körkortsåterkallelse innebär en betydande förmån för honom eller henne. Mot denna bakgrund bör de bedömningar som görs under villkorstiden bygga på restriktivitet vad avser uppfyllandet av de villkor som i lag och övriga föreskrifter samt i tillståndsbeslutet ställts upp för den enskildes utnyttjande av förmånen.

Skriftlig utredning

"Jan" har anfört bl.a. följande. Den 30 juli 2008 var han på väg från Vadstena till Skänninge när han underkändes. Han hade då kört sedan klockan halv fem på morgonen utan några problem. Den enda förklaringen till underkännandet är att han sköljt munnen för dåligt eller att det var EMC-störning utifrån. Han har åkt till arbetet i sin personbil varje dag utan problem. Det har aldrig heller varit några problem för honom att starta lastbilen på morgonen. Under tiden med alkohol har han levt helt nyktert. Eftersom han är familjeförsörjare för fem personer är han i stort behov av sitt körkort. Han arbetar som lastbilschaufför och utan körkort blir han arbetslös, eftersom hans arbetsgivare inte kan erbjuda honom något annat arbete. – "Jan" åberopar utlåtande av Tomas Jonsson.

I utlåtande den 28 december 2008 har Tomas Jonsson, expert på alkohol i Motorförarnas Helnykterhetsförbund, anfört bl.a. följande. Han har gått igenom de händelser som legat till grund för "Jan" utslutning ur alkoholprojektet genom undanröjande av den villkorliga återkallelsen. "Jan" har haft alkohol i såväl sin privata bil som arbetsgivarens lastbil. Samtliga positiva blåsningar har skett i lastbilen. Både före och direkt efter de positiva blåsningar som skedde den 29 augusti 2007 och den 30 juli 2008 hade "Jan" ett stort antal blåsningar som inte uppmätte någon alkoholkoncentration i utandningsluften. Han hade direkt innan de positiva blåsningarna ätit någon typ av bakverk respektive godisbit och därefter sköljt munnen med rent vatten. Många bakverk och godsaker innehåller alkoholpreparat som smakförhöjare och det kan därför inte utslutas att det var dessa godsaker som kontaminerade "Jan" munhåla och därvid orsakade positiva utslag i alkoholset. Beträffande de tre positiva blåsningarna den 5 februari 2008 finns inget som tyder på att dessa har orsakats av annat än en berusad förare. "Jan" var dock sjukskriven den aktuella dagen, vilket styrks av veckoarbetstidskort och lönebesked. Tomas Jonsson anser, efter genomgång av "Jan" hela

alkolåslogghistorik, bakgrundsfakta via intervjuer och tester, att det inte finns något som tyder på att "Jan" försökt att starta fordonet under alkoholpåverkan. – Till utlåtandet har bifogats testprotokoll från undersökningar av alkomätarens utslag efter intag av punschulle respektive Listerine, dom från till Länsrätten i Västernorrlands län (mål 1271-08) samt veckoarbetstidskort och lönebesked för "Jan".

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande. Det överklagade beslutet fattades då det under villkorstiden registrerats fem otillåtna startförsök med minst en tömning emellan. Länsstyrelsen har därmed följt den praxis som finns. Den som deltar i alkolåsprojektet är ansvarig för samtliga startförsök och blåsningar, även de som gjorts av annan person. Det ska, enligt länsstyrelsens mening, vara mycket speciella omständigheter och skäl för annan bedömning. Det är lydelsen i den nu gällande viljeförklaringen som gäller, varför länsstyrelsen inte kan göra en annan bedömning. Länsstyrelsen påpekar att reglerna som idag gäller för deltagande i alkolåsprojektet, som alltså är ett försöksprojekt, kan tyckas fyrkantiga men är dock fortfarande gällande varför länsstyrelsen vidhåller sitt beslut.

Muntlig utredning

Vid den muntliga förhandlingen har, utöver vad som tidigare framkommit skriftligen, anförts bl.a. följande.

"Jan": Han arbetar ensam och det har därför inte funnits möjlighet för någon annan att blåsa i alkolåset åt honom. Det har hänt att alkolåset uppmanat honom att blåsa hårdare, trots att lastbilen varit avstängd och han då inte ska behöva blåsa. Han fick besked om att detta kan bero på störningar från andra apparater i lastbilen. Han kan inte ta ansvar för de felblåsningar som gjorts i lastbilen när han bevisligen har varit sjuk och inte arbetat. Arbetsgivaren kan inte låta lastbilen stå bara för att han är sjuk. Han lever helt nyktert.

Länsstyrelsen: Alkolåsprojektet är ett försöksprojekt. En person som går med i projektet och beviljas alkolås är medveten om de villkor som uppställs och vilka förutsättningar som finns. Denne får information om att länsstyrelsen inte vet vem som faktiskt blåser i alkolåset. Information lämnas också om att det är den som registrerats för alkolåset som är ansvarig för varje blås, trots att det kan ha utförts av någon annan. Den viljeförklaring som undertecknas av medverkande i alkolåsprojektet gäller.

Länsrätten gör följande bedömning.

Länsrätten finner inte skäl att ifrågasätta de faktiska uppgifter som presenterats i utlåtandet från Tomas Jonsson. Utöver dessa uppgifter har i målet även framförts misstankar om att alkolåsen kan påverkas av annan teknisk utrustning i bilen. Det kan sålunda konstateras att de alkolås som i dag används i vissa situationer inte synes vara helt tillförlitliga, vilket förstås är mycket olyckligt. Mot detta måste dock följande ställas. Grovt rattfylleri är ett mycket allvarligt trafikbrott som enligt 5 kap. 3 § KkL medför att ett körkort skall återkallas och att en spärrtid om minst ett år skall bestämmas (5:6 KkL). Försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse är sålunda ett undantag från nämnda huvudregel och en betydande förmån för de som beviljats delta. Denna förmån måste dock omgärdas av mycket stränga villkor för att inte äventyra trafiksäkerheten m.m. Även i förarbetena till lagstiftningen och i praxis har uttalats att det är viktigt att strikta villkor för deltagande i försöksverksamheten med villkorlig återkallelse ställs upp och att de bedömningar som görs under villkorstiden ska bygga på restriktivitet.

"Jan" har i viljeförklaring bl.a. förklarat sig villig att ta ansvar för samtliga blåsningar i alkolåsets minne, även om någon annan försökt starta fordonet. Han har efter misslyckade startförsök i september 2007 erinrats av länsstyrelsen om att ytterligare misslyckade försök skulle kunna medföra att hans deltagande i försöksverksamheten omprövades.

"Jan" har genom de misslyckade startförsöken därefter inte uppfyllt de villkor som uppställts i försöksverksamheten. Länsrätten anser därmed att länsstyrelsen haft fog för sitt beslut att undanröja den villkorliga körkortsåterkallelsen och istället återkalla körkortet. Den av länsstyrelsen bestämda spärrtiden får anses vara väl avvägd med hänsyn till det bakomliggande trafikbrottet och övriga omständigheter i målet. Såsom länsstyrelsen funnit ska den tid som "Jan" körkort varit återkallat innan beslutet om villkorlig körkortsåterkallelse avräknas. Överklagandet bör därför avslås.

DOMSLUT

Länsrätten avslår överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1D).

Tomas Fredén

I avgörandet har deltagit rådmannen Tomas Fredén, ordförande, samt nämndemännen Gun Axelsson, Elsie Blomberg och Sten-Åke Karlsson. Från domen är Gun Axelsson och Elsie Blomberg skiljaktiga, se protokollsbilaga.

Gun Axelssons och Elsie Blombergs skiljaktiga mening

Av utlåtande från Tomas Jonsson framgår att de alkoholås som i dag används, i vissa situationer inte är helt pålitliga. Av utredningen i målet framgår vidare att "Jan" var sjukskriven vid de tre tillfällen när utrustningen gav utslag i lastbilen den 5 februari 2008. Vidare framgår att lastbilen, som ägs av "Jan", arbetsgivare, av ekonomiska skäl måste vara i trafik, även om "Jan" inte själv kunde framföra den. Mot bakgrund av detta samt till vad som i övrigt förekommit i målet anser vi att de positiva utandningsprov som gjorts i lastbilen inte bör påverka "Jan" deltagande i försöksverksamheten. Med hänsyn härtill bör "Jan" överklagande bifallas och länsstyrelsens beslut upphävas.

KLAGANDE

"Jan"

MOTPART

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Länsrättens i Östergötlands län dom den 4 februari 2009 i mål nr 3653-08, se bilaga A

SAKEN

Undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse samt återkallelse av körkort enligt körkortslagen (1998:488)

"Jan"

överklagar länsrättens dom och yrkar att beslutet att undanröja den villkorliga körkortsåterkallelsen och återkalla hans körkort slutligt ska upphävas. Han anför bl.a. följande. Han har gjort allt i sin makt för att fullfölja sina åtaganden. Det som föranlett länsstyrelsens anmärkningar har legat utanför hans roll att påverka och han bör inte lastas för detta. Under sin tid med alkohol har han levt helt nykter. Som familjeförsörjare för två vuxna och fem barn är han i behov av sitt körkort och eftersom han arbetar som lastbilschaufför blir han arbetslös om han inte får behålla körkortet då arbetsgivaren inte kan erbjuda honom något annat arbete. – "Jan" åberopar veckoarbetstidskort, lönebesked från arbetsgivare, intyg från vikarien Sven [redacted] daterat den 13 mars 2009 samt utlåtande med bilagor den 28 december 2008 av Tomas Jonsson, ansvarig för Motorförarnas Helnykterhetsförbunds testverksamhet av alkohol och alkometrar.

- Klaganden/ombudet
- Motparten/ombudet
- Skatteverket
- Länsstyrelsen
- Länsrätten
- Allmänna ombudet

- För kännedom
- För verkställighet
- För delgivning

för utdel. delg.

Dok.Id 73751

Postadress
Box 2203
550 02 Jönköping

Besöksadress
Slottsgatan 5

Telefon
036-15 65 00
E-post: kammarrattenijonkoping@dom.se

Telefax
036-16 19 68

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-11:30
13:00-15:00

Länsstyrelsen bestrider bifall till överklagandet och hänvisar till vad styrelsen anfört i länsrätten.

DOMSKÄL

Kammarrätten finner skäl att meddela prövningstillstånd.

I målet tillämpliga bestämmelser framgår av länsrättens dom.

Möjligheten för den enskilde att få ett alkolås inmonterat i sitt fordon som ett alternativ till att få sitt körkort återkallat är en betydande förmån för honom eller henne. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till att det är fråga om en försöksverksamhet, har det i såväl förarbeten som i praxis uttalats att det från trafiksäkerhetssynpunkt är viktigt att strikta villkor för deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse ställs upp och att de bedömningar som görs under villkorstiden ska bygga på restriktivitet (jfr prop. 1997/98:124 s. 60 ff., RÅ 2004 ref. 56 och RÅ 2006 not. 102).

I den viljeförklaring som "Jan" skrivit under framgår att han ansvarar för alla blåsningar även om någon annan försökt starta fordonet med alkolås. Vidare framgår att han är medveten om att mer än ett enskilda startförsök med otillåten alkoholkoncentration som regel leder till att den villkorliga återkallelsen undanröjs.

"Jan" alkolås har registrerat misslyckade startförsök vid fem olika tillfällen på grund av för höga alkoholvärden. Samtliga registrerade startförsök avser arbetsgivarens lastbil.

Beträffande de tre misslyckade startförsöken som ägde rum den 5 februari 2008 i lastbilen kan konstateras att "Jan" genom intyg från vikarien Sven , lönebesked och veckoarbetstidskort har visat att han var sjuk och inte var på arbetsplatsen nämnda dag samt att det inte

var han som försökte starta fordonet. Såsom tidigare nämnts ansvarar dock "Jan" enligt viljeförklaringen för alla blåsningar även om någon annan försökt starta fordonet med alkolås. "Jan" arbetar som lastbilschaufför och har haft möjlighet att fortsätta arbetet med hjälp av det alkolås som installerats i den lastbil han kör och som ägs av arbetsgivaren. Han har emellertid inte haft inflytande över om fordonet använts eller ej eftersom fordonet ingått i den verksamhet i vilken han arbetar och inte varit avsett endast för honom. Fordonet har således använts även när "Jan" inte varit närvarande varför han inte kunnat påverka vem som startade fordonet med alkolås. "Jan" har därmed inte fullt ut kunnat fullfölja sitt ansvar för blåsningarna. Under angivna förhållanden bör "Jan" inte hållas ansvarig för de positiva blåsningarna den 5 februari 2008. Dessa startförsök bör därför inte påverka "Jans" deltagande i försöksverksamheten.

Såväl den 29 augusti 2007 som den 30 juli 2008 har emellertid misslyckade startförsök registrerats för vilka blåsningar "Jan" är ansvarig. Han kan därför inte anses ha iakttagit de villkor som gäller för att få delta i försöket med villkorlig körkortsåterkallelse. Eftersom fråga är om mer än ett enstaka försök föranleder dessa misslyckade startförsök i sig undanröjande av den villkorliga körkortsåterkallelsen. Det saknas skäl att ändra länsrättens dom. Anledning saknas även att ändra den av länsstyrelsen bestämda spärrtiden.

DOMSLUT

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.

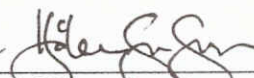
Kammarrätten avslår överklagandet.

Mot beslutet att meddela prövningstillstånd för talan inte föras.

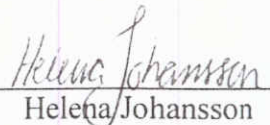
HUR MAN ÖVERKLAGAR i övrigt, se bilaga B (formulär 1).

Lennart Velinder

Håkan Lundgren
referent

Helena Johansson

Föredragande: Anna-Sara Lindfors

PROTOKOLL

2009-11-27

Stockholm

Mål nr 3613-09

Avdelning I

NÄRVARANDE REGERINGSRÅD

Dexe

FÖREDRAGANDE och PROTOKOLLFÖRARE

Regeringsrättssekreteraren Hancock Bruhn

KLAGANDE

"Jan"

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 4 maj 2009 i mål nr 537-09

SAKEN

Körkort; fråga om prövningstillstånd

Målet föredras.

Regeringsrätten fattar beslut.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS BESLUT

För att Regeringsrätten ska pröva ett överklagande i ett mål av detta slag krävs prövningstillstånd. Prövningstillstånd kan ges av två skäl. Det första skälet är att ett avgörande i målet är viktigt för ledningen av rättstillämpningen. Det andra skälet är att det finns synnerliga skäl för en prövning, som att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag. Bestämmelserna om prövningstillstånd finns i 36 § första stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Dok.Id 82645

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

REGERINGSRÄTTEN

PROTOKOLL

Mål nr 3613-09

2

Regeringsrätten finner att det inte har kommit fram skäl att meddela
prövningstillstånd.

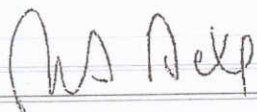
REGERINGSRÄTTENS BESLUT

Regeringsrätten meddelar inte prövningstillstånd. Kammarrättens avgörande står
därmed fast.

Christina Hancock Bruhn

Uppvisat och lämnat för expediering 2009-11-27

2008-08-04

Dnr
253-24394-2006

Inger Starkenberg
013 - 19 61 21

"Kjell"

Omrövning av villkorlig körkortsåterkallelse samt omrövning av körkortinnehav

Körkort BECE villkorskod 105

Du har genom beslut den 14 december 2006 beviljats villkorlig körkortsåterkallelse.

Under den del av villkorstiden som nu förflutit har misslyckade startförsök registrerats vid tre tillfällen.

Den 17 april 2007 och den 29 juli 2008 har du tömt alkolåset på information. Därvid har framkommit att det vid tre startförsök registrerats för hög promillenivå enligt följande:

<i>Startförsök</i>	<i>Alkoholkoncentration</i>
22 mars 2007	0,29 och 0,30 promille
10 juli 2008	0,22 promille

Du har den 19 april 2007 informerats om att ytterligare misslyckade startförsök leder till undanrövande av den villkorliga återkallelsen.

Efter det att fordonet inte kunnat startas den 10 juli 2008 har du i skrivelse den 31 juli 2008 anfört att bilen inte kunnat startas på grund av att du och din sambo innan starten använt våtservetter och att bilen kunnat startas efter en kort stund..

Av 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse framgår bl a att körkortsinnehavaren under villkorstiden skall iaktta meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkolås och att genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt.

Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsgripande tas upp till förnyad prövning. När spärrtiden bestäms med anledning av ett körkortsgripande skall villkorstid då körkortet varit återkallat villkorligt inte räknas av. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

2008-08-04

Dnr
253-24394-2006

Med hänsyn till vad som framkommit i ärendet överväger länsstyrelsen att undanröja den villkorliga återkallelsen och ta upp frågan om körkortsingripande till förnyad prövning .

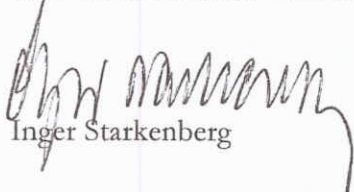
Ditt körkort återkallades tills vidare den 12 oktober 2006 varvid giltighetstiden för beslutet bestämdes till tolv månader. Eftersom du nu genom lagakraftvunnen dom fällt till ansvar för grovt rattfylleri överväger Länsstyrelsen att återkalla ditt körkort slutligt med stöd av 5 kap 3§ 1 körkortlagen.

Vid denna prövning kommer vid bestämmande av spärrtidens längd den tid under vilket körkortet varit villkorligt återkallat inte tillgodoräknas dig utan en omräkning av när spärrtiden löper ut kommer att ske.

Du föreläggs att yttra dig över det anförda. Svaret skall vara skriftligt och ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 25 augusti 2008. Även om du inte yttrar dig kan Länsstyrelsen komma att fatta ett beslut i ärendet.

Av yttrandet skall det framgå om du medger eller motsätter dig ett körkortsingripande.

OBS! Även om du inte svarar i ärendet skall du skicka in bifogat delgivningskvitto med din underskrift till Länsstyrelsen.

Inger Starckenberg

Bifogas

Blankett för yttrande
Utdrag ur körkortslagen
Alkolåslogg

Kopia för kännedom till
Monica Lejman Dahlström Prilab Nygatan 31 B 592 19 LINKÖPING

ALKOLÅS i Skandinavien AB

Lärjungevägen 6
136 69 Haninge
08-776 18 05

Client Event Log Highlight

Client Name : "Krell"
Address:

Zip Code:

Transaction Date: 2008-07-29
Transaction Number: 10505703001606
Transaction Type: Monitor
Program Number: 10505702000073
Drivers License: .
Install Date: 2006-12-19
Date of Birth: 1946-07-23
Gender:
Home Center: 105057
Device Type : WR2
Serial Number: 083263

Date	Time	Event
2008-07-13	16:31:08	Motor igång
2008-07-13	16:31:08	Påbörjat körläge
2008-07-13	16:40:33	Återtest begärd
2008-07-13	16:40:44	Rullande Godkand BAC 000
2008-07-13	17:14:19	Återtest begärd
2008-07-13	17:14:29	Rullande Godkand BAC 000
2008-07-13	17:28:37	Tändning avstängd
2008-07-13	17:28:43	Motor avstängd
2008-07-13	17:31:43	Lämnar körläge
2008-07-13	20:03:19	Handenhet ansluten
2008-07-13	20:05:17	*** Stillastaende Underkand BAC 022
2008-07-13	20:05:17	PÅBÖRJAD KORT LOCKOUT
2008-07-13	20:10:16	Exit Lockout
2008-07-13	20:10:27	Stillastaende Godkand BAC 000
2008-07-13	20:10:29	Tändning på
2008-07-13	20:10:36	Motor igång
2008-07-13	20:10:36	Påbörjat körläge
2008-07-13	20:18:44	Återtest begärd
2008-07-13	20:18:55	Rullande Godkand BAC 000
2008-07-13	20:44:58	Återtest begärd
2008-07-13	20:45:12	Rullande Godkand BAC 000

End Of Log

Client Program Data

Name: ! "Krell"
 Drivers License:

Install Date: 2006-12-19
 Anticipated Termination Date:

Program Number: 10505702000073

	Date	Type	Days	Distance	Pass	Warn	Fail	Total Test	High Fail	Extended Missed Retest	Failed Retest	Power On/Off	Start Violation	Emergency Override	Lockout
1	2006-12-19	Install	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	2007-02-13	Monitor	56	5699	461	0	0	461	0	0	0	0	0	0	0
3	2007-04-17	Monitor	63	3464	690	0	2	692	0	0	0	0	0	0	2
4	2007-06-19	Monitor	63	2886	649	0	0	649	0	0	0	0	0	0	0
5	2007-08-20	Monitor	62	3586	831	0	0	831	0	0	0	0	0	0	0
6	2007-10-22	Monitor	63	3204	807	0	0	807	0	0	0	0	0	0	0
7	2007-11-27	Monitor	36	1423	389	0	0	389	0	0	0	0	0	0	0
8	2008-01-29	Monitor	63	2577	677	0	0	677	0	0	0	0	0	0	0
9	2008-03-25	Monitor	56	1918	584	0	0	584	0	0	0	0	0	0	0
10	2008-05-27	Monitor	63	3509	827	0	0	827	0	0	0	0	0	0	0
11	2008-07-29	Monitor	63	3661	797	0	1	798	0	0	0	0	0	0	1
Total:			588	31927	6712	0	3	6715	0	0	0	0	0	0	3

Copyright 2003-2005

Transaction within the last 30 days are subject to audit revisions

2008-08-05 (yyyy-mm-dd)

Client Profile
The Search Returned 1 Record(s)

Search By: Drivers License

Client Name	Program Number	Drivers License	Plate	Device	Install Date	Next Appointment Date	End Date
1 "Kroll"	10505702000073	4	eee149	WR2	2006-12-19	2008-09-24	

Copyright 2003-2005

Transaction within the last 30 days are subject to audit revisions

Länsstyrelsen Östergötland
Trafikenheten
581 86 LINKÖPING

Ang. Körkort B, 4 / fillkorskod 105

Söndagen den 13 juli 2008 drabbades jag av en underkänd blåsning i mitt alkolås straxt efter klockan 20.00 på kvällen.

Jag hade använt bilen som vanligt hela söndagen och avslutade dagen, att tillsammans med min sambo, åka till Norrköping och se fotboll. Efter avslutad match gick vi till bilen för hemfärd. Eftersom vi varit borta från bilen mer än två timmar erfordrades en kallstart av alkolåset. Under tiden som vi väntade på att låset skulle bli uppvärmt tog jag och min sambo var sin våtservett och tvättade av oss, eftersom det var ganska varmt den kvällen. (Bifogar den typ av våtservett som vi använde).

Döm om min förvåning när jag blåste i låset och fick signal att "blåsningen" ej var godkänd. Jag blev helt ställd och väntade de minuter som erfordrades och gjorde en ny "blåsning". Den andra "blåsningen" var godkänd. Jag gjorde ingen sköljning av munnen emellan den första och andra "blåsningen" eftersom jag uppfattade att det hela måste ha varit våtservetternas fel.

Med anledning av det inträffade är min förhoppning att jag skall få fortsätta med mitt alkolås tiden ut.

2008-07-31

Med vänlig hälsning

" Kjell "

Postadress:	Telefon:	Telefax:
		E-post:

"Kelli"

Beslut om undanröjande av villkorlig körkortsåterkallelse samt beslut om slutlig återkallelse av körkort

Körkort ABE CE villkorskod 105

Beslut

Länsstyrelsen undanröjer beslutet om villkorlig återkallelse.

Länsstyrelsen återkallar ditt körkort och bestämmer spärrtiden till **tolv månader**

Spärrtiden räknas från dagen för delgivning av detta beslut, eller om du dessförinnan har lämnat ifrån dig körkortet till Länsstyrelsen, från dagen för överlämnandet. Från spärrtiden skall dock avräknas den tid ditt körkort varit återkallat innan beslutet om villkorlig körkortsåterkallelse, *d v s 2 månader och 12 dagar*. Resterande tid *om 9 månader och 18 dagar* räknas från den dag du delges detta beslut.

Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

Författningsrum

5 kap. 3 § 1 och 6 § körkortslagen samt 6 och 8 §§ lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen återkallade i beslut den 12 oktober 2006 ditt körkort tills vidare på grund av misstänkt grovt rattfylleri. Giltighetstiden för beslutet bestämdes till tolv månader räknat från den 2 oktober 2006 och gällde t o m den 2 oktober 2007. Den 14 december 2006 beslutade Länsstyrelsen, efter ansökan från dig, att villkorligt återkalla ditt körkort.

Vid tömning av alkolåset har det framkommit att du vid tre tillfällen inte kunnat starta bilen på grund av att du har haft alkohol i utandningsluften. Den 19 april 2007 underrättades du om att flera startförsök kan leda till att den villkorliga återkallelsen undanröjs. Härefter har ytterliga ett startförsök registrerats.

Startförsök

22 mars 2007
13 juli 2008

Alkoholkoncentration

0,29 promille och 0,30 promille
0,22 promille

2008-10-09

Dnr
253-24394-2006

Du har den 4 augusti 2008 underrättats om att Länsstyrelsen överväger att undanröja den villkorliga återkallelsen och slutligt återkalla ditt körkort.

Länsstyrelsen har tagit del av ditt yttrande i ärendet där du motsatt dig undanröjande av den villkorliga återkallelsen på grund av ditt behov av körkort. Det misslyckade startförsöket den 13 juli 2008 anser du ha berott på att du och din sambo, innan starten, använt våtservetter bl a innehållande alkohol och den 22 mars 2007 på att du innan start fyllt på spolarvätska.

Läkarintyg benämnt I inkom till länsstyrelsen den 23 september 2008.

Motivering

Enligt 8 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortåterkallelse skall Länsstyrelsen utöva tillsyn över deltagarna i försöksverksamheten.

Av 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse framgår bl a att körkortsinnehavaren under villkorstiden skall iakttä meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkolås och att genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt. Av lagens förarbeten framgår bland annat att mer än ett försök att starta bilen i påverkat tillstånd bör bedömas som ett brott mot det avtal försökspersonen förbundit sig att följa. Ett sådant avtalsbrott visar förutom på att eventuellt startförsök förhindrats även på att förekomsten av alkohol inte hindrat personen från att försöka köra fordonet. Även andra brott som visar att personen inte vill rätta sig efter de regler som gäller för försöket - t ex att köra med annan bil - skall föranleda att försökspersonen utesluts ur försöket.

Av 10 § Vägverkets föreskrifter om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse framgår att det inte är tillåtet att genom systematiska startförsök använda alkolåset för att utvärdera hur mycket alkohol som kan intas utan att alkolåset hindrar start av motorn

Du har undertecknat en viljeförklaring i vilken du tar ansvar för alla blåsningar som registreras i alkolåset och att du är medveten om de regler som gäller och om hur användning av spolarvätska kan påverka alkolåset..

Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § lagen om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning. När spärrtiden bestäms med anledning av ett körkortsingripande skall villkorstid då körkortet varit återkallat villkorligt inte räknas av. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

Med hänsyn till vad som framkommit om din användning av alkolåset finner Länsstyrelsen skäl att undanröja den villkorliga återkallelsen.

Eftersom det föreligger lagakraftvunnen dom i ärendet avgörs ärendet slutligt.

2008-10-09

Dnr
253-24394-2006

På grund av att du har gjort dig skyldig till grovt rattfylleri skall ditt körkort återkallas med stöd av 5 kap 3 § 1 körkortslagen. Enligt 5 kap 6 § samma lag skall därvid en spärrtid om lägst ett år och högst tre år bestämmas. Länsstyrelsen finner inte skäl att frångå den tidigare bedömningen av spärrtidens längd varför spärrtiden fastställs till *tolv månader*. Från den bestämda spärrtiden skall dock avräknas tiden den 2 oktober –14 december 2006 dvs 2 månader och 18 dagar den tid varunder ditt körkort varit återkallat tillsvidare.

Hur man överklagar

Du kan överklaga detta beslut hos Länsrätten. Överklagandet ska vara skriftligt och undertecknat av dig. Det ska ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag som du tagit del av beslutet. Länsstyrelsen skickar därefter överklagandet för prövning till Länsrätten i Östergötlands län. I överklagandet ska du ange vilket beslut som du överklagar, hur du vill att beslutet ska ändras och varför du anser att det bör ändras.

Uppmaning

Har du kvar ditt körkort skall Ni överlämna det till Länsstyrelsen, Trafikfunktionen; LINKÖPING. Om stämningmannadelgivning sker skall du överlämna körkortet till den som utför delgivningen. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte överlämnar ogiltigt körkort till Länsstyrelsen kan dömas till penningböter. Har körkortet förstörts eller förkommit skall du anmäla detta till Vägverket, Trafikregistret, Förvaltningsavdelningen, Körkort, 701 88 ÖREBRO om det inte har gjorts tidigare.

Inger Starckenberg

Monica Schander

Kopia för kännedom till
Överläkare Monica Lejman-Dahlström, Beroendekliniken, Universitetssjukhuset, 581
85 Linköping
Alkolås i Skandinavien AB Lärjungevägen 6
136 69 HANINGE
Bil och Marin Textil AB Låsblecksgatan 2 589 41 LINKÖPING

Länsstyrelsen Östergötland
Trafikenheten
581 86 LINKÖPING

Överklagande till Länsrätten av Länsstyrelsens i Östergötland beslut 2008-10-09 i ärenden Dnr 253-24394-2006 och 253-19866-2006

Undertecknad överklagar härmed Länsstyrelsens beslut att undanröja villkorlig körkortsåterkallelse samt beslut om slutlig återkallelse av körkort.

Vid hemkomst från sjukhus efter genomförd knäprotesoperation fick undertecknad del av ovan nämnda beslut. Detta kom för mig som en kalldusch eftersom jag hade hoppats på att vad jag tidigare anfört i ärendet skulle medföra möjligheten att få fullfölja projektet med alkohol till sluttiden.

Med anledning av ovanstående knäoperation är jag i ännu högre grad beroende av bil för min förflyttning i arbetet. Jag beräknas kunna börja köra bil igen den 3 december efter läkarkontroll. Min möjlighet att försörja mig skulle helt undanröjas om beslutet kvarstår. Således skulle det vara mycket tragiskt för mig om Länsstyrelsens beslut om undanröjande skulle kvarstå.

Med anledning av detta anhåller jag att Länsrätten inhiberar Länsstyrelsens beslut samt begär undertecknad, om Länsstyrelsens uppfattning kvarstår, muntlig förhandling inför Länsrätten. Till denna förrättning yrkar jag att följande personer kallas:
Överläkare Monica Lejman-Dahlström, Beroendekliniken, Universitetssjukhuset,
581 85 Linköping samt
Frivårdsinspektör Ann-Marie Funkesson, Frivården Linköping, Brigadgatan 19:3,
581 33 Linköping.

2008-11-13

Med vänlig hälsning

"Krell"

Postadress:	Telefon:	Telefax:
		E-post:

Magnus Wickström

Meddelat i Linköping

KLAGANDE

"Kjell"

MOTPARTLänsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Länsstyrelsens beslut den 9 oktober 2008, se bilaga 1

SAKEN

Körkortsingripande; inhibition

"Kjell" överklagar länsstyrelsens beslut och yrkar att länsrätten ska inhibera beslutet.

SKÄL

Av länsstyrelsens beslut framgår dels innehållet i tillämpliga bestämmelser, dels omständigheterna i stort. Av 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) följer att länsrätten kan förordna om inhibition.

"Kjell" har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande. Han fick del av länsstyrelsens beslut vid hemkomsten från sjukhus efter genomförd knäprotesoperation. Eftersom han hade hoppats på att det han tidigare anfört i ärendet skulle möjliggöra fullföljd av projektet med alkoholås till sluttiden kom beslutet som en kalldusch för honom. Med anledning av knäoperationen är han i ännu högre grad beroende av bil för förflyttning i arbetet. Han beräknas kunna börja köra bil igen den 3 december. Hans möjlighet att försörja sig skulle helt undanröjas om beslutet kvarstår.

Dok.Id 69356

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 406 581 04 Linköping	Brigadgatan 3	013-25 10 00 E-post: lansratteniostergotland@dom.se	013-25 11 40	måndag – fredag 09:00 - 12:00 13:00 - 15:00

Länsrättens bedömning

För ställningstagande till frågan om inhibition måste viss bedömning av själva saken i målet göras. Härvid bör i allmänhet krävas en tämligen hög grad av sannolikhet för att överklagandet ska bifallas. Kraven för inhibition kan dock ställas lägre om det är av stor betydelse för den enskilde att verkställigheten av beslutet skjuts upp i avvaktan på den slutliga prövningen. Det kan då vara tillräckligt att utgången i målet framstår som oviss (jfr RÅ 1990 ref. 82).

Vad som hittills framkommit i målet utgör inte skäl för att förordna att länsstyrelsens beslut tills vidare inte ska gälla. Yrkandet om inhibition bör därför avslås.

BESLUT

Länsrätten avslår yrkandet om inhibition.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3109/1 D).

Tomas Fredén

Sakkunnigutlåtande

Tibro 2009 04 27

Bakgrund

MHF (Motorförarnas helnykterhets Förbund) har funnits i Sverige sedan 1926. Vår huvudfocus har alltid varit rattfyllerifrågor och trafiksäkerhet. Idag är vi ansvariga för en korrekt konsumentinformation om de alkoholiserade som finns på Svenska marknaden. MHF är godkänd som organisation för att arbeta med dessa frågor både via NTF och konsumentverket. MHF har varit pådrivandet när det gäller införandet av en ny standard för alkoholiserade produkter så väl nationellt som internationellt inom EU.

De alkoholiserade som används inom den villkorade körkortsåterkallelsen samt inom kvalitetssäkring i Sverige och EU skall nu mera uppfylla den nya Europeiska standarden EN 50436-1 eller EN 50436-2. I framtagningen av dessa två standarder har MHF bidragit med kunskap och kompetens.

Tomas Jonsson är ansvarig för MHFs testverksamhet av alkoholiserade och alkohometrar. Han medverkar också som teknik sakkunnig och är ledamot i Tekniska kommittéen för internationell standard för alkoholiserade via Svensk Elstandard och via CENELEC..

Lars Olov Sjöström är MHF labbets kvalitetsansvarige. Lars Olov arbetade en tid för Näringsdepartementet där han var sekreterare i förra Alkoholiseradeutredningen. Han är även utbildad forskare och fil.dr.

Utredning

Jag, testledare Tomas Jonsson har gått igenom de händelser som legat till grund för alkoholiserad klient "Kjell" utredning ur projektet "Kjell" har haft alkoholiserad i sin privata bil. De positiva blåsen som registrerats har samtliga skett vid två olika tillfällen. Jag kan, efter samtal och intervju med "Kjell" samt efter laborationer genomförda på MHFs testlaboratorium i Tibro, konstatera följande:

De alkoholiserade som skett 22 mars 2007 har enligt "Kjell" uppkommit då han fyllt på spolaryvätska i bilen när denna var parkerad i hans garage. Varpå luften i kupéutrymmet då enligt "Kjell" skulle ha kontaminerats av alkoholen i spolaryvätskan. Då jag ej kunnat ta del av detaljerade utdrag från dataloggen i alkoholiserad så väljer jag att inte kommentera denna händelse.

Nästa händelse som registrerats är den 13 juli 2008 då alkoholiserad detekterat alkohol i en halt av 0,22 promille. Detta misslyckade startförsök anser "Kjell" skall ha berott på användande av våtservett i kupéutrymmet.

Enligt berättelse från "Kjell" så åkte han och hans sambo den 13 juli 2008 till Norrköping för att titta på fotboll. Efter matchen gick "Kjell" och sambon för att köpa korv. Vid ankomsten till bilen ca kl 20:05 så starta "Kjell" upp alkolåsets förvärmning. I väntar på att han skall kunna leverera ett blåsprov tar paret fram var sin våtservett av märket DAGS. Efter att de båda torkat av händerna är alkolåset klart för test och "Kjell" blåser i alkolåset. Efter analystiden signalerar alkolåset Ej godkänd var på "Kjell" och hans sambo blir förvånade över att alkolåset reagerade. Ett nytt prov lämnas av kl 20:10 av "Kjell" direkt efter att alkolåset givit klartecken för ett nytt blås, varpå bilen går att starta och i loggen kan vi läsa ut att alkoholkoncentrationen var nere i 0,0 promille. Efter start av fordonet blåser "Kjell" ytterligare 0,0 promille vid två återblås under färd kl 20:18 samt kl 20:45.

Bedömning

Min (Tomas) bedömning är att detta blås i alkolåset inte kan bero på en regelrätt överträdelse enligt lagstiftarens andemening. Det är ur en medicinsk bedömning helt omöjligt att på 5 minuter nyktra till från 0,22 promille till 0,00 promille.

Fakta

Den Volym som "Kjell" skulle ha intagit för att komma upp i 0,22 promille skulle motsvara 16,8 gram ren alkohol eller någon av följande volymer

1 st 33 cl starköl, eller 5 cl brännvin, eller 1,2 glas vin.

"Kjell" väger runt 125 kg detta innebär i praktiken att han förbränner ca 12 gram ren alkohol per timma vilket motsvarar nästan en 33 cl starköl eller 4 cl 40 % sprit.

För att förbränna en alkoholnivå av 0,22 promille (16,8 gram ren alkohol) skulle det ta en tid av ca 1 timma och 24 minuter innan "Kjell" skulle uppvisa 0,0 promille
I detta fall skulle "Kjell" inte vart nykter för än ca kl 21:29 på kvällen.

Enligt loggboken i alkolåset så har blåsprov skett med 0,0 promille redan 5 minuter efter underkänt prov. Dessutom har det skett blåsprov under färd 8 minuter och 35 minuter efter godkänt prov alla dessa blås har varit 0,0 promille.

Tester

Vi har i laborietester kunnat se att DAX Desinficerade våtservetter innehåller alkohol som kan om dem används i kupé utrymmet kontaminera utandningsluften hos föraren av bilen.

Detta framgår klart i det testprotokoll som sänds med detta yttrande.

Det mest troliga i detta sammanhang är att "Kjell" råkat ut för ofrivillig kontaminering av utandningsluften genom att använda Dags våtservetter i fordons kupén.

Helt klart är dock att blåset i alkolåset den 13 juli 2008 kl 20:05 med en registrering av 0,22 promille inte berott på en alkoholpåverkan hos alkolås klienten "kiell"

Efter genomgång av "kiell" hela alkolås logghistorik och bakgrundsfakta via intervjuer och tester så kan jag inte mer än rekommendera länsrätten att fria honom gällande det blåset som registrerats i alkolåset den 13 Juli 2008 kl 20:05.

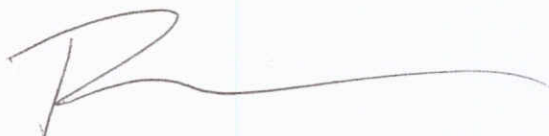
Kommentarer om programmet Villkorlig körkortsåterkallelse

Undertecknade anser att tillämpningen inom det villkorliga körkortsprogrammet har oroande brister. Föråldrade värderingar och gammal kunskap om alkolås genomsyrar hela synen på alkolåsprogrammet. Det finns även en övertro på produkterna som i många fall upphöjts till skyarna från såväl leverantörer, ansvarig myndighet och handläggare på Länsstyrelsen samt inom rättsystemet.

Klienter kommer i kläm, förlorar jobb inkomst och möjlighet till försörjning på tvivelaktiga grunder. Hela punkt 8 i Bilaga tre i föreskrifterna (VVFS 2003:67) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse är dåligt underbyggd och leder alltför ofta till uteslutning av klienter inom körkortsprogrammet på rättsvidriga grunder. Detta framgår klart i förarbetet i den skyltfondsrapport om det villkorliga körkortsprogrammet som inom kort kommer presenteras av MHF till vägverket.

Så var sätter vi gränsen? Ska vi utesluta klienter pga. att de har för bra eller för dålig munhygien eller att de ätit godis, vaniljbullar eller något annat gott? Vår övertygelse är att lagstiftarnas andemening med uteslutning av klienter i körkortsprogrammet uteslutande skall tillämpas i fall då de försökt att starta bilen med alkohol i kroppen eller i så hög koncentration som man skulle gjort sig skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri.

MHF International road safety test labb

Tomas Jonsson

Testansvarig MHFs testlabb
070-564 37 36. www.mhf.se

Lars Olov Sjöström

kvalitetsansvarig MHFs testlabb
070-697 00 22, www.mhf.se

Testprotokoll

Datum: 2009-05-05

Testet utfört för: MHF:s VD Tom Bjerver

Uppdrag: kontroll och förekomst av alkohol i kupéluft och dess tid var på andningsorgan och munhålan anses kunna kontamineras av alkoholen efter utfört blåspröv i alkolåset.

Typ av test: Förekomst av alkohol "kontaminering" av munhåla och andningsorgan vid användande eller brukande av produkter eller preparat

Testad produkt/preparat: DAX Desinficerade våtservetter **Volym:**

Tillverkare/marknadsförare: Opus Health Care Ab

Bäst före: 2013 08

Inköpsställe i Sverige: Apoteket

Testansvarig: Tomas Jonsson 070-564 37 36 **e-post:** tomas.jonsson@mhf.se

Testutrustning: Dräger Alcotest 6510
Intoximeters Alco-sensor FST

Beskrivning av test:

Detta test har genomförts för att kontrollera förekomsten av munalkohol eller kontaminering av munhålan och andningsorgan. Testad produkt har använts enligt instruktionen på förpackningen.

Som testutrustning har använts två olika alkomätare: Dräger Alcotest 6510 och Intoximeters Alco-sensor FST. Båda alkomätarna är kalibrerade enligt tillverkarens instruktioner och kontrollerade mot referensinstrumentet Evidenzer med nummer 46-0231

Försökspersonerna har öppnat två förpackningar av Dags våtservett i ett kupéutrymme till en testbil av standardmodell Volvo V70. Efter att försökspersonerna har "tvättat" av händerna med var sin våtservett har testförarna i bilen väntat i 10 sekunder och där efter avlagt var sitt utandningsprov i testutrustningen.

Alkoholmätare	Tid från tvättning	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
Dräger	Ca 10 sek	1,31, ‰	1,07, ‰	

Direkt efter första provet har våra testpersoner väntat i en minuters intervaller var på ett nytt prov har lämnats varje minut. Tidtagning i nedanstående tabell har startats direkt efter att försökspersonerna har tvättat händerna med produkten.

MHF's testlaboratorium

Resultat:

Alkoholmätare	Tid från sköljning	Test Person 1	Test Person 2	Test Person 3
FST	1,00 min	0,48 ‰	0,64 ‰	
Dräger	2,00 min	0,63 ‰	0,65 ‰	
FST	3,00 min	0,28 ‰	0,46 ‰	
Dräger	4,00 min	0,33 ‰	0,61 ‰	
FST	5,00 min	0,30 ‰	0,46 ‰	
Dräger	6,00 min	0,32 ‰	0,60 ‰	
FST	7,00 min	0,28 ‰	0,44 ‰	
Dräger	8,00 min	0,26 ‰	0,58 ‰	
FST	9,00 min	0,26 ‰	0,46 ‰	
Dräger	10,00 min	0,26 ‰	0,57 ‰	

Efter 10 minuter så öppnade vi dörrarna för att ventilerat bilen. När bilen ventilerats först i tre minuter visade mätinstrumenten på 0,0 promille.

Sammanfattning:

Dessa laborietester visar klart att munhålan och andningsorganen är kontaminerad i upp till minst 10 minuter efter det att testpersonerna har "tvättat" händerna och inte ventilerat bilen. Testar har också utförts för att se om någon större skillnad skulle ske om testpersonen skulle ha sköljt mun med vatten före blås. Ingen större skillnad har kunnat noteras var på vi kan konstatera att tillämpningen av punkt 8 i viljeförklaringen för villkorlig körkortsåterkallelse VVFS 2003:67 inte går att uppfylla under dessa förhållanden.

Motorförarnas Helykterhetsförbund MHF:s laboratorium för certifiering och verifiering av alkohol mätutrustning

Tomas Jonsson
Test ansvarig

Lars Olov Sjöström
Kvalitetsansvarig

**Vägverkets föreskrifter
om ändring i föreskrifterna (VVFS 2003:67)
om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig
körkortsåterkallelse;**

Utkom från trycket
den 25 april 2005
Omtryck

beslutade den 18 april 2005

Vägverket föreskriver med stöd av 2 § förordningen (1998:1822 ändrad genom 2003:523) om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, m. m.

dels att 1 §, 2 § och 8 § skall ha följande lydelse,

dels att det i föreskrifterna skall införas en ny paragraf, 18 §,

dels att bilaga 2 och bilaga 3 till föreskrifterna skall ha följande lydelse.

Föreskrifterna kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då dessa föreskrifter träder i kraft.

Alkolåset

1 § Ett alkolås skall, för att anses som godkänt enligt 6 § lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, uppfylla kraven i den testspecifikation som tagits fram av "Province of Alberta Solicitor General" med projektnummer 355A02-01. Vägverket får medge avvikelser från dessa krav om de bedöms vara utan betydelse för försöksverksamheten.

Alkolåset skall omöjliggöra start och körning om lämnat prov på utandningsluft har en alkoholkoncentration om minst 0,10 milligram per liter utandningsluft. Luftvolymen i godkänt utandningsprov skall vara minst 1,2 liter.

Alkolåset sitter antingen fast monterat i ett fordon eller är en handenhet som kan användas i fordon som är förberedda för ändamålet. Det skall vara tydligt märkt med körkortshavarens personnummer tryckt på förseglingsstejp. (VVFS 2005:44)

Ansökan

2 § Sökanden skall för deltagande i försöksverksamheten uppfylla kraven i Vägverkets föreskrifter (VVFS 1996:200 ändrade genom VVFS 1998:89) om medicinska krav för

VVFS 2005:44

innehav av körkort, traktorkort och taxiförarlegitimation m.m. Till dess att tolv månader förflutit av villkorstiden gäller detta dock inte 12 kap. i de delar som avser bruk av alkohol.

Bruk av andra psykoaktiva droger än alkohol, koffein och nikotin utgör hinder för deltagande. Sådana förskrivna läkemedel som sägs i 12 kap. 1 § b) Vägverkets föreskrifter om medicinska krav m.m. som föranmälts till läkare som avses i 7 § i dessa föreskrifter och som endast används tillfälligt enligt läkares ordination utgör inte hinder för deltagande.

Allmänt råd

Med tillfälligt bruk bör anses bruk under högst två perioder under villkorstiden. En sådan period bör inte vara längre än två veckor. (VVFS 2005:44)

3 § Till en ansökan om deltagande i försöksverksamhet med alkolås skall fogas

1. ett läkarintyg enligt bilaga 1,
2. ett avtal enligt bilaga 2 om leverans och hyra av alkolås samt i förekommande fall inmontering av alkolås i fordon, samt
3. en förklaring enligt bilaga 3 i vilken sökanden förklarar sig villig att följa de särskilda villkor för fortsatt innehav av förarbehörighet som gäller enligt lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Sökanden skall upplysas om att underlåtenhet att iaktta villkoren som regel medför att den villkorliga körkortsåterkallelsen undanröjs och att frågan om körkortsingripande då tas upp till förnyad prövning.

Läkarundersökningar under villkorstiden

4 § Under villkorstiden skall körkortshavaren genomgå läkarundersökning var tredje månad med början inom fyra veckor efter beslutet om villkorlig återkallelse. Resultaten av undersökningarna skall redovisas i läkarintygen B-I enligt bilaga 1. Intygen skall ges in till länsstyrelsen efter varje undersökning.

5 § Har läkarintyg inte kommit in i rätt tid, skall länsstyrelsen förelägga körkortshavaren att inom viss tid inkomma med intyget. I föreläggandet skall det anges att underlåtenhet att inkomma med läkarintyg medför att den villkorliga körkortsåterkallelsen undanröjs.

6 § Körkortshavaren skall från och med den läkarundersökning som sker efter tolv månader och under resterande villkorstid, verifiera nykterhet och styrka de övriga medicinska krav som anges i läkarintyg F, G, H och I.

7 § Samtliga läkarundersökningar skall genomföras av läkare som länsstyrelsen har anvisat. Sådan läkare skall ha specialistkompetens i allmänpsykiatri eller annan specialistkompetens med särskilt god kunskap om och erfarenhet av missbruksfrågor.

Utredning under villkorstiden m.m.

8 § Länsstyrelsen skall utreda varje omhändertagande på grund av berusning enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB) eller varje annan indikation på opålitlighet i nykterhetshänseende under villkorstiden. Detsamma gäller bruk av droger eller läkemedel i strid mot 2 § i dessa föreskrifter. (VVFS 2005:44)

Kontroll av alkolåset under villkorstiden

9 § Alkolåset skall utlämnas och avhämtas samt i förekommande fall monteras i fordon inom fyra veckor efter länsstyrelsens beslut om villkorlig återkallelse.

10 § Ett alkolås får användas endast på avsett sätt. Det innebär att körkortshavaren skall följa meddelade instruktioner för start och körning och att han inte får försöka kringgå alkolåsets kontrollfunktion genom teknisk eller annan manipulering eller genom att låta annan lämna prov på utandningsluft.

11 § Körkortshavaren skall var åttonde vecka efter utlämnandet av alkolåset låta kontrollera detsamma vid anvisad serviceverkstad. Innehållet i alkolåsets minne och uppgifter om eventuell åverkan skall översändas till länsstyrelsen.

Har körkortshavaren inte låtit kontrollera alkolåset i rätt tid, skall länsstyrelsen förelägga honom att göra detta inom viss tid. I föreläggandet skall det anges att underlåtenhet medför att den villkorliga återkallelsen undanröjs.

Särskilt om kontroll på väg

12 § Vid kontroll på väg bör följande åtgärder vidtas av polisen;

- alkoholutandningsprov enligt polisens normala rutiner,
- kontroll av såväl det villkorade körkortet som identitetsmärkningen av alkolåset,

VVFS 2005:44

- kontroll av alkoholsets funktion genom försök att starta fordonet utan att prov på utandningsluft lämnas. Ett sådant försök får göras tidigast efter fem minuter, det vill säga sedan den tid förflutit under vilken omstart medges utan förnyat utandningsprov.

Avgifter

13 § Ansökningsavgiften enligt 3 § förordningen (2003:523) om ändring i förordningen (1998:1822) om ikraftträdande av lagen (1998:489) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse skall betalas till länsstyrelsen när ansökan ges in. Om detta inte sker skall sökanden föreläggas att betala inom viss tid. Följs inte föreläggandet skall ansökan avvisas. Sökanden skall upplysas om detta i föreläggandet.

14 § Om ansökan bifalls skall en deltagaravgift tas ut med 5300 kronor för länsstyrelsens handläggning. Hälften av deltagaravgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från den dag då länsstyrelsen biföll ansökan om villkorlig körkortsåterkallelse. Resterande avgift skall betalas inom 14 månader från beslutet om villkorlig körkortsåterkallelse. I beslutet skall körkortshavaren upplysas om att avgiften är en förutsättning för deltagandet och att underlåten betalning medför att den villkorliga återkallelsen undanröjs.

15 § Länsstyrelsen får, om det finns särskilda skäl, betala tillbaka hela eller en del av ansöknings- respektive deltagaravgiften.

16 § Länsstyrelsen skall upplysa sökanden om att kostnader för hyra, kontroll och i förekommande fall montering och borttagande av alkoholås samt för medicinska kontroller och utfärdande av nya körkort inte ingår i avgifterna enligt 13 och 14 §§.

Övrigt

17 § För behörigheterna C, CE, D eller DE gäller 3 kap. 12 § körkortslagen (1998:488) det villkorade körkortet.

Efter villkorstiden får länsstyrelsen föreskriva om nya villkor att lämna läkarintyg enligt 3 kap. 10 § körkortslagen (1998:488).

18 § Undantag från dessa föreskrifter prövas av Vägverket.
(VVFS 2005:44)

VVFS 2005:44

Dessa föreskrifter¹ träder i kraft den 1 oktober 2003.

Den som före ikraftträdandet har beviljats villkorlig körkortsåterkallelse och för vilken villkorstiden inte löpt ut, får efter ansökan beviljas villkorlig körkortsåterkallelse enligt de nya bestämmelserna. Körkortshavaren skall då betala fastställd avgift för nytt körkort med kod 105. Någon ny ansöknings- eller deltagaravgift tas inte ut för länsstyrelsens prövning av sådan ansökan samt fortsatta handläggning av ärendet. För den som fullföljer villkorstiden utan sådan ansökan, får dock de nya bestämmelserna enligt 4 § och 11 § tillämpas.

Dessa föreskrifter² träder i kraft den 18 april 2005.

INGEMAR SKOGÖ

Mari-Louise Lundgren

¹ VVFS 2003:67

² VVFS 2005:44

VVFS 2005:44

A. Personuppgifter Personnr: Namn: Adress: Telefon: Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
---	--

Tidigare innehav ☐ B ☐ BE ☐ C ☐ CE ☐ D ☐ DE	Ansöker om villkorlig körkorts- återkallelse avseende ☐ B ☐ BE ☐ C ☐ CE ☐ D ☐ DE
---	--

B=personbil, C=tung lastbil, D=buss, E=tungt släp

Hälsodeklaration - frågor att besvaras i samband med läkarbesöket

1. Har Du någon sjukdom, skada eller annat medicinskt förhållande som kan antas påverka förmågan att framföra motorfordon? Ja Nej
2. Har Du någon synrubbing, t ex
 - a) nedsatt synskärpa Ja Nej
 - b) ofrivilliga ögonrörelser (nystagmus) Ja Nej
 - c) synfältsdefekter (t ex begränsat vidvinkelseende) Ja Nej
 - d) dubbelseende Ja Nej
 - e) nattblindhet (påtagligt sämre syn i mörker) Ja Nej
 - f) nedsatt ögonrörlighet Ja Nej
 - g) annan synrubbing Ja Nej
3. a) Har Du eller har Du haft överraskande anfall av balansrubbing eller yrsel? Ja Nej
b) Har Du allvarlig hörselnedsättning? Ja Nej
4. Har Du någon sjukdom eller nedsättning i rörelseorganens funktioner? Ja Nej
5. Har Du eller har Du haft hjärt- och/eller kärlsjukdom, t ex Ja Nej
 - a) stroke (hjärnblödning, blodpropp i hjärnan) Ja Nej
 - b) kärlkramp Ja Nej
 - c) hjärtinfarkt Ja Nej
 - d) rubbningar av hjärtats rytm Ja Nej
 - e) nedsatt klafffunktion (blåsljud på hjärtat) Ja Nej
 - f) annan hjärt- eller kärlsjukdom Ja Nej
6. Har Du diabetes? Ja Nej
7. a) Har Du eller har Du haft någon neurologisk sjukdom? Ja Nej
b) Har Du haft hjärnskakning med efterföljande medvetslöshet? Ja Nej

8. a) Har Du eller har Du haft epilepsi? Ja Nej
 b) Har Du eller har Du haft kramper, svimningar eller andra rubbningar av medvetandet? Ja Nej
9. Har Du eller har Du haft allvarligt nedsatt njurfunktion? Ja Nej
10. Har Du upplevt besvär i form av störningar i uppmärksamhet, tankeförmåga eller minne? Ja Nej
11. a) Har Du snarkproblem med orolig sömn och dagtrötthet? Ja Nej
 b) Drabbas Du ofta av ofrivilliga sömnattacker? Ja Nej
12. Har Du eller har Du haft någon psykisk störning/sjukdom, t ex schizofreni eller annan psykos, manodepressiv sjukdom eller diagnos som t ex ADHD, DAMP eller Aspergers syndrom? ... Ja Nej

Har Du vårdats på sjukhus eller haft kontakt med läkare med anledning av ovanstående (punkterna 1-12)? Ja Nej

När _____

Vårdinrättningens namn och klinik/-er _____

Har Du tidigare läkarundersökts i samband med ansökan om körkortstillstånd? Ja Nej

Om frågan besvaras med ja, ange när: _____

Anser Du Dig för närvarande fullt frisk? Ja Nej

Står Du f n under regelbunden behandling med lugnande eller sömngivande medel? Ja Nej

Om frågan besvaras jakande anges

aktuellt/aktuella läkemedel _____

och förskrivande läkares namn och adress _____

Har Du under de senaste tre månaderna intagit någon form av lugnande eller sömngivande läkemedel? Ja Nej

Om frågan besvaras jakande anges

aktuellt/aktuella läkemedel _____

och förskrivande läkares namn och adress _____

Har Du under den senaste veckan intagit någon form av lugnande eller sömngivande medel alternativt någon form av kodicin- eller morfininnehållande preparat (smärtstillande eller hostdämpande)? Ja Nej

Om frågan besvaras jakande eller om Du är osäker anges aktuellt/aktuella läkemedel _____ Osäker

Härmed försäkras att här lämnade uppgifter av mig efter bästa förstånd avgivits fullt sanningsenligt.

Ort och datum

Egenhändig namnteckning

Frågor att av besvaras av läkaren angående den person, som avgivit hälsodeklarationen

1. Hur har sökanden legitimerat sig? _____

2. Syn

- a) Finns tecken på synfältsdefekter vid undersökning enligt Donder? Ja Nej
(Om det framkommer anamnesticke uppgifter eller fynd som föranleder en noggrannare undersökning, t ex Goldmann- eller datorperimetri, skall resultatet av denna bifogas).
- b) Är ögonens rörlighet nedsatt (prövning skall ske i de åtta huvudmeridianerna)? Ja Nej
- c) Framkommer dubbelseende vid prövning av ögats rörlighet? Ja Nej
- d) Förekommer nystagmus? Ja Nej
- e) Framkommer anamnesticke uppgifter om begränsning av seendet vid nedsatt belysning?..... Ja Nej
- f) Har den undersökte någon progressiv ögonsjukdom? Ja Nej
- g) Synskärpa (varvid samtliga bokstäver skall kunna tydas på den rad som anger synskärpa)

	Utan korrektion*	Med korrektion**	Korrektionsglas**	Kontaktlinser
Höger öga	_____	_____	_____	☐
Vänster öga	_____	_____	_____	☐
Binokulärt	_____	_____		

*) Uppgiften obligatorisk!

**) Uppgiften obligatorisk om föreskriven synskärpa endast uppnås med korrektion!

OBS! Uppgifterna under 2 g kan grundas på intyg från legitimerad optiker

3. Rörelseorgan

Har patienten någon sjukdom eller nedsättning i rörelseorganens funktioner som medför att fordon inte kan framföras på ett trafiksäkert sätt? Ja Nej

4. Hjärta och kärl

- a) Föreligger hjärt- eller kärlsjukdom som kan medföra en påtaglig risk för att hjärnans funktioner akut försämras eller som i övrigt innebär en trafiksäkerhetsrisk? Ja Nej
- b) Föreligger viktiga riskfaktorer för stroke (tidigare stroke eller TIA, förhöjt blodtryck, förmaksflimmer eller kärlmissbildning)? Ja Nej
- c) Finns tecken på hjärnskada efter trauma, stroke eller annan sjukdom i centrala nervsystemet?..... Ja Nej

5. Diabetes

Har patienten diabetes? Ja Nej

Om frågan besvarats med ja, ange behandling: Kost Tabletter Insulin

VVFS 2005:44

A4

6. Neurologiska sjukdomar

a) Föreligger neurologisk sjukdom med motoriska eller sensoriska symptom som påverkar balans, koordination eller psykomotorisk hastighet?

Ja Nej Osäkert → Remiss till neurologspecialist för bedömning i körkortsfrågan

b) Utgör den neurologiska sjukdomsbilden hinder för körkortsinnehav enligt

VVFS 1996:200 (ändrade genom VVFS 1998:89), 7 kap?

Ja Nej

7. Epilepsi och annan medvetandestörning

a) Har någon form av epileptiskt anfall eller annan medvetandestörning förekommit?

Nej Ja → Ange tidpunkt _____ Anfallstyp _____

Osäkert → Inhämta mer information genom rekvisition av aktuella journalhandlingar eller liknande

b) Utgör epileptiska anfall eller annan medvetandestörning hinder för körkortsinnehav enligt

VVFS 1996:200 (ändrade genom VVFS 1998:89), 8 kap?

Ja Nej

8. Njursjukdomar

Föreligger allvarligt nedsatt njurfunktion som kan innebära en trafiksäkerhetsrisk? Ja Nej

9. Demens och andra kognitiva störningar

a) Föreligger någon form av allvarlig kognitiv störning vad gäller uppmärksamhet, omdöme, minne, visuospatiala eller psykomotoriska funktioner?

Ja Nej Osäkert → Remiss för neuropsykologisk utredning

b) Utgör den kognitiva störningen hinder för körkortsinnehav enligt VVFS 1996:200 (ändrade genom VVFS 1998:89), 10 kap?

Ja Nej

10. Vakenhetsstörning

Finns tecken på, eller anamnestiska uppgifter som talar för, vakenhetsstörning? Ja Nej

11. Psykisk sjukdom

a) Föreligger någon form av psykisk störning med allvarligt stört beteende, impulskontrollstörning eller uttalade brister i fråga om omdöme?

Ja Nej Osäkert → Remiss till psykiaterspecialist för bedömning i körkortsfrågan

b) Utgör den psykiska störningen hinder för körkortsinnehav enligt VVFS 1996:200 (ändrade genom VVFS 1998:89), 14 kap?

Ja Nej

Vid innehav i grupp II (C, CE) och III (D, DE) skall även följande frågor besvaras

12. Hörsel

Har patienten svårt att uppfatta vanlig samtalsstämma på fyra meter (hörapparat får användas)? Ja Nej

Om frågan besvaras med ja, anges här orsaken till hörselnedsättningen: _____

13. Rörelseorgan

Är rörelseförmågan otillräcklig för att kunna hjälpa passagerare in i och ut ur fordonet samt med bilbälte (gäller innehav i grupp III)? Ja Nej

Laboratorieundersökningar

I. Blodprover

	Analysvärde	Referensvärde	Datum _____
S- ASAT	_____	_____ $\mu\text{kat/l}$	
S-ALAT	_____	_____ $\mu\text{kat/l}$	
S-Gamma-GT	_____	_____ $\mu\text{kat/l}$	
S-CDT	_____	_____ %	
MCV	_____	_____ fL	

II. Urinprover

	Screeninganalys		Verifierande analys		Datum _____
	Ej påvisat	Positivt	Negativt	Positivt	
U-amfetaminer	☐	☐	☐	☐	
U-bensodiazepiner	☐	☐	☐	☐	
U-cannabis	☐	☐	☐	☐	
U-kokain	☐	☐	☐	☐	
U-opiater	☐	☐	☐	☐	
U-övrigt, nämligen	☐	☐	☐	☐	

Bedömning

Resultatet av urintoxikologisk analys utgör hinder för deltagande i försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse?

Ja Nej

Patienten uppfyller kraven enligt VVFS 1996:200 (ändrade genom VVFS 1998:89) för:

B BE

C CE

D DE

Kan ej ta ställning

Patienten bör före ärendets avgörande undersökas av läkare med specialistkompetens i:

Ort och datum

Läkarens underskrift

Adress och telefon

Namnförtydligande, specialitet

B. Personuppgifter Personnr: <input type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läkarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
--	---

KONTROLL 1
Datum
 år månad dag

Anamnes

Framkommer anamnesticiska uppgifter om

1. tolerans, definierat som endera av följande:
 - behov av ökad mängd av alkohol för att uppnå rus eller annan önskad effekt
 - påtagligt minskad effekt vid fortgående bruk av samma mängd av alkohol Ja Nej

2. abstinens, vilket visat sig i något av följande:
 - abstinenssymptom
 - alkohol intas i syfte att lindra eller undvika abstinenssymptom Ja Nej

3. att alkohol använts i större mängd eller under en längre period än vad som avsetts Ja Nej

4. att det finns en varaktig önskan om eller misslyckade försök att begränsa eller kontrollera alkoholbruket exempelvis genom behandling med Antabus, Campral, Dipsan, Revia eller liknande läkemedel Ja Nej

5. att mycket tid ägnas åt att försöka få tag på alkohol, nyttja alkohol eller hämta sig från alkoholbrukets effekter Ja Nej

6. att viktiga sociala aktiviteter, yrkes- eller fritidsaktiviteter överges eller minskas på grund av alkoholbruket Ja Nej

7. att bruket av alkohol fortgår trots vetskap om fysiska eller psykiska besvär som sannolikt orsakats eller förvärrats av alkohol Ja Nej
8. Har patienten någon gång vårdats på sjukhus, behandlingshem, enligt LVM/LPT eller polikliniskt under diagnosen alkoholberoende (alkoholism)? Ja Nej
9. Har patientens körkort varit återkallat tidigare? Ja Nej
- antal gånger? _____
10. Har patienten någon gång omhändertagits på grund av fylleri (LOB=Lagen om omhändertagande av berusade personer)? Ja Nej
11. Har patienten vid någon tidpunkt uppfyllt kriterierna i DSM-IV för att få diagnosen missbruk? Ja Nej
12. Har patienten vid någon tidpunkt uppfyllt kriterierna i DSM-IV för att få diagnosen beroende? Ja Nej

AUDIT (The Alcohol Use Disorder Identification Test)

Utförd, datum

--	--	--	--	--

år månad dag

Kommentarer: _____

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN

C. Personuppgifter Personnr: <input type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läkarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
--	---

KONTROLL 2 (3 månader)
Datum

år	månad	dag
----	-------	-----

 Uteblev från avtalad kontroll

Anamnes

Nyttillkommen medicinsk information

Föranmält läkemedelsintag:

- preparat/dosering _____

- tidpunkt för intag

år	månad	dag
----	-------	-----

Laboratorieundersökningar
I. Blodprover
Analysvärde
Referensvärde
Datum

S-ASAT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

S-ALAT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

S-Gamma-GT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

CDT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

%

MCV

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

fL

år	månad	dag
----	-------	-----

II. Urinprover**Screeninganalys****Verifierande analys****Datum**

år	månad	dag

Ej påvisat

Positivt

Negativt

Positivt

U-amfetaminer

U-bensodiazepiner

U-cannabis

U-kokain

U-opiater

U-övrigt, nämligen

Läkarbedömning

Invändningsfria urinanalyser

Om nekande svar - Positiv urinanalys som inte inger misstanke på sidomissbruk utan förklaras av förannmält adekvat bruk

 Ja Nej Ja, nämligen Nej Osäkert**Startförsök under alkoholpåverkan** Ja, antal _____ Nej Vet ej

Kommentarer: _____

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN NÄR SAMTLIGA EFTERFRÅGADE UPPGIFTER HAR REDOVISATS

D. Personuppgifter Personnr: <input type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läkarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
--	---

KONTROLL 3 (6 månader)
Datum

 år månad dag

 Uteblev från avtalad kontroll

Anamnes

Nyttillkommen medicinsk information

Föranmält läkemedelsintag:

- preparat/dosering _____

- tidpunkt för intag

 år månad dag

Laboratorieundersökningar
I. Blodprover
Analysvärde
Referensvärde
Datum

 år månad dag

S-ASAT

µkat/l

S-ALAT

µkat/l

S-Gamma-GT

µkat/l

CDT

%

MCV

fL

II. Urinprover**Screeninganalys****Verifierande analys****Datum**

år	månad	dag	

Ej påvisat

Positivt

Negativt

Positivt

U-amfetaminer

U-bensodiazepiner

U-cannabis

U-kokain

U-opiater

U-övrigt, nämligen

Läkarbedömning

Invändningsfria urinanalyser

Om nekande svar - Positiv urinanalys som inte inger misstanke på sidomissbruk utan förklaras av föränmält adekvat bruk

 Ja Nej Ja, nämligen Nej Osäkert**Startförsök under alkoholpåverkan** Ja, antal _____ Nej Vet ej

Kommentarer: _____

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN NÄR SAMTLIGA EFTERFRÅGADE UPPGIFTER HAR REDOVISATS

E. Personuppgifter Personnr: <input type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
--	---

KONTROLL 4 (9 månader)
Datum
 år månad dag

 Uteblev från avtalad kontroll

Anamnes

Nyttillkommen medicinsk information

Föranmält läkemedelsintag:

- preparat/dosering _____

 - tidpunkt för intag
 år månad dag

Laboratorieundersökningar
I. Blodprover
Analysvärde
Referensvärde
Datum
 år månad dag

S-ASAT	<input type="text"/>	<input type="text"/>	µkat/l
S-ALAT	<input type="text"/>	<input type="text"/>	µkat/l
S-Gamma-GT	<input type="text"/>	<input type="text"/>	µkat/l
CDT	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
MCV	<input type="text"/>	<input type="text"/>	fL

II. Urinprover	Screeninganalys		Verifierande analys		Datum
	Ej påvisat	Positivt	Negativt	Positivt	år månad dag
U-amfetaminer	☐	☐	☐	☐	
U-bensodiazepiner	☐	☐	☐	☐	
U-cannabis	☐	☐	☐	☐	
U-kokain	☐	☐	☐	☐	
U-opiater	☐	☐	☐	☐	
U-övrigt, nämligen	☐	☐	☐	☐	

Läkarbedömning

Invändningsfria urinalyser

Om nekande svar - Positiv urinalys som inte inger misstanke på sidomissbruk utan förklaras av föränmält adekvat bruk

Ja Nej

Ja, nämligen

Nej

Osäkert

Startförsök under alkoholpåverkan

Ja, antal _____

Nej

Vet ej

Kommentarer: _____

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN NÄR SAMTLIGA EFTERFRÅGADE UPPGIFTER HAR REDOVISATS

F. Personuppgifter Personnr: <input type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läkarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
--	---

KONTROLL 5 (12 månader)
Datum

 år månad dag

 Uteblev från avtalad kontroll

Anamnes

Nyttillkommen medicinsk information

Föranmält läkemedelsintag:

- preparat/dosering _____

- tidpunkt för intag

 år månad dag

Laboratorieundersökningar
I. Blodprover
Analysvärde
Referensvärde
Datum

 år månad dag

S-ASAT

µkat/l

S-ALAT

µkat/l

S-Gamma-GT

µkat/l

CDT

%

MCV

fL

Läkarbedömning

Verifierar blodprover uppnådd nykterhet?

- Ja
- Nej → Finns andra, säkerställda medicinska förklaringar till avvikande blodprover?
 - Ja , nämligen, _____
 - Nej
 - Osäkert _____

II. Urinprover

Screeninganalys

Verifierande analys

Datum

år	månad	dag

	Ej påvisat	Positivt	Negativt	Positivt
--	------------	----------	----------	----------

U-amfetaminer	☐	☐	☐	☐
U-bensodiazepiner	☐	☐	☐	☐
U-cannabis	☐	☐	☐	☐
U-kokain	☐	☐	☐	☐
U-opiater	☐	☐	☐	☐
U-övrigt, nämligen	☐	☐	☐	☐

Läkarbedömning

Invändningsfria urinanalyser

Om nekande svar - Positiv urinanalys som inte inger misstanke på sidomissbruk utan förklaras av föränmält adekvat bruk

- Ja Nej
- Ja, nämligen _____
- Nej
- Osäkert

AUDIT (The Alcohol Use Disorder Identification Test)

Utförd, datum

år	månad	dag

Kommentarer: _____

VVFS 2005:44
F3

Startförsök under alkoholpåverkan

- Ja, antal _____
 Nej
 Vet ej

Kommentarer: _____

Läkarbedömning för ställningstagande till fortsatt deltagande i försöksverksamheten:

Som krav för fortsatt deltagande gäller att:

Uppfylls detta krav?

- inga nytillkomna medicinska problem som i sig utgör hinder för körkortsinnehav enligt VVFS 1996:200 ändrade genom VVFS 1998:89

Ja Nej

- inga tecken på blandmissbruk under uppföljningstiden

Ja Nej

- laboratorieprover verifierar uppnådd nykterhet

Ja Nej

Är samtliga dessa krav uppfyllda?

Ja Nej

Tveksamt

Ange skäl till tveksamhet _____

Finns i övrigt kännedom om omständigheter som indikerar opålitlighet i nykterhetshänseende?

Ja Nej

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN NÄR SAMTLIGA EFTERFRÅGADE UPPGIFTER HAR REDOVISATS

G. Personuppgifter Personnr: <input style="width: 100%;" type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läkarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
---	---

KONTROLL 6 (15 månader)
Datum

<input style="width: 90%;" type="text"/>	<input style="width: 90%;" type="text"/>	<input style="width: 90%;" type="text"/>
år	månad	dag

 Uteblev från avtalad kontroll
Anamnes

 Nyttillkommen medicinsk information

Föranmält läkemedelsintag:

- preparat/dosering _____

- tidpunkt för intag

<input style="width: 90%;" type="text"/>	<input style="width: 90%;" type="text"/>	<input style="width: 90%;" type="text"/>
år	månad	dag

Laboratorieundersökningar
I. Blodprover
Analysvärde
Referensvärde
Datum

S-ASAT

µkat/l

S-ALAT

µkat/l

S-Gamma-GT

µkat/l

CDT

%

MCV

fL

<input style="width: 90%;" type="text"/>	<input style="width: 90%;" type="text"/>	<input style="width: 90%;" type="text"/>
år	månad	dag

Läkarbedömning

Verifierar blodprover uppnådd nykterhet?

 Ja Nej → Finns andra, säkerställda medicinska förklaringar till avvikande blodprover? Ja, nämligen, _____ Nej Osäkert _____**II. Urinprover****Screeninganalys****Verifierande analys****Datum**

år	månad	dag

Ej påvisat

Positivt

Negativt

Positivt

U-amfetaminer

U-bensodiazepiner

U-cannabis

U-kokain

U-opiater

U-övrigt, nämligen

Läkarbedömning

Invändningsfria urinanalyser

Om nekande svar - Positiv urinanalys som inte inger misstanke på sidomissbruk utan förklaras av förannmält adekvat bruk

 Ja Nej Ja, nämligen Nej Osäkert

**VVFS 2005:44
G3**

Startförsök under alkoholpåverkan

- Ja, antal _____
 Nej
 Vet ej

Kommentarer: _____

Läkarbedömning för ställningstagande till fortsatt deltagande i försöksverksamheten:

Som krav för fortsatt deltagande gäller att:

- inga nytillkomna medicinska problem som i sig utgör hinder för körkortsinnehav enligt VVFS 1996:200 ändrade genom VVFS 1998:89

- inga tecken på blandmissbruk under uppföljningstiden

- laboratorieprover verifierar uppnådd nykterhet

Är samtliga dessa krav uppfyllda?

Ange skäl till tveksamhet _____

Finns i övrigt kännedom om omständigheter som indikerar opålitlighet i nykterhetshänseende?

Uppfylles detta krav?

Ja Nej

Ja Nej

Ja Nej

Ja Nej

Tveksamt

Ja Nej

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN NÄR SAMTLIGA EFTERFRÅGADE UPPGIFTER HAR REDOVISATS

H. Personuppgifter Personnr: <input type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läkarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
--	---

KONTROLL 7 (18 månader)
Datum

år	månad	dag
----	-------	-----

 Uteblev från avtalad kontroll

Anamnes

Nyttillkommen medicinsk information

Föranmält läkemedelsintag:

- preparat/dosering _____

- tidpunkt för intag

år	månad	dag
----	-------	-----

Laboratorieundersökningar
I. Blodprover
Analysvärde
Referensvärde
Datum

S-ASAT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

S-ALAT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

S-Gamma-GT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

CDT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

%

MCV

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

fL

år	månad	dag
----	-------	-----

Läkarbedömning

Verifierar blodprover uppnådd nykterhet?

Ja

Nej → Finns andra, säkerställda medicinska förklaringar till avvikande blodprover?

Ja , nämligen, _____

Nej

Osäkert _____

II. Urinprover**Screeninganalys****Verifierande analys****Datum**

år	månad	dag

Ej påvisat

Positivt

Negativt

Positivt

U-amfetaminer

U-bensodiazepiner

U-cannabis

U-kokain

U-opiater

U-övrigt, nämligen

Läkarbedömning

Invändningsfria urinalyser

Om nekande svar - Positiv urinalys som inte inger misstanke på sidomissbruk utan förklaras av föränmält adekvat bruk

Ja Nej

Ja, nämligen

Nej

Osäkert

VVFS 2005:44
H3

Startförsök under alkoholpåverkan

- Ja, antal _____
 Nej
 Vet ej

Kommentarer: _____

Läkarbedömning för ställningstagande till fortsatt deltagande i försöksverksamheten:

Som krav för fortsatt deltagande gäller att:

Uppfylls detta krav?

- inga nytillkomna medicinska problem som i sig utgör hinder för körkortsinnehav enligt VVFS 1996:200 ändrade genom VVFS 1998:89

Ja Nej

- inga tecken på blandmissbruk under uppföljningstiden

Ja Nej

- laboratorieprover verifierar uppnådd nykterhet

Ja Nej

Är samtliga dessa krav uppfyllda?

Ja Nej

Tveksamt

Ange skäl till tveksamhet _____

Finns i övrigt kännedom om omständigheter som indikerar opålitlighet i nykterhetskänseende?

Ja Nej

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN NÄR SAMTLIGA EFTERFRÅGADE UPPGIFTER HAR REDOVISATS

I. Personuppgifter Personnr: <input type="text"/> Namn: _____ Adress: _____ Telefon: _____ Identiteten styrkt genom: Personlig kännedom ☐ ID-kort ☐	LÄKARINTYG Avseende läkarkontroller vid deltagande i försöks- verksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse Ansvarig läkare, vårdinrättning, telefonnummer
--	---

KONTROLL 8 (21 månader)
Datum

år	månad	dag
----	-------	-----

 Uteblev från avtalad kontroll
Anamnes

Nyttillkommen medicinsk information

Föranmält läkemedelsintag:

- preparat/dosering _____

- tidpunkt för intag

år	månad	dag
----	-------	-----

Laboratorieundersökningar
I. Blodprover
Analysvärde
Referensvärde
Datum

S-ASAT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

S-ALAT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

S-Gamma-GT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

µkat/l

CDT

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

%

MCV

.
---	---	---	---	---	---

.
---	---	---	---	---	---

fL

år	månad	dag
----	-------	-----

Läkarbedömning

Verifierar blodprover uppnådd nykterhet?

- Ja
- Nej → Finns andra, säkerställda medicinska förklaringar till avvikande blodprover?
 - Ja , nämligen, _____
 - Nej
 - Osäkert _____

II. Urinprover

Screeninganalys

Verifierande analys

Datum

år	månad	dag

	Ej påvisat	Positivt	Negativt	Positivt
--	------------	----------	----------	----------

U-amfetaminer	☐	☐	☐	☐
U-bensodiazepiner	☐	☐	☐	☐
U-cannabis	☐	☐	☐	☐
U-kokain	☐	☐	☐	☐
U-opiater	☐	☐	☐	☐
U-övrigt, nämligen	☐	☐	☐	☐

Läkarbedömning

Invändningsfria urinanalyser

Om nekande svar - Positiv urinanalys som inte inger misstanke på sidomissbruk utan förklaras av föränmält adekvat bruk

- Ja Nej
- Ja, nämligen _____
- Nej
- Osäkert

AUDIT (The Alcohol Use Disorder Identification Test)

Utförd, datum

år	månad	dag

Kommentarer: _____

Startförsök under alkoholpåverkan

- Ja, antal _____
 Nej
 Vet ej

Kommentarer: _____

Läkarbedömning för ställningstagande till fortsatt deltagande samt till körkortsinnehav efter deltagande i försöksverksamheten:

Som krav för fortsatt deltagande gäller att:

- inga nytillkomna medicinska problem som i sig utgör hinder för körkortsinnehav enligt VVFS 1996:200 ändrade genom VVFS 1998:89

- inga tecken på blandmissbruk under hela uppföljningstiden

- laboratorieprover verifierar uppnådd nykterhet vid varje kontroll under perioden 12 - 21 månader (Kontroll 5 - 8)

Är samtliga dessa krav uppfyllda?

Uppfylles detta krav?

Ja Nej

Ja Nej

Ja Nej

Ja Nej

Tveksamt

Ange skäl till tveksamhet _____

Finns i övrigt kännedom om omständigheter som indikerar opålitlighet i nykterhetskänslighet?

Ja Nej

Läkarens underskrift

Namnförtydligande, specialitet

FORMULÄRET TILLSTÄLLES LÄNSSTYRELSEN NÄR SAMTLIGA EFTERFRÅGADE UPPGIFTER HAR REDOVISATS

Bilaga 2 till föreskrifterna (VVFS 2005:44) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Avtal om leverans och hyra av alkolås

Ett avtal om leverans och hyra av alkolås skall innehålla avsnitten 1-3 nedan. Därutöver ankommer det på parterna att komma överens om de ytterligare villkor som skall gälla.

1. Avtalet skall för dess giltighet vara beroende av att hyresmannen (körkortshavaren) medges villkorlig återkallelse av körkort enligt lagen (1998:489 ändrad genom 2003:217) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse. Detta innebär att avtalet inte träder i kraft om körkortshavaren inte medges sådan återkallelse.

2. Avtalets syfte är att möjliggöra för körkortshavaren att delta i försöksverksamheten enligt ovan nämnda lag. För det ändamålet behöver körkortshavaren under villkorstiden (2 år) ett alkolås som uppfyller kraven i 1 § i dessa föreskrifter. Alkolåset skall utlämnas och avhämtas inom fyra veckor efter länsstyrelsens beslut om villkorlig körkortsåterkallelse och återlämnas när villkorstiden löpt ut eller länsstyrelsen dessförinnan beslutat att undanröja den villkorliga körkortsåterkallelsen.

Avtalet upphör omedelbart att gälla om körkortshavaren säger upp avtalet inom fyra månader räknat från den dag låset monterades i fordonet. (VVFS 2005:44)

3. Uthyraren åtar sig att göra följande:

- Genom intyg garantera att alkolåset uppfyller kraven i den testspecifikation som tagits fram av "Province of Alberta Solicitor General" med projektnummer 355A02-01.
- Genom intyg garantera att alkolåset omöjliggör start av motor om lämnat prov på utandningsluft har en alkoholkoncentration om minst 0,10 milligram alkohol per liter utandningsluft.
- Tillhandahålla körkortshavaren ett sådant alkolås under den tid dennes körkort är villkorligt återkallat.
- I förekommande fall svara för montering av alkolåset i anvisat fordon samt borttagande av detsamma när villkorstiden upphört.
- Lära körkortshavaren och vid behov dennes familjemedlemmar eller arbetsgivare att använda alkolåset samt lämna utförlig information om förutsättningarna för att delta i försöksverksamheten.

VVFS 2005:44

- Svara för kontroller av alkolåset var åttonde vecka efter utlämnandet av detsamma. Kontrollerna skall genom kalibrering säkerställa att alkolåset omöjliggör start av motorn om lämnat prov har en alkoholkoncentration om minst 0,10 milligram alkohol per liter utandningsluft. Vidare skall alkolåsets minne tömmas och uppgifterna skickas till länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd. Genom en noggrann okulärbesiktning skall också kontroll ske om alkolåset eller tillhörande ledningar och kopplingar utsatts för åverkan.

- Tillhandahålla en aktuell lista över ett rikstäckande servicenät med godkända verkstäder samt ersätta dessa för genomförda kontroller. (VVFS 2005:44)

Bilaga 3 till föreskrifterna (VVFS 2005:44) om utvidgad försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Viljeförklaring till ansökan om deltagande i försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort

Jag är villig att följa de särskilda villkor som anges nedan och som gäller för att jag skall medges villkorlig återkallelse av körkortet och få delta i försöksverksamheten.

1. Jag får endast köra körkortspliktigt fordon i vilket mitt alkoholås kan användas.
2. Jag får endast köra körkortspliktigt fordon i Sverige.
3. Jag skall genomgå läkarundersökningar och låta mig intervjus vid överenskomna tider.
4. Blodproven enligt varje läkarundersökning från och med intyg F (tolvmånaderskontrollen) skall bekräfta ett nyktert levnadssätt för att jag skall medges fortsatt deltagande i försöksverksamheten. Jag är medveten om att jag därför helt bör avstå från att dricka alkohol under villkorstiden.
5. Jag får inte använda andra droger än sådana som föranmälts och då endast tillfälligt enligt läkares ordination. (VVFS 2005:44)
6. Jag skall besöka godkänd serviceverkstad för kontroll av alkoholåset var åttonde vecka.
7. Jag skall hantera alkoholåsutrustningen på ett riktigt sätt och får inte försöka manipulera den så att fordonen kan startas utan att eventuell alkoholhalt i min utandningsluft mäts. Detta innehåller också att jag inte får låta någon annan blåsa i mitt ställe.
8. Jag tar ansvar för alla blåsningar som registreras i alkoholåsets minne, även om någon annan har försökt starta fordonet med alkoholås. Jag är medveten om att mer än ett enstaka startförsök med otillåten alkoholkoncentration som regel leder till att den villkorliga återkallelsen undanröjs. För att undvika att tillfällig munalkohol registreras i alkoholåsets minne förstår jag att jag skall skölja munnen med rent vatten före varje blåsning.
9. Jag är medveten om att användning av spolarvätska med stark alkoholkoncentration kan påverka utandningsprovet om

VVFS 2005:44

alla luftintag till kupén inte är stängda i samband med spolning. Om stark lukt av spolärvätska ändå tränger in i kupén, skall vädring ske av fordonet före nästa blåsning.

10. Jag är medveten om att en varning enligt körkortslagen är ett körkortsingripande och att en sådan överträdelse som normalt leder till en varning medför att länsstyrelsen undanröjer den villkorliga återkallelsen.

11. Jag förstår att länsstyrelsen kommer att återkalla mitt körkort om jag inte följer angivna villkor. Då kommer en spärrtid att fastställas som inte tar hänsyn till den tid som jag har haft villkorligt körkort.

.....

Namnunderskrift

